

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

**«ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΣΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ
ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΑΙ Η
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ .**

Της Πέππα Αικατερίνης

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για την απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου στο ΠΜΣ : «Οργάνωση και Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων» του Τμήματος «Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού» του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, με κατεύθυνση Γ: «Οργάνωση και Διαχείριση Προγραμμάτων Βελτίωσης Υγείας» κατά το Ακαδημαϊκό έτος 2013-14.

Εγκεκριμένο, από τη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Επιβλέπων Καθηγητής: ΜΟΥΝΤΑΚΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ, Ομ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Τ.Ο.Δ.Α.

Καθηγητής-Μέλος 1: ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Τ.Ο.Δ.Α.

Καθηγητής-Μέλος 2: ΚΥΠΡΑΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Αν. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Τ.Ο.Δ.Α.

Σπάρτη 2014

Copyright © Πέππα Αικατερίνη (2014)

ALL RIGHTS RESERVED

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας, οφείλω να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Κωνσταντίνο Μουντάκη, για τις συμβουλές και τις υποδείξεις του, καθώς και για την εν γένει καθοδήγηση που μου παρείχε.

Θα ήταν παράλειψη μου, να μην ευχαριστήσω τον αναπληρωτή καθηγητή του ΤΟΔΑ, κύριο Αντώνιο Τραυλό για τη βοήθεια που μου παρείχε όσον αφορά στην κωδικοποίηση των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου.

Οφείλω, ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους συναδέλφους μου και εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης αλλά και στους φοιτητές των τεσσάρων Ανωτέρων και Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της χώρας μας, που βοήθησαν στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους δύο Καθηγητές- Μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής: τον κύριο Γεωργιάδη Κωνσταντίνο και τον κύριο Κυπραίό Γεώργιο, που ενέκριναν αυτή μου την προσπάθεια.

Αφιέρωση

Στο νεογέννητο ανιψιό μου, με πολλή αγάπη!!!

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πέππα Αικατερίνη: Ο ρόλος των κοινωνικών δικτύων στην ενίσχυση της πίστης των φοιτητών στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η εφαρμογή της στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

(Υπό την επίβλεψη του Κωνσταντίνου Μουντάκη, Καθηγητή)

Σήμερα, στην κοινωνία της πληροφορίας, η χρήση του διαδικτύου (internet) αλλά και ειδικότερα των κοινωνικών δικτύων έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι του τρόπου ζωής των σύγχρονων ανθρώπων, γεγονός που δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστο και το χώρο της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν: να καθοριστεί αν υπάρχει θετική σχέση τόσο ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων όσο ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση τους. Για τον λόγο αυτό, ήταν σκόπιμο να πραγματοποιήσουμε ποσοτική έρευνα. Το κύριο μέρος του ερωτηματολόγιου αποτελούνταν από τριάντα ερωτήσεις, ενώ οι απαντήσεις των ερωτήσεων διατυπώθηκαν με βάση την 5 βαθμια κλίμακα Likert από το 1 έως 5 (όπου, 1 = Διαφωνώ Απόλυτα και 5= Συμφωνώ Απόλυτα). Το δείγμα ήταν 120 άτομα. Το 26,7% του δείγματος αποτέλεσαν 32 εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, το 22,5% 27 φοιτητές του προγράμματος Π.Ε.ΣΥ.Π. της ΑΣΠΑΙΤΕ Αθήνας, το 19,2% 23 φοιτητές του προγράμματος Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. της ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας, το 18,3% 22 φοιτητές του ΠΜΣ του τμήματος ΤΟΔΑ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και το 13,3% 16 φοιτητές του Τμήματος Πληροφορικής του ΤΕΙ Λαμίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι:

1. Το 80% των ερωτηθέντων δηλαδή 96 άτομα απάντησαν πως χρησιμοποιούν το Face book.
2. Υπήρξε σημαντική στατιστική διαφορά ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων.
3. Υπήρξε σημαντική στατιστική διαφορά ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση κοινωνικών δικτύων.

Σε αυτό το σημείο, προτείνουμε ανεπιφύλακτα τη χρήση δεκατριών (13) λογισμικών πακέτων στους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: Ποσοτική έρευνα, κοινωνικά δίκτυα, εξ αποστάσεως εκπ/ση, δευτεροβάθμια εκπ/ση

ABSTRACT

Peppa Aikaterini: The role of social networks in strengthening the faith of students in the context of distance learning and its application in secondary education.

(Under supervisor Mr. Mountakis Konstantinos, Professor)

Today, in the information society, the use of the internet and in particular social networks have become an integral part of the lifestyle of modern people, which could not be left unaffected the world of education. The purpose of this research was: to determine whether there is a positive relationship between both sex and usefulness of social networks as between employment and their use. For this reason, was necessary to conduct quantitative research. The main part of the questionnaire consisted of thirty questions, and the answers to the question were evaluated at the 5-point Likert scale of 1-5 (where 1 = Strongly Disagree and 5 = Strongly Agree). The sample was 120 people. The 26.7% of the sample were 32 secondary school teachers, the 22.5% 27 students of PESYP in ASPAITE Athens, 19.2% 23 students of EPPAIK in ASPAITE Patras, 18.3% 22 postgraduate students in University of Peloponnese and 13.3% 16 undergraduate studentç in the IT department of TEI Lamias. The results showed that:

1. The 80% of respondents, 96 people, answered that they were using Face book.
2. There was a significant statistical difference between gender and utility of social networks.
3. There was a significant statistical difference between employment and use of social networks.

At this point, we highly recommend the use of thirteen (13) software packages for teachers in secondary education.

]

Keywords: *Quantitative research, social networks, distance learning, secondary education*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
ΑΦΙΕΡΩΣΗ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	7
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	10
ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΣΤΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	11

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
ΜΕΡΟΣ Ι	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	12
Εισαγωγή	12
Θεωρητικό υπόβαθρο.....	13
Προσδιορισμός του προβλήματος.....	14
Σκοπός της έρευνας.....	14
Μηδενικές Υποθέσεις.....	14
Στόχοι της έρευνας.....	15
Σημασία/ Χρησιμότητα έρευνας.....	15
Λειτουργικοί Ορισμοί.....	15
Προϋποθέσεις & περιορισμοί.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	17
Εισαγωγή	17
Κύριο μέρος της ανασκόπησης.....	17
Τα Είδη μάθησης και ο κονεκτιβισμός.....	26
Μετάβαση από τη θεωρία του Συμπεριφορισμού στη θεωρία του Κονεκτιβισμού.....	27
Από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας στον Κονεκτιβισμό.....	30
Πρώτα ο μαθητής.....	32
Το σύγχρονο μαθησιακό περιβάλλον.....	33

Το Face book ως το πλέον διαδεδομένο κοινωνικό δίκτυο.....	33
Συμβατική και εξ. Αποστάσεως εκπ/ση.....	34
Λόγοι ύπαρξης προγραμμάτων εξ. Αποστάσεως εκπ/σης.....	36
Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην εξ. Αποστάσεως εκπ/ση.....	38
Παραδείγματα φορέων που παρέχουν εξ. Αποστάσεως εκπ/ση στη χώρα μας...	40
Η χρήση των ΤΠΕ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.....	44
Ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού στην ανοιχτή εκπ/ση.....	45
Περίληψη & συμπεράσματα.....	45
ΜΕΡΟΣ II	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	47
Εισαγωγή	47
Swot Analysis για την εξ. Αποστάσεως εκπ/ση στα πλαίσια του Ελλαδικού χώρου.....	47
Pest Analysis για την εξ. Αποστάσεως εκπ/ση στα πλαίσια του Ελλαδικού χώρου.....	50
Μεθοδολογία της έρευνας.....	51
Διαδικασία συλλογής δεδομένων.....	52
Δεοντολογικά ζητήματα.....	53
Επεξεργασία δεδομένων.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	54
Αποτελέσματα Περιγραφικής Στατιστικής.....	54
Αποτελέσματα Επαγωγικής Στατιστικής.....	63
ΜΕΡΟΣ III	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	66
Σκοπός της παρούσας έρευνας.....	66
Στόχοι της έρευνας	67
Επίλογος	78
Βιβλιογραφία.....	79

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	91
Παράρτημα Α: Συνοδευτική Επιστολή.....	92
Παράρτημα Β: Το Ερωτηματολόγιο.....	93

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας		Σελίδα
4.1	Σύγκριση με το Φύλο	54
4.2	Σύγκριση με την Ηλικία	55
4.3	Σύγκριση με την Απασχόληση.....	56
4.4	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.....	57
4.5	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε facebook;>>.....	58
4.6	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε YouTube;>>.....	59
4.7	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε Tweeter;>>.....	60
4.8	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε LinkedIn;>>.....	61
4.9	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε Άλλο;>>.....	62
4.10	Συσχέτιση του φύλου με τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων.	64
4.11	Συσχέτιση της απασχόλησης με τη χρήση των κοινωνικών δικτύων.	64
4.12	Πίνακας 4.12. ANOVA και Friedman's Test.....	65

Πίνακας Ιστογραμμάτων

4.1	Σύγκριση με το Φύλο	54
4.2	Σύγκριση με την Ηλικία	55
4.3	Σύγκριση με την Απασχόληση.....	57
4.4	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης >>.;>>.....	58
4.5	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε facebook;>>.....	59
4.6	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε YouTube;>>.....	60
4.7	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε Tweeter;>>.....	61
4.8	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε LinkedIn;>>.....	62
4.9	Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε Άλλο;>>.....	63

ΜΕΡΟΣ Ι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Εισαγωγή

Σήμερα, στην κοινωνία της πληροφορίας, η χρήση του διαδικτύου (internet) αλλά και ειδικότερα των κοινωνικών δικτύων έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι του τρόπου ζωής των σύγχρονων ανθρώπων, γεγονός που δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστο και το χώρο της εκπαίδευσης.

Καταρχήν το internet, δεν είναι μια απλή τεχνολογική ανακάλυψη ή ένα εργαλείο επικοινωνίας, αλλά μια αναβαθμισμένη μορφή της μηχανής, της διανομής ενέργειας, της διάδοσης πληροφοριών, μέσα από το οποίο πραγματώνονται μεγάλες κοινωνικές αλλαγές. (Castells & Αστερίου, 2005).

Είναι θα λέγαμε ένα «υπερμέσο», που βασίζεται σε μια πολυδιάστατη και διαδραστική χρήση των μέσων και δεν περιορίζεται απλά στη μεταβίβαση περιεχομένων. (Ζέρη, 2006).

Τώρα ως κοινωνικά δίκτυα μπορεί να οριστούν: <<τα πολυδιάστατα συστήματα επικοινωνίας και διαμόρφωσης της ανθρώπινης πρακτικής και της κοινωνικής ταυτότητας>> (Χτούρης, 1004).

Σε αυτό το σημείο να επισημάνουμε, ότι πολιτική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ο ευρωπαϊκός χώρος της γνώσης και στόχος της ήταν να γίνει μέχρι το 2010 η πιο ανταγωνιστική και η πιο δυναμική οικονομία της γνώσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο στρατηγικός αυτός στόχος διακηρύχθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας το 2000.

Επιπλέον, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (European Commission) έχει παράγει σημαντικά κείμενα πολιτικής και έχει εκδώσει αντίστοιχες ανακοινώσεις. Τέτοια κείμενα αποτελούν «η Ευρώπη της Γνώσης» και «Ο ρόλος των πανεπιστημίων στην Ευρώπη της Γνώσης» που εξέταζε το σημερινό αλλά και μελλοντικό ρόλο των πανεπιστημίων της Ευρώπης (Europra, 2003).

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η υλοποίηση του στρατηγικού στόχου της οικονομίας της γνώσης, εξαρτάται από το συνδυασμό τεσσάρων αλληλένδετων στοιχείων:

1. Την παραγωγή νέας γνώσης
2. Τη μετάδοσή της μέσω της εκπαίδευσης

3. Τη διάδοσή της μέσω των ΤΠΕ
4. Τη χρήση και η αξιοποίησή της στο πλαίσιο νέων βιομηχανικών διαδικασιών ή υπηρεσιών.

Επειδή, σε αυτές τις διαδικασίες τα πανεπιστήμια πρωταγωνιστούν και επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την εγκαθίδρυση και την ανάπτυξη της οικονομίας και της κοινωνίας, εμείς εξετάσαμε αν ο ρόλος των κοινωνικών δικτύων ενισχύει την πίστη των φοιτητών μέσα από απαντήσεις που μας έδωσαν οι ίδιοι από τέσσερα ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρα μας αλλά και οι εκπ/κοι της Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης, στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπ/σης και πως μελλοντικά οι ίδιοι μπορούν να την εφαρμόσουν στα ελληνικά σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπ/σης.

1.2. Θεωρητικό υπόβαθρο

«Τα κοινωνικά δίκτυα άλλαξαν το Διαδίκτυο ποικιλοτρόπως.», (Μητακίδης, 2009). Κοινωνικό δίκτυο είναι μια κοινωνική δομή αποτελούμενη από κόμβους (συνήθως φυσικά πρόσωπα ή οργανισμοί/ επιχειρήσεις) οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους με έναν, περισσότερους ή παρόμοιου τύπου σχέσεις. Όπως αξίες οράματα, ιδέες, οικονομικές /εμπορικές συναλλαγές, φιλία, συγγένεια (Παπαηλιού, 2007).

Ο όρος εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην πρωτογενή του μορφή χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει μία εκπαιδευτική διαδικασία στην οποία ένα σημαντικό κομμάτι της διδασκαλίας γίνεται από τον διδάσκοντα που βρίσκεται μακριά από τον διδασκόμενο τόσο σε απόσταση όσο και σε χρόνο (Perraton, 1988)

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (distance education) ορίζεται ως η εκπαιδευτική διαδικασία, όπου ο διδασκόμενος βρίσκεται σε φυσική απόσταση από το διδάσκοντα και τον φυσικό φορέα εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 2001).

Τέλος έναν πιο παιδαγωγικό χαρακτήρα στον ορισμό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έδωσε ο (Βαλής, 2003) ως μια διαδικασία που διδάσκει και ενεργοποιεί το σπουδαστή με στόχο να μαθαίνει αυτόνομα, ακολουθώντας μια ευρετική πορεία προς τη γνώση .

Ο μεγάλος θεωρητικός της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Keegan, 2001) ανέφερε ότι υπάρχουν δύο μέθοδοι για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση:

1. Η Εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε ομάδες και
2. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση με ή χωρίς ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό για προσωπική χρήση.

Σαφέστατα ανάμεσα στις δύο, η εκπαίδευση από απόσταση με τη χρήση εκπαιδευτικού υλικού είναι εκείνη που ευνοεί την αυτο-μάθηση ή την εξατομικευμένη μάθηση και γι αυτό το λόγο τείνει να είναι πιο αποτελεσματική.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εκτός από τον κρατικό φορέα της εκπαίδευσης μπορεί να παρέχεται και από άλλους φορείς, με πρωτοπόρους πάντα τα πανεπιστήμια. Σύμφωνα με τον (Keegan, 2001), οι φορείς παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι τέσσερις:

1. Ανοικτά πανεπιστήμια.
2. Συμβατικά πανεπιστήμια που παρέχουν από απόσταση σειρές μαθημάτων.
3. Κρατικοί οργανισμοί εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
4. Ιδιωτικοί οργανισμοί εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

1.3 Προσδιορισμός του προβλήματος

Το ερευνητικό πρόβλημα που μας απασχόλησε σε αυτή την έρευνα ήταν: εάν υπάρχει θετική σχέση τόσο ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων όσο ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση και πως είναι δυνατόν αυτά να εφαρμοστούν στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης.

1.4. Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της έρευνάς μας, ήταν να εξετάσει τις επιδράσεις ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων όσο ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση τους.

1.5. Μηδενικές υποθέσεις

- Μηδενική Υπόθεση (H0): Δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων.
- Εναλλακτική υπόθεση 1^η :Υπάρχει σχέση μεταξύ του φύλου και της χρησιμότητας των κοινωνικών δικτύων.
- Μηδενική υπόθεση (H0): Δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση των κοινωνικών δικτύων.
- Εναλλακτική υπόθεση 2^η: Υπάρχει σχέση μεταξύ της απασχόλησης και της χρήσης των κοινωνικών δικτύων .

1.6 Στόχοι της έρευνας

Επιμέρους στόχοι για την έρευνα αποτέλεσαν:

- Η εξέταση της συχνότητας χρήσης των κοινωνικών δικτύων
- Η προτίμηση των ερωτηθέντων σχετικά με τα κοινωνικά δίκτυα
- Οι θεωρήσεις και των δυο φύλων ως προς τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων
- Η εξακρίβωση της μεγάλης χρήση του face book, ως του πιο δημοφιλούς κοινωνικού δικτύου.
- Αξιοποίηση των συμπερασμάτων της βιβλιογραφικής ανασκόπησης σε προτάσεις που αφορούν εφαρμογές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

1.7. Σημασία/ χρησιμότητα έρευνας

Αποδείξαμε στη συγκεκριμένη έρευνα ότι τελικά υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων όσο και ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση των κοινωνικών δικτύων, έτσι αυτή ευελπιστούμε να συμβάλει σε περαιτέρω ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπ/σης μέσω των κοινωνικών δικτύων και συγκεκριμένα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση εκπαιδευτικού υλικού και κατάλληλου λογισμικού στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης. Για το λόγο αυτό προτείναμε δεκατρία (13) λογισμικά πακέτα που μπορούν να αξιοποιηθούν κατάλληλα στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης της χώρας μας, δεδομένης της αγάπης των μαθητών για το διαδίκτυο και τα κοινωνικά δίκτυα.

1.8. Λειτουργικοί Ορισμοί

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ομάδων επιδιώκει τη σύνδεση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων με τη βοήθεια βιντεοδιασκέψεων ή δορυφορικών συνδέσεων και απευθύνεται σε εκπαιδευόμενους πλήρους ή μερικής παρακολούθησης.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση εκπαιδευτικού υλικού είτε έντυπου είτε ηλεκτρονικού, θεωρείται η κυρίαρχη μεθοδολογία. Το εκπαιδευτικό υλικό συνήθως είναι ειδικά διαμορφωμένο για να πληροί τις προϋποθέσεις που καλύπτουν τις ιδιαιτερότητες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ωστόσο ενδέχεται να είναι και συμβατικό υλικό.

Ανοιχτά Πανεπιστήμια: Σύμφωνα με τους (Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1998-1999) «παρέχουν τη δυνατότητα στον φοιτητή να χρησιμοποιεί την κατοικία του ως κύριο χώρο μάθησης και να επιλέγει ο ίδιος το χρόνο μελέτης και τον ρυθμό στον οποίο μαθαίνει».

Συμβατικά Πανεπιστήμια: Η πολιτική αυτή, υλοποιείται σε πέντε χώρες :Σουηδία, Νορβηγία, Φιλανδία, Ιταλία και Ιρλανδία (Keegan,2001).

Εικονικά Πανεπιστήμια (virtual universities): Χαρακτηρίζονται τα πανεπιστήμια εκείνα που παρέχουν προγράμματα σπουδών αποκλειστικά μέσω διαδικτύου (Keegan, 2001).

1.9. Προϋποθέσεις & Περιορισμοί.

Προκειμένου να καταστήσουμε την επίλυση του ερευνητικού μας προβλήματος πιο εφικτή, επικεντρωθήκαμε στην συλλογή στοιχείων αποκλειστικά από φοιτητές τεσσάρων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας εκπ/σης στη χώρα μας και από εκπ/κους της Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης κατά το ακαδημαϊκό έτος 2013-14.

Ενώ περιορισμούς για την έρευνά μας αποτέλεσαν:

- Εάν τα στοιχεία που λήφθηκαν, σχετικά με τον ρόλο των κοινωνικών δικτύων, ήταν ανακριβή τότε θα ήταν προβληματική π.χ. η εκτίμηση της σχέση ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων όσο και ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση αυτών.
- Το μικρό δείγμα (120 ερωτηθέντες).
- Ο περιορισμένος χρόνος (6 μήνες).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Το θέμα της εξ αποστάσεως εκπ/σης στη χώρα μας χρήζει μεγάλης διερεύνησης και έτσι κρίναμε απαραίτητη τη βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικών, προγενέστερων ερευνών που συντέλεσαν στην ανάπτυξη των υποθέσεων και των μεθόδων της δική μας μελέτης. Σκοπός αυτής της ανασκόπησης ήταν να προσδιορίσουμε το ρόλο των κοινωνικών δικτύων και πως αυτά συμβάλλουν στην ενίσχυση της πίστης των φοιτητών στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπ/σης.

Μια συστηματική αναζήτηση της βιβλιογραφίας από το 1996 έως τον Ιούλιο του 2008 προσδιόρισε περισσότερες από χίλιες εμπειρικές μελέτες πάνω στην online μάθηση(<https://www2.ed.gov/rschstat/eval/tech/evidencebasedpractices/finalreport.pdf>). Αναλυτές έκαναν αυτές τις μελέτες για να βρουν αυτές που:

1. Αντιπαραβάλλουν την online με την πρόσωπο με πρόσωπο εκπαίδευση
2. Μετρούν μαθησιακά αποτελέσματα.
3. Χρησιμοποιούν αυστηρό σχεδιασμό της έρευνας.

Τα βασικά ευρήματα της παραπάνω βιβλιογραφικής ανασκόπησης ήταν τα εξής:

1. Οι μαθητές που παρακολούθησαν ολόκληρο ή μέρος του μαθήματός τους online απέδωσαν καλύτερα, κατά μέσο όρο, από εκείνους που παρακολούθησαν την παραδοσιακή διδασκαλία πρόσωπο με πρόσωπο.
2. Η αποτελεσματικότητα των online μαθησιακών προσεγγίσεων φαίνεται να περιλαμβάνει διαφορετικά περιεχόμενα και διαφορετικά μαθησιακά στυλ.
3. Όταν ομάδες μαθητών μαθαίνουν μαζί online, μηχανισμοί υποστήριξης, όπως κατευθυντήρια ερωτήματα επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές αλληλεπιδρούν.

2.2. Κύριο μέρος της ανασκόπησης

Το κύριο μέρος της ανασκόπησης μας αφορά δύο σημαντικά θέματα που αφορούν στα κοινωνικά δίκτυα και στην εξ αποστάσεως εκπ/ση στην Ελλάδα.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, οι θεωρητικοί της εκπαίδευσης (Holmberg, 1982, 1985, 1986, 1989, 2002) και (Keegan 1983, 1986, 1988, 1993, 1995, 1998, 2000, 2001) αναφέρουν και τεκμηριώνουν την ύπαρξη ενός δομημένου και θεμελιωμένου επιστημονικού πεδίου που ακούει στο όνομα «εξ αποστάσεως

εκπαίδευση». Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση διδάσκει και ενεργοποιεί τον μαθητή πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μία ευρετική πορεία αυτομάθησης (Λιοναράκης, 2005, 2006). Ωστόσο, συνεχίζει ο Λιοναράκης “από τη στιγμή που η εξΑΕ απέκτησε μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική και παιδαγωγική οντότητα, δημιουργήθηκαν νέοι κώδικες, νέα δεδομένα, νέοι μετρήσιμοι στόχοι”.

Ο (Holmberg, 1986) αναφέρει ότι «μια θεωρία για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να οριστεί ως μια σειρά από υποθέσεις, οι οποίες είναι συνυφασμένες λογικά μεταξύ τους στο να εξηγήσουν και να υπολογίζουν γεγονότα. Οι υποθέσεις αυτές είναι του τύπου ‘εάν A τότε B’ ή ‘όσο περισσότερο A τόσο περισσότερο / λιγότερο B’».

Ο όρος εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην αρχική του μορφή χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει μία εκπαιδευτική διαδικασία στην οποία ένα σημαντικό κομμάτι της διδασκαλίας γινόταν από τον διδάσκοντα ο οποίος βρισκόταν σε μεγάλη χιλιομετρική απόσταση από τον διδασκόμενο .

Σύμφωνα με τον (Rumble, 1989) στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναγνωρίζονται τέσσερα (4) μέρη:

- Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει στοιχεία όπως ο διδάσκων, ένας ή περισσότεροι σπουδαστές, το μάθημα που διδάσκεται και ένα είδος συμβολαίου μεταξύ του διδάσκοντα και των σπουδαστών.
- Στο δεύτερο μέρος, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση περιγράφεται ως η μέθοδος διδασκαλίας κατά την οποία οι σπουδαστές βρίσκονται σε απόσταση από τον διδάσκοντα.
- Στο τρίτο μέρος, υπογραμμίζεται ότι οι σπουδαστές είναι μακριά από τον πανεπιστημιακό χώρο που προσφέρει το μάθημα.
- Στο τέταρτο μέρος, τονίζεται η διαδικασία της αξιολόγησης η οποία πιθανόν και να διαφέρει από αυτή της συμβατικής διδασκαλίας.

Η ανάπτυξη ενός υβριδικού μαθησιακού περιβάλλοντος, ίσως άλλωστε να αποτελεί και την πιο ενδεδειγμένη πρακτική, όπου ως υβριδικό εκπαιδευτικό περιβάλλον ορίζεται ο συνδυασμός της παραδοσιακής εκπαιδευτικής διαδικασίας με την χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (Αναστασιάδης, 2001, 2007).

Κατά την τελευταία δεκαετία του 20ου αιώνα ο συνήθης τρόπος μάθησης υφίσταται μια αλλαγή με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Brown & Brown 1994). Η

αλλαγή αυτή συντελείται με την είσοδο της τηλεματικής με τη βοήθεια της οποίας η διδασκαλία μπορεί να γίνει την ίδια χρονική στιγμή από τον διδάσκοντα στους σπουδαστές σε διαφορετικές απομακρυσμένες αίθουσες διδασκαλίας (Keegan, 1995). Αντίστοιχα ο όρος τηλεκπαίδευση αναφέρεται στη χρήση της τηλεματικής τεχνολογίας (τηλεπικοινωνίες και υπολογιστές) για την παροχή εκπαίδευσης (Τσαμασφύρος, 1998).

Για τους ανωτέρω λόγους, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τη ραγδαία εξέλιξη των νέων μέσων και τεχνολογιών και να προσφέρουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε ένα ευρύτερο σπουδαστικό κοινό όπου πέραν των συμβατικών κλασικών μεθόδων, αναζητούν τρόπους για να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα ολόκληρης της μαθησιακής διαδικασίας (Rossman, 1992).

Ως προς την εθνική πολιτική της Ελλάδας η πρόταση για δημιουργία ενός Εθνικού Δικτύου εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 2001), αποτελεί μια καλή αρχή. Η ΑεξΑΕ εντάχθηκε επίσημα στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας, με την ίδρυση το 1992 του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) και την έναρξη της λειτουργίας του το 1997. Η ίδρυση του ΕΑΠ πραγματικά κάλυψε ένα υπάρχον και ταυτόχρονα σημαντικό κενό στο εκπαιδευτικό μας σύστημα (Λιοναράκης, 2000).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (distance education) ορίζεται ως η εκπαιδευτική διαδικασία, όπου ο διδασκόμενος βρίσκεται σε φυσική απόσταση από το διδάσκοντα και τον φυσικό φορέα εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 2001). Σύμφωνα με τον (Βαλή, κ.ά., 2003) είναι η διαδικασία που διδάσκει και ενεργοποιεί το σπουδαστή με στόχο να μαθαίνει αυτόνομα, ακολουθώντας μια ευρετική πορεία προς τη γνώση.

Στη δια βίου εκπαίδευση συμπεριλαμβάνεται και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Σεμερτζάκη, 2004) και εμπεριέχονται όροι όπως η επιμόρφωση και η κατάρτιση. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί το συνδυασμό της εξ αποστάσεως διδασκαλίας και της εξ αποστάσεως μάθησης (Keegan, 1996). Πρόκειται δηλαδή για μια μέθοδο εκπαίδευσης με χαρακτηριστικά στοιχεία τον απομακρυσμένο εκπαιδευόμενο, το ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό υλικό και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (Ματραλής, 1999).

Για το λόγο αυτό, η εκπαίδευση από απόσταση πρέπει να συνδυαστεί με την εκπαίδευση «πρόσωπο με πρόσωπο» με στόχο την απάλειψη των μειονεκτημάτων της αλλά και την ενίσχυση της διεξόδου της στο εκπαιδευτικό σύστημα (Μάρκελλος, κ.ά., 2001).

Κατά μια άλλη έννοια μια νέα «αγορά» σπουδαστών επιζητά μάθηση που μπορεί να επωφεληθεί από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με ταυτόχρονη ωφέλεια και για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Porter, 1997). Η μετάβαση από το d-learning (distance learning) στο e-learning και το m-learning (mobile learning) είναι σε εξέλιξη (Keegan, 2001). Ειδικότερα οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση διακρίνονται σε τρεις γενιές (Λιοναράκης, 1999):

- Εκπαίδευση μέσω αλληλογραφίας και χρήσης έντυπου υλικού.
- Εκπαίδευση μέσω της μαζικής χρήσης πολυμέσων (ραδιόφωνο, τηλέφωνο, τηλεόραση, βίντεο).
- Εκπαίδευση μέσω της χρήσης των νέων τεχνολογιών (υπολογιστές, διαδίκτυο κ.λπ.).

Ήδη από το 1930, το B.B.C. στη Μεγάλη Βρετανία ξεκινά προγράμματα εκπαίδευσης μέσω ραδιοφώνου (Λιοναράκης, 1999).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση με την υποστήριξη του εκπαιδευτή (supervised distance education) ταιριάζει περισσότερο στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση, ενώ αντίθετα η εκπαίδευση που βασίζεται αποκλειστικά στο εκπαιδευτικό υλικό, π.χ. Computer-Based Education (CBE), ταιριάζει στην επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση (Κούτρα, κ.ά., 2001).

Με τη σύγχρονη εκπαίδευση καθίσταται δυνατή η «πρόσωπο με πρόσωπο» διδασκαλία από απόσταση. Για παράδειγμα με μια βιντεοδιάσκεψη (videoconference) είναι εφικτή η διδασκαλία ομάδων σπουδαστών από απόσταση, ενώ παράλληλα οι σπουδαστές είναι σε άμεση επαφή με το διδάσκοντα (Keegan, 2001).

Οι κατηγορίες του e-learning είναι οι ακόλουθες (Elearnspace, 2004):

1. Προγράμματα Σπουδών (Courses).
2. Ανεπίσημη Μάθηση (Informal Learning).
3. Μεικτή Μάθηση (Blended Learning).
4. Κοινότητες (Communities).
5. Διαχείριση Γνώσης (Knowledge Management).
6. Δικτυακή Μάθηση (Networked Learning).
7. Μάθηση μέσω της εργασίας (Work-based Learning).

Σύμφωνα με το μεγάλο θεωρητικό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Keegan, 2001) υπάρχουν δύο μέθοδοι για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι οποίες είναι:

- Εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε ομάδες.

- Εξ αποστάσεως εκπαίδευση με ή χωρίς ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό για προσωπική χρήση.

Οι σπουδές από απόσταση που προσφέρονται από τα συμβατικά πανεπιστήμια διοργανώνονται είτε με συνεργασίες με άλλους εκπαιδευτικούς φορείς, είτε χωρίς συνεργασίες (Λιοναράκης, 1999). Παράλληλα, υπάρχουν και παραδείγματα συνεργασιών κρατικών με ιδιωτικούς οργανισμούς. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι το μοντέλο σύμπραξης της εταιρίας Unext.com με πέντε μεγάλα πανεπιστήμια, τέσσερα αμερικάνικα και ένα από το Ηνωμένο Βασίλειο (Νεοφώτιστος, Γιαμάς, 2001).

Πράγματι, οι εφαρμογές λογισμικού παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά όπως ανοικτή αρχιτεκτονική, είναι συμβατά με όλους τους browsers, υποστηρίζουν HTML και πλατφόρμες Windows, κ.ά. Περιλαμβάνουν μια σειρά από εργαλεία για τον εκπαιδευτή και τον εκπαιδευόμενο, καθώς και μαθησιακά και διαχειριστικά εργαλεία (Μάρκελλος, κ.α., 2001).

Πιο συγκεκριμένα, για να είναι σε θέση οι φοιτητές να ολοκληρώσουν έναν κύκλο σπουδών από απόσταση θα χρειαστούν (Heller-Ross, 1998):

- Καθοδήγηση στην αναζήτηση μέσω του καταλόγου και των βάσεων δεδομένων της βιβλιοθήκης.
- Πληροφοριακή βοήθεια (reference assistance) για την έρευνα συγκεκριμένων θεματικών περιοχών.
- Δανεισμό υλικού της βιβλιοθήκης.
- Διαδανεισμό βιβλίων ή άρθρων περιοδικών.
- Οδηγίες για την έρευνα μέσω διαδικτύου.
- Τρόπους και μέσα για την αξιολόγηση της έρευνάς τους.
- Πρόσβαση σε κατάλληλες πηγές αναφορών (citations).

Είναι χαρακτηριστικό το πολύ μεγάλο ποσοστό, της τάξεως του 90%, που αντιπροσωπεύει τα μεγάλα πανεπιστήμια στην Αμερική, με πάνω από 10.000 φοιτητές, τα οποία διαθέτουν προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Riggs, 1998).

Σύμφωνα με έρευνα το 70% όλων των αμερικανικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων προσφέρουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ενώ το 80% όλων των αμερικανικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων προσφέρουν υβριδικά μαθήματα. (ECAR

Respondent Summary 2003). Πάνω από 1.000.000 μαθήματα πρέπει πλέον να παρέχονται μέσω διαδικτύου, σύμφωνα με σχετική επισήμανση του (Keegan, 2001).

Υπάρχει μια τάση για περαιτέρω ανάπτυξη των μεταπτυχιακών σπουδών με τη μέθοδο της εκπαίδευσης από απόσταση στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ανάπτυξη της εξ αποστάσεως τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χρήστου & Πριιανιάκη, 2001). Επίσης σημειώνεται τάση για την επίτευξη παρόμοιας αποδοτικότητας συστημάτων εξ αποστάσεως και συμβατικής εκπαίδευσης. Ο στόχος δηλαδή είναι η επίτευξη ισοδύναμων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων (Μάρκελλος, κ.ά, 2001).

Ωστόσο, επισημαίνεται ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν αποτελεί πανάκεια για όλα τα προβλήματα της εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 2001).

Στην Ελλάδα οι περισσότερες έρευνες για το e-Learning γίνονται από το Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών (www.cti.gr). Το E.A.I.T.Y., λόγω του ρόλου του, έχει βασική του προτεραιότητα την Έρευνα & Ανάπτυξη. Είναι ανοιχτό σε όλες τις ερευνητικές περιοχές της Επιστήμης και Τεχνολογίας των Υπολογιστών, ωστόσο, επικεντρώνει τη δραστηριότητά του σε ορισμένες περιοχές στρατηγικής σημασίας.

Η ερευνητική δραστηριότητα αποσκοπεί στην ισόρροπη διεξαγωγή βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας. Οι ερευνητικές προσπάθειες του οργανισμού εμπνέονται από το πλαίσιο και τους στόχους της ερευνητικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνδυασμό με τις τεχνολογικές ανάγκες της χώρας.

Οι κυριότερες θεματικές περιοχές στις οποίες εστιάζει η ερευνητική προσπάθεια του E.A.I.T.Y. είναι: Ανάλυση και Σχεδιασμός Αλγορίθμων, Προχωρημένες και Παράλληλες Αρχιτεκτονικές, Δίκτυα και Κατανεμημένος Υπολογισμός, Επεξεργασία Φυσικής Γλώσσας, Επεξεργασία Σήματος και Ψηφιακής Εικόνας, Τεχνολογία Λογισμικού, Υπολογισμοί Υψηλής Απόδοσης, Εκπαιδευτική Τεχνολογία και Διαχείριση Βάσεων Δεδομένων. Αυτή η θεμελιώδης έρευνα συνδυάζεται με τις εξελίξεις στην εφαρμοσμένη έρευνα σε περιοχές όπως τα Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών, Πολυμέσα, Περιβάλλοντα Χρήστη, Υπηρεσίες Τηλεματικής, Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση, Ιατρική Πληροφορική, Σχεδιασμός Έμπειρων Συστημάτων και Βελτιστοποίηση Βιομηχανικής Παραγωγής.

Το E.A.I.T.Y. δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη σχέση της εφαρμοσμένης έρευνας που διεξάγει με τις ανάγκες της τεχνολογικής ανάπτυξης της χώρας. Τα προϊόντα

έρευνας & ανάπτυξης, οι ιδέες και τα πρωτότυπα που παράγονται απευθύνονται στη βιομηχανία υπηρεσιών (και τη σχετιζόμενη βιομηχανία, όπως η Παιδεία, ο Τουρισμός, η Υγεία, η Περιφερειακή Καινοτομία και Ανάπτυξη) καθώς επίσης και στην παραδοσιακή βιομηχανία.

Επομένως, το E.A.I.T.Y. δεν περιορίζεται αυστηρά στη γνώση αλλά σε συγκεκριμένους τομείς είναι και παραγωγός τεχνολογίας. Ο συνδυασμός της δραστηριότητας αυτής με τις συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρέχει του δίνει την δυνατότητα αφενός να προτείνει τεχνολογίες αιχμής, όταν αυτό είναι σκόπιμο, αλλά και να μπορεί να κρίνει σε βάθος τις διαθέσιμες προς εφαρμογή τεχνολογίες στην προσπάθεια μετάβασης της χώρας στη νέα ψηφιακή εποχή.

Όλες οι δραστηριότητες του E.A.I.T.Y. αναπτύσσονται μέσα από τη λειτουργία των Λειτουργικών Παραγωγικών Μονάδων (Ερευνητικές Μονάδες και Τομείς της Κοινωνίας της Πληροφορίας) και υποστηρίζονται από τις υπηρεσίες των Λειτουργικών Υποστηρικτικών Μονάδων. Η εμπλοκή του E.A.I.T.Y στην Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ), εστιάζεται στους εξής άξονες δράσης:

- Από το 1995 παρέχει επιτυχώς υπηρεσίες τεχνικού και επιστημονικού συμβούλου σε Υπουργεία και φορείς του δημόσιου τομέα της χώρας.
- Έχει αναπτύξει πλούσια δραστηριότητα στο χώρο της εκπαίδευσης και κατάρτισης, με την υλοποίηση μεγάλων έργων διαχείρισης ενεργειών επιμόρφωσης.
- Έχει διαδραματίσει σημαντικό περιφερειακό ρόλο, με την εμπλοκή του σε έργα περιφερειακής καινοτομίας και ανάπτυξης.

Ο τομέας του e – learning δημιουργήθηκε το 2003 από συνένωση ενεργών τμημάτων του ΕΑ ΙΤΥ, από έναν τομέα ΚτΠ και μία ερευνητική μονάδα, με στόχο τη διεξαγωγή εφαρμοσμένης έρευνας και τη διατήρηση υψηλού επιπέδου τεχνογνωσίας σε θέματα e – learning.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών ο Τομέας εστιάζει τόσο σε ερευνητικά έργα όσο και στο σχεδιασμό και υλοποίηση προχωρημένων πιλοτικών δράσεων ολοκληρωμένης εφαρμογής τεχνολογιών πληροφορίας & επικοινωνίας (ΤΠΕ) σε πραγματικές συνθήκες, με υψηλού επιπέδου αυτονομία.

Ο Τομέας eLearning του E.A.I.T.Y. έχει εκτενή εμπειρία στο σχεδιασμό και την υλοποίηση καινοτόμου λογισμικού για διεπιστημονικά πεδία, περιλαμβάνοντας εφαρμογές Web για κοινότητες και συνεργατική εργασία, εκπαιδευτικά παιχνίδια και

εκπαιδευτικό λογισμικό. Ο Τομέας eLearning απαρτίζεται από περίπου δεκαπέντε μέλη: ερευνητές με σταθερή συνεργασία με το ΕΑ ΙΤΥ, ειδικευμένους μηχανικούς λογισμικού και τεχνικό προσωπικό. Ο TeL έχει μεγάλη εμπειρία στο σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων έρευνας και ανάπτυξης καθώς και ολοκληρωμένων έργων εφαρμοσμένης έρευνας.

Στην περιοχή των εφαρμοσμένων έργων έρευνας και ανάπτυξης στο πλαίσιο των συσχετιζόμενων οριζόντιων έργων e Ομογένεια και Ισοκράτης, ο Τομέας eLearning δραστηριοποιείται ενεργά στο σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης εφαρμογής των ΤΠΕ. Αφορά σε παιδαγωγική αξιοποίηση, σύγχρονη εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και ανάπτυξη εξειδικευμένου λογισμικού για την παροχή πληροφορίας, την υποστήριξη και την προηγμένη επικοινωνία, μέσα συνεργασίας για τους εκπαιδευτικούς, τα σχολεία και τους μαθητές της Ελληνικής διασποράς καθώς και στη μεταφορά τεχνογνωσίας σε συνεργαζόμενα πανεπιστήμια.

Η προσέγγιση που ακολουθήθηκε και τα αποτελέσματα είχαν σημαντικό αντίκτυπο τόσο σε πολιτικό όσο και σε οργανωτικό επίπεδο και επιπλέον εκτιμάται ευρύτατα από την εκπαιδευτική κοινότητα. Το λογισμικό που υποστηρίχτηκε στις κοινότητες αυτές είχε σχεδιαστεί και αναπτυχθεί από την ομάδα, ενώ μέρη του έχουν ήδη επαναχρησιμοποιηθεί ευρέως σε μια σειρά έργων έρευνας και ανάπτυξης.

Ο (Πλαγεράς, 2010) στην έρευνά του αναλύει από τη μια το ρόλο και τη χρήση των υπολογιστών στην εκπαίδευση και από την άλλη αναφέρει τα προβλήματα που προκύπτουν από αυτήν. Τα προβλήματα αυτά εστιάζονται κυρίως στους εκπαιδευτικούς, λόγω της ελλιπούς επιμόρφωσης, διότι αυτοί είναι οι κύριοι φορείς αυτής της εκπαιδευτικής καινοτομίας και οι ίδιοι θα καθορίσουν την ενσωμάτωση και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στο σχολείο. Επειδή η έρευνά του κινείται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΕΠΑ.Λ) αναφέρει επίσης τις συνθήκες παραγωγής εκπαιδευτικού λογισμικού και αναλύει δύο από τα κυριότερα που χρησιμοποιούνται στην ειδικότητα των ηλεκτρολόγων, των μηχανολόγων και των ηλεκτρονικών, το Tina Pro και το AutoCAD, ως ενδεικτικά παραδείγματα.

Οι Σχορετσανίτου και Βεκύρη, (2010) στην έρευνά τους συμφωνούν με την προηγούμενη στο ότι οι εκπαιδευτικοί με τις γνώσεις τους, τις δεξιότητές τους, καθώς και με τη θετική τους στάση αποτελούν τη βάση για την επιτυχή ενσωμάτωση των Η/Υ στην τάξη (Ertmer, 2005; Paraskeva, Bouta & Papagianni, 2008).

Σύμφωνα με τον (Bullock, 2004) είναι ιδιαίτερα σημαντικές οι στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στις ΤΠΕ, καθώς και στην ένταξή τους. Η συγκεκριμένη

έρευνα έρχεται να κάνει και μια επιπλέον διαπίστωση, ότι πολλοί εκπαιδευτικοί που εκφράζουν θετική στάση διστάζουν να χρησιμοποιήσουν υπολογιστές στην τάξη, επειδή δεν αισθάνονται σιγουριά για τις ικανότητές τους (Πολίτης κ.ά., 2000).

Εννοεί την αυτο-αποτελεσματικότητα ως προς τους υπολογιστές (computer self-efficacy), δηλαδή την αυτο-αντίληψη κάποιου για τις ικανότητές του να εκτελεί με επιτυχία συγκεκριμένα έργα με τις ΤΠΕ (Murphy, Coover & Owen, 1989). Επομένως η προηγούμενη εμπειρία, καθώς και η δεξιότητα – χωρίς συνεχή επιμόρφωση- δεν είναι ικανές για τη χρήση των ΤΠΕ μέσα στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί κατανοώντας ότι η χρήση τους επιφέρει αλλαγές στην εκπαιδευτική διαδικασία και ανατροπή στους παραδοσιακούς ρόλους μαθητών και δασκάλων, κρίνουν αναγκαία την επιμόρφωσή τους, ώστε να είναι σε θέση να υιοθετούν σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις (Κασιμάτης & Γιαλαμάς, 2001; Κυνηγός κ.ά., 2000).

Οι Μπέση και Ζιώγου, (2012) έρχονται να εντοπίσουν την αιτία όλων αυτών των αλλαγών και των καινούριων απαιτήσεων στο χώρο της εκπαίδευσης, οι οποίες έχουν γίνει πλέον απαραίτητες. Πολύ εύστοχα λοιπόν παρατηρούν ότι τόσο η επιστήμη και η ταχύτατη ανάπτυξη της τεχνολογίας όσο και ο εκρηκτικός ρυθμός παραγωγής των γνώσεων και των πληροφοριών έχει επηρεάσει όλους τους τομείς της σύγχρονης ζωής. Ως εκ τούτου λοιπόν δε θα μπορούσε να μείνει απ' έξω ο χώρος της εκπαίδευσης. Ένα σχολείο που θέλει να λέγεται επίκαιρο και να παρέχει βασικές γνώσεις, ώστε οι αυριανοί πολίτες να μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες της κοινωνίας της πληροφορίας, πρέπει να στραφεί στην παιδαγωγική χρήση των δυνατοτήτων των Η/Υ (Ράπτης & Ράπτη, 2004). Η έρευνα αυτή εστιάζει την προσοχή της στη χρήση του Η/Υ και των εκπαιδευτικών λογισμικών στο νηπιαγωγείο, ενώ η προηγούμενη αναφερόταν στο ΕΠΑ.Λ.

Τόσο λοιπόν η χρήση του υπολογιστή όσο και των λογισμικών έχουν σκοπό να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία με σύγχρονες μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Εξάλλου τα μικρά παιδιά μαθαίνουν να κινούνται με άνεση μέσα στο χώρο της τεχνολογίας (McKenney & Voogt, 2009). Σύμφωνα όμως με το άρθρο αυτό υπάρχει ένας κατακερματισμός απόψεων σχετικά με τη χρήση του Η/Υ στο νηπιαγωγείο. Από τη μια είναι αυτοί που εκφράζουν επιφυλάξεις για το αν η χρήση του υπολογιστή είναι αναπτυξιακά κατάλληλη για μικρές ηλικίες (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006).

Από την άλλη βρίσκονται εκείνοι που συμφωνούν χωρίς έρευνα και εξέταση των παιδαγωγικών προϋποθέσεων και συνεπειών (Ράπτης & Ράπτη, 2004) και τέλος

είναι και μια άλλη μερίδα εκπαιδευτικών που προβληματίζονται για τον τρόπο αξιοποίησης των υπολογιστών στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, δηλαδή 2έχουν μεν θετική, αλλά και συγχρόνως κριτική στάση απέναντι σ' αυτό.

2.3 Τα Είδη μάθησης και ο κονεκτιβισμός

Ζούμε στην εποχή της δια βίου μάθησης και για λόγους που αναφέρουμε παρακάτω η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς. Κύριος στόχος όμως της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όπως και της συμβατικής είναι να μάθει στους μαθητές πώς να μαθαίνουν, για το λόγο αυτό κρίνουμε αναγκαίο να αναφέρουμε τα διαφορετικά είδη της μάθησης.

Η μάθηση γενικά θα λέγαμε ότι είναι μια διαδικασία που έπεται ενός αρχικού ερεθίσματος και συνίσταται στη σταδιακή επεξεργασία πληροφοριών και την αλληλουχία εσωτερικών λειτουργιών (Tsimproglou, Paratheodorou, 2000). Έτσι συναντάμε τα ακόλουθα είδη μάθησης:

- Την εξατομικευμένη μάθηση/διδασκαλία (individualized learning): Πρόκειται για μια οργανωμένη ή σχεδιασμένη μαθησιακή δραστηριότητα, με άμεση μαθησιακή διεργασία (Rogers, 1999).
- Τη συνεργατική μάθηση (collaborative learning): είναι γνωστή ως η μέθοδος διδασκαλίας η οποία απευθύνεται σε μια ομάδα ανθρώπων με κοινά μαθησιακά χαρακτηριστικά γνωρίσματα (Παντάνο- Ρόκου, 2001)
- Την ενεργητική μάθηση (active learning): είναι μια μέθοδος διδασκαλίας η οποία στηρίζεται στην ανεξάρτητη συγκρότηση γνώσης των εκπαιδευόμενων. Εδώ ο εκπαιδευόμενος ανακαλύπτει τη γνώση μόνος του και με ελάχιστη βοήθεια από τον εκπαιδευτή, ο οποίος έχει το ρόλο του <<διευκολυντή>>. (Παντάνο- Ρόκου, 2001).
- Την εποικοδομητική μάθηση: (constructive learning): είναι μια αρκετά εξελιγμένη μέθοδος διδασκαλίας, για την οποία γίνεται λόγος παρακάτω, πραγματοποιείται με βάση τις προϋπάρχουσες γνώσεις, εμπειρίες αλλά και ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων και έχει εφαρμογή σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης ακόμα και στην εκπαίδευση ενηλίκων. Σύμφωνα με τους (Παντάνο- Ρόκου, 2001) είναι μια ενεργή δραστηριότητα κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι οικοδομούν τις νέες γνώσεις πάνω στις ήδη υπάρχουσες.

Σήμερα με τη χρήση του διαδικτύου και των άλλων κοινωνικών δικτύων καταφέρνουμε να έχουμε πολύ εύκολη πρόσβαση στη συλλογή οποιαδήποτε πληροφορίας αλλά και απόκτησης γνώσεων (ηλεκτρονική μάθηση / e-learning ή ηλεκτρονική ή ηλεκτρονική εκμάθηση).

Οι Παπαδάκης & Φραγκούλης, (2005 α, β) ορίζουν ως ηλεκτρονική μάθηση τη χρήση της ηλεκτρονικής τεχνολογίας για τη διανομή, την υποστήριξη και την ενίσχυση της διδασκαλίας και της μάθησης. Οι (Siemens & Downes, 2009) ανέπτυξαν ένα καινούριο μοντέλο μάθησης όπου: «η γνώση είναι κατανεμημένη σε ένα δίκτυο συνδέσμων και η μάθηση βασίζεται στη δυνατότητα κατασκευής και διάσχισης των συγκεκριμένων δικτύων» (Siemens, 2010) και πήρε το όνομα κονεκτιβισμός.

Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να τονίσουμε ότι ο κονεκτιβισμός, για τον οποίο γίνεται λόγος παρακάτω, ενώ δεν έχει ως προϋπόθεση ύπαρξής του το διαδίκτυο, αναπτύχθηκε αρκετά μέσα από αυτό.

2.4. Μετάβαση από τη Θεωρία του Συμπεριφορισμού στη Θεωρία του Κονεκτιβισμού

Σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, οι ΤΠΕ κατέχουν κυρίαρχο ρόλο και επηρεάζουν τις ζωές των ανθρώπων τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες σε διάφορες διαστάσεις της καθημερινότητάς τους, όπως εκπαίδευση, οικονομία, αγορά εργασίας (Ράπτης & Ράπτη, 2002). Επίσης η τεχνολογική εξέλιξη αλλάζει συνεχώς τις απαιτήσεις της κοινωνίας, ζητώντας από τον σύγχρονο πολίτη ικανότητες επίλυσης προβλήματος, σχεδιασμού συστημάτων και κατανόησης της ανθρώπινης συμπεριφοράς (Wing, 2006).

Άρα βασικός σκοπός της εκπαίδευσης είναι να βοηθήσει τους μαθητές ώστε να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν κατάλληλα τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις ικανότητες αλλά και τις εμπειρίες τους προκειμένου να επιλύουν πραγματικά καθημερινά προβλήματα.

Οι Willis, (1995) και Sfard, (1998), υποστήριζαν ότι οι άνθρωποι κατασκευάζουν τη γνώση συμμετέχοντας σε συγκεκριμένες εμπειρίες. Η μάθηση συμβαίνει όταν κάποιος κατασκευάζει τόσο τους μηχανισμούς για τη μάθηση, όσο και τη δική του μοναδική εκδοχή της γνώσης, χρωματισμένη από το υπόβαθρο, τις εμπειρίες και τις κλίσεις του.

Από την άλλη πλευρά, είναι σεβαστό το γεγονός ότι όλες οι προηγούμενες θεωρίες μάθησης (συμπεριφορισμός, γνωστικισμός και εποικοδομητισμός), είχαν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τις διδακτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις των Ελλήνων εκπαιδευτικών τόσο στη πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση .

Ξεκινώντας από τη θεωρία του Συμπεριφορισμού (Chen, 2003), η οποία βασίστηκε στην αρχή "ερέθισμα - απόκριση" και παρομοίαζε το ανθρώπινο μυαλό ως ένα «μαύρο κουτί», με την έννοια ότι η απόκριση στο ερέθισμα μπορούσε να παρατηρηθεί ποσοτικά, αγνοώντας εντελώς τη δυνατότητα των διαδικασιών της σκέψης που συμβαίνουν στον εγκέφαλο. Σύμφωνα με το συμπεριφορισμό, οι μαθητές δέχονταν παθητικά τις όποιες πληροφορίες και <<στείρες γνώσεις>> τους μετέδιδε με μετωπική διδασκαλία ο εκπαιδευτικός και στην προσπάθειά του να τους ενεργοποιήσει τους παρείχε κατεξοχήν εξωτερικά κινήτρων (αμοιβές- ποινές) για γνώση. Τέλος, ο εκπαιδευτικός έδινε έμφαση στο περιεχόμενο της διδασκαλίας (κάλυψη της διδακτέας ύλης) και όχι στον μαθητή ή στη μαθησιακή διαδικασία. Βλέπουμε δηλαδή ότι ενώ η συγκεκριμένη μέθοδος αποτέλεσε τη βάση της εκπαίδευσής μας για αιώνες, παρουσίαζε σημαντικά μειονεκτήματα. Το κυριότερο από αυτά ήταν ότι οι μαθητές δεν είχαν τη δυνατότητα να αναπτύξουν την κριτική και αναλυτική τους σκέψης, ικανότητες, οι οποίες όμως είναι απαραίτητες στη σημερινή εποχή. Η θεωρία του Συμπεριφορισμού γύρω στο 1960 αντικαταστάθηκε από αυτή του Γνωστικισμού.

Οι γνωστικοί ψυχολόγοι εστίαζαν κυρίως στην παρατηρήσιμη ανθρώπινη συμπεριφορά. Υποστήριζαν δε, ότι το «μαύρο κουτί» του ανθρώπινου νου πρέπει να ανοίξει προκειμένου να εξεταστούν κάποιες νοητικές διεργασίες, όπως είναι η σκέψη, η μνήμη, η γνώση και η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων. Ο γνωστικισμός εστίαζε στο ότι οι μαθητές είναι λογικά όντα που απαιτούν όμως την ενεργό συμμετοχή, προκειμένου να μάθουν και ότι οι πράξεις τους δεν είναι παρά συνέπεια της σκέψης τους.

Στις μέρες μας η Θεωρία του Εποικοδομητισμού αποτελεί εξέλιξη της Γνωστικής Θεωρίας. Η συγκεκριμένη θεωρία πρεσβεύει την ολιστική ανάπτυξη του μαθητή, τα εσωτερικά κίνητρα μάθησης, την αυτο-κατευθυνόμενη μάθησης δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στο κοινωνικό πλαίσιο της μάθησης και την εργασία σε ομάδες. Ο Vygotsky υποστήριζε ότι η γνωστική ανάπτυξη των μαθητών ήταν άμεσα συνδεδεμένη με την κοινωνική τους ανάπτυξη (Ormrod, 2000). Ο κοινωνικός

εποικοδομητισμός αναφέρεται στις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στα παιδιά και τους γονείς, συνομηλίκους αλλά και δασκάλους τονίζοντας έτσι το ρόλο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης στην οικοδόμηση της γνώσης (Vygotsky, 1978).

Ο S. Papert, μαθητής του Piaget, επηρέασε σημαντικά τον τομέα της εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Εντυπωσιάστηκε από το γεγονός ότι ο Piaget «έβλεπε τα παιδιά ως ενεργούς κατασκευαστές των δικών τους διανοητικών δομών» (Papert, 1991). Πίστευε ότι τα παιδιά βρισκόμενα στο κατάλληλο περιβάλλον και με την κατάλληλη βοήθεια, θα ήταν σε θέση να αναπτύξουν τις διανοητικές τους ικανότητες πιο γρήγορα. Έλεγε χαρακτηριστικά <<πως πρέπει να αφήσουμε τα παιδιά να διδάξουν μόνα τους τον εαυτό του με τη Logo>>. Εξάλλου τα παιδιά χρειάζονται μεγάλη ευελιξία, προκειμένου να αναπτύξουν τις δικές τους <<λαμπρές ιδέες>>. Οι μαθητές οικοδομούν πιο αποτελεσματικά τη νέα γνώση μόνο όταν εμπλέκονται ενεργά στη σχεδίαση και κατασκευή (χειρωνακτική και νοητική) πραγματικών αντικειμένων που έχουν νόημα για τους ίδιους από το να κατασκευάζουν κάστρα από άμμο, μέχρι μια θεωρία για το σύμπαν (Papert, 1991).

Επειδή όμως η επιστήμη των υπολογιστών εξελίσσεται διαρκώς, μια αλλαγή του λογισμικού και του υλικού θα αλλάξει και τον τρόπο με τον οποίο γράφουμε τα προγράμματα, σχεδιάζουμε τα συστήματα, δημιουργούμε και χειριζόμαστε διάφορες εφαρμογές (Proulx, Rasala & Fell, 1996). Δεν πρέπει να αγνοούμε ότι πολλοί μαθητές (Ben- Ari, 2001) βρίσκουν τη μελέτη της επιστήμης των υπολογιστών εξαιρετικά δύσκολη, ειδικά σε στοιχειώδη επίπεδα. Αδυνατούν, για παράδειγμα, να καταλάβουν την έννοια της μεταβλητής, διότι δεν ξέρουν γιατί την μαθαίνουν και που μπορούν να την χρησιμοποιήσουν.

Η διδασκαλία των εννοιών επομένως, επιτυγχάνεται όταν πραγματοποιείται σε ένα πλαίσιο δραστηριοτήτων επίλυσης προβλημάτων που έχει νόημα για τον μαθητή και τον ωθεί να συμμετάσχει ενεργά (Jonassen, 2000).

Ερευνητικές προσπάθειες των (Ben- Ari, 2001, και Thramboulidis, 2005) τα τελευταία χρόνια έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα, ότι η εποικοδομητική θεωρία μάθησης μπορεί να εφαρμοστεί για να διδάξει πολλές έννοιες στην επιστήμη των υπολογιστών. Η επιρροή του Εποικοδομητισμού (Thramboulidis, 2005) έχει επεκταθεί πέρα από την έρευνα και την επιστημονική κοινότητα και έχει επηρεάσει τα προγράμματα σπουδών αρκετών προηγμένων χωρών.

Όμως σήμερα, σύμφωνα με τον (Bessenyei, 1997) το όριο μεταξύ της μάθησης και της διδασκαλίας γίνεται όλο και λιγότερο διακριτό. Έτσι για τη γενιά

του διαδικτύου, το διαδίκτυο δεν είναι ένα μόνο μέσο μάθησης αλλά η πλατφόρμα και το κέντρο για προσωπική μελέτη. Τα τελευταία τριάντα χρόνια, υπάρχουν πολλά άρθρα που αναφέρονται στους υπολογιστές και την ηλεκτρονική μάθηση. Έτσι, η θεωρία του κονεκτιβισμού, ως η πιο σύγχρονη θεωρία μάθησης σε ένα πλούσιο μαθησιακό περιβάλλον από ηλεκτρονικά εργαλεία, είναι επίκαιρη όσο ποτέ.

Ο κονεκτιβισμός αναπτύχθηκε από τους George Siemens και Stephen Downes για να θέσει ένα νέο θεωρητικό πλαίσιο ερμηνείας και κατανόησης των σύγχρονων τρόπων μάθησης στην ψηφιακή εποχή του 21ου αιώνα. Στον πυρήνα της θεωρίας βρίσκεται η θέση ότι η γνώση είναι κατανοημένη σε ένα *δίκτυο συνδέσεων* και η μάθηση βασίζεται στη δυνατότητα κατασκευής και διάσχισης των συγκεκριμένων δικτύων. (Siemens, 2010)

Οι αρχές του κονεκτιβισμού σύμφωνα με τον (Siemens, 2010) είναι οι ακόλουθες :

- Η μάθηση είναι μια διαδικασία σύνδεσης κόμβων πληροφορίας
- Η μάθηση μπορεί να αποκτηθεί και μέσω «συσκευών»
- Η ικανότητα να μαθαίνουμε είναι σημαντικότερη από την ήδη αποκτημένη πληροφορία (γνώση)
- Η ικανότητα να διακρίνει κανείς τους συσχετισμούς μεταξύ επιστημονικών πεδίων, ιδεών και απόψεων είναι καταλυτική
- Ο στόχος όλων των κονεκτιβιστικών διαδικασιών είναι η απόκτηση σύγχρονων γνώσεων.
- Η λήψη αποφάσεων είναι από μόνη της μια μαθησιακή διαδικασία.

2.5. Από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας στον κονεκτιβισμό

Σύμφωνα με τους (Anderson & Dron, 2011) υπάρχουν τουλάχιστον τρεις γενιές της παιδαγωγικής στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι οποίες αναπτύχθηκαν σε συνδυασμό με τις τεχνολογίες που τις κατέστησαν δυνατές. Είναι η γνωστική-συμπεριφοριστική, ο εποικοδομητισμός και η πιο σύγχρονη αυτή του κονεκτιβισμού, η οποία στηρίζεται στο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο (connectivism).

Έτσι ξεκινώντας από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας, ο εκπαιδευτικός είχε να υποδυθεί πολλούς ρόλους, όπως το ρόλο του πρότυπου συμπεριφοράς, του καθοδηγητή, του εμπνευστή, του υποστηρικτή κ.τ.λ. Παρόλα αυτά η επικοινωνία ανάμεσα σε εκείνον και τους μαθητές του ήταν μονόδρομη (μετωπική διδασκαλία).

Έτσι ο μαθητής ήταν παθητικός δέκτης της γνώσης, η οποία μεταδίδονταν από το δάσκαλο σε κάθε μαθητή ξεχωριστά (Dawley , 2009).

Αντίθετα, ο εκπαιδευτικός σύμφωνα με τις αρχές του εποικοδομητισμού είναι υπεύθυνος για την δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος, που θα δίνει την δυνατότητα στους μαθητές να αναλύσουν, να ερευνήσουν, να συνεργαστούν, να μοιραστούν και να δημιουργήσουν με βάση της ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους (Hanley & Susan, 1994).

Για το λόγο αυτό, ο εκπαιδευτικός καλό είναι να εφαρμόζει τεχνικές διδασκαλίας διερευνητικής μάθησης και να αξιοποιεί τα περιβάλλοντα εκείνα που υποστηρίζουν την οικοδόμηση της νέας γνώσης από τους μαθητές, καθιστώντας τις έννοιες ενδιαφέρουσες και σημαντικές για τον μαθητή.

Το περιεχόμενο κάθε διδασκαλίας πρέπει να είναι προσαρμοσμένο ανάλογα με το γνωστικό και πολιτιστικό υπόβαθρο των μαθητών. Κάθε μάθημα πρέπει να σχετίζεται με τα προηγούμενα, δηλαδή να βασίζεται σε έννοιες που είναι ήδη γνωστές στους μαθητές. Να γίνεται χρήση εννοιών από την καθημερινή ζωή, γιατί έχει θετική επίδραση στην ικανότητα των μαθητών να μαθαίνουν (Thramboulidis, 2005).

Η εξοικείωση των μαθητών με βασικές έννοιες που αποτελούν το αντικείμενο της διδασκαλίας συντελεί στην επίτευξη της μάθησης. Βοηθά τους μαθητές στην αξιοποίηση των εμπειριών τους από την πραγματική τους ζωή (βιωματική μάθηση).

Επίσης, ο εποικοδομητισμός συστήνει την εμπλοκή των μαθητών στην κατασκευή αντικειμένων (Chen, 2003) και τη χρήση τρισδιάστατων απεικονίσεων των εννοιών (εννοιολογικοί χάρτες).

Στους μαθητές είναι καλό να δίνονται εργασίες για να εργαστούν σε ομάδες (Chen, 2003). Οι εργασίες αυτές πρέπει να βασίζονται στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες τους και ταυτόχρονα να τους παρέχουν ίσες ευκαιρίες για δημιουργία και δημιουργική σκέψη.

Τέλος, ο εκπαιδευτικός οφείλει να γνωρίζει ότι η αξιολόγηση των επιδόσεων των μαθητών μέσω γραπτών δοκιμασιών δεν αντικατοπτρίζει με πληρότητα και σαφήνεια ούτε την οικοδόμηση των γνώσεων των μαθητών, αλλά ούτε και τις ικανότητές τους στο να αξιοποιήσουν τις γνώσεις αυτές στην πραγματική ζωή (Ben-Ari, 2001).

Στον κονεκτιβισμό ο ρόλος του εκπαιδευτικού και των εκπαιδευομένων έχει αποκτήσει νέα διάσταση. Οι μαθητές είναι σε θέση να αυτό-ρυθμίσουν την μάθηση τους, μέσα σε ένα πλαίσιο αμφίδρομης επικοινωνίας προς όλους, συμμαθητές τους,

δασκάλους, ειδικούς, γονείς κ.τ.λ. Ο εκπαιδευτικός δεν έχει πλέον τον κυρίαρχο ρόλο μέσα στη μάθηση αλλά επικουρικό ρόλο και λειτουργεί ως υποστηρικτής των μαθητών με στόχο να διευκολύνει τη μάθηση ενσωματώνοντας διάφορα εκπαιδευτικά εργαλεία στην εκπαιδευτική διαδικασία και βοηθώντας τους μαθητές να αξιοποιήσουν σωστά τα σύγχρονα δίκτυα μάθησης. (Dawley, 2009)

Σε αυτό το πλαίσιο η εκπαίδευση καλείται να ενσωματώσει νέες μεθοδολογίες διδασκαλίας μέσω κοινωνικής δικτύωσης. Δεν είναι τυχαίο μάλιστα το γεγονός ότι το 55% των εφήβων και το 82% των φοιτητών χρησιμοποιούν τη συγκεκριμένη τεχνολογία. (Dawley, 2009).

2.6. Πρώτα ο μαθητής

Οι μαθητές είναι εύλογο να βρίσκονται στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας (Chen, 2003) και αντιμέτωποι με δύο βασικές προκλήσεις, αυτής της γνωστικής πολυπλοκότητας και της διαχείρισης της μαθησιακής πορείας.

Τα προβλήματα που καλούνται να επιλύσουν είναι σύνθετα και γεμάτα προκλήσεις. Καλούνται να επανεξετάσουν τις υπάρχουσες γνώσεις και δομές τους και να αναδιοργανώσουν και να κατασκευάσουν νέα μοντέλα. Δεν καλούνται να απομνημονεύσουν απλά το περιεχόμενο της διάλεξης του εκπαιδευτικού αλλά να είναι σε θέση να υπερασπιστούν, να αποδεικνύουν, να τεκμηριώνουν και να επικοινωνούν εκφράζοντας ελεύθερα τις ιδέες τους στην τάξη.

Επιπλέον, οι μαθητές έχουν μεγαλύτερη ευθύνη για τη διαχείριση της μαθησιακής τους πορείας (αυτομάθηση), ώστε να μάθουν οι ίδιοι πως να μαθαίνουν (μεταγνώση) και να αυτονομηθούν σε στοχαστικό αλλά και σε μαθησιακό επίπεδο.

Οι στόχοι των μαθησιακών δραστηριοτήτων συνδιαμορφώνονται με τους μαθητές, αφού τους δίνεται η δυνατότητα να καταστρώσουν τη δική τους μαθησιακή πορεία και να αισθανθούν υπερήφανοι για τις κατακτήσεις των στόχων που ίδιοι έθεσαν καθώς και για τα επιτεύγματά τους.

Ο μαθητής καθορίζει ο ίδιος το προσωπικό του στυλ μάθησης και είναι συνυπεύθυνος για την εξατομικευμένη προσέγγιση μάθησης (Baker, 2007), επιλύοντας κάθε φορά το πρόβλημα που του δίνεται σύμφωνα με το δικό του ρυθμό επίλυσης ή αυτόν που ταιριάζει περισσότερο στο ατομικό του στυλ μάθησης.

Η εποικοδομητική θεωρία μάθησης ισχυρίζεται ότι οι μαθητές κατασκευάζουν ενεργά τις νέες ιδέες ή έννοιες με βάση τις τρέχουσες και προηγούμενες γνώσεις τους

ή εμπειρίες και ότι η μάθηση είναι η διαδικασία προσαρμογής του νοητικού μοντέλου ενός ατόμου στην προσπάθειά του να ενσωματώσει καινούριες εμπειρίες (Luo, 2005).

Ενώ, σύμφωνα με τον κονεκτιβισμό, ο μαθητής δημιουργεί δίκτυα μάθησης, τα οποία μπορεί να είναι είτε *εσωτερικά*, δηλαδή νευρωνικά δίκτυα όπου η γνώση είναι κατανοημένη εντός του εγκεφάλου του ατόμου, ή *εξωτερικά*, τα οποία είναι δίκτυα που δημιουργεί μαθαίνοντας και ενσωματώνοντας τον κόσμο γύρω μας (Siemens, 2006).

2.7. Το σύγχρονο μαθησιακό περιβάλλον

Ως σύγχρονοι εκπαιδευτικοί πρέπει να γνωρίζουμε ότι για να επιτύχουμε καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα ο μαθητής είναι αυτός που με τη βοήθειά μας αποφασίζει ο ίδιος για την μαθησιακή του πορεία χωρίς την επίδραση εξωτερικού έλεγχου συμπεριφοράς.

Έχει αποδειχτεί ότι αυθεντικές δραστηριότητες, από το χώρο της μοντελοποίησης, της ρομποτικής, του σχεδιασμού παιχνιδιών και των κινητών (mobile) εφαρμογών, που βασίζονται σε προσεγγίσεις Υπολογιστικής Σκέψης αναπτύσσουν την κριτική ικανότητα των μαθητών και καθιστούν τις δραστηριότητες ενδιαφέρουσες και ελκυστικές, ενισχύοντας κατά αυτόν τον τρόπο τα εσωτερικά κίνητρα μάθησης (Κοτίνη & Τζελέπη, 2013, Engelsma & Dulimarta, 2011).

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η παιχνιδοποίηση είναι κάτι πολύ περισσότερο από την προσθήκη ενός συστήματος πόντων σε μία αυθεντική δραστηριότητα (Nicholson, 2012) αφού ο μαθητής μετατρέπεται σε έναν μικρό εξερευνητή όπου με βάση τις δικές του εμπειρίες, γνώσεις και ικανότητες, εμπλέκεται ενεργά και είναι σε θέση να αλλάξει στάσεις και συμπεριφορές. Αυτό σχεδόν αυτόματα, δημιουργεί στο μαθητή μια σειρά εσωτερικών κινήτρων μάθησης με σκοπό την επίτευξη των μαθησιακών του στόχων.

2.8. Το Face book ως το πλέον διαδεδομένο Κοινωνικό Δίκτυο

Τα κοινωνικά δίκτυα και οι δυνατότητες που παρέχουν, έχουν μεταβάλει ουσιαστικά τον τρόπο επικοινωνίας, συνεργασίας και διάχυσης των πληροφοριών σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες. Ο νέος αυτός τρόπος δικτύωσης προσφέρει στα άτομα νέες ευκαιρίες για προσωπική έκφραση, για εξέλιξη, αλλά και για συνεργασία (Lambropoulos & Vivitsou, 2011).

Το Facebook είναι η πιο διάσημη ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης (Lipsman, 2007) δεδομένου ότι έχει περισσότερους από εξακόσια σαράντα εκατομμύρια χρήστες, κατατάσσοντάς το ως το δημοφιλέστερο ιστοχώρο στον πλανήτη. Αξιοσημείωτη όπως αναφέρουμε παρακάτω είναι και η αξιοποίησή του στο χώρο της εκπαίδευσης.

Ένα από τα κύρια πλεονεκτήματά του είναι ότι αποτελεί μέσο αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε μαθητές και εκπαιδευτικούς, προάγει τη συνεργασία, την ενεργό συμμετοχή των μαθητών, την ενημέρωσή τους και την υποστήριξη αρκετών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές ανταλλάσσουν ιδέες, συνεργάζονται σε ομάδες, εκφράζονται ποικιλοτρόπως, αναδεικνύουν τα ιδιαίτερα ταλέντα τους μέσω διαφόρων ειδών τέχνης, όπως ποίηση κ.α., αναπτύσσουν την κοινωνικότητα τους, καθώς και δεξιότητες όσον αφορά στις νέες τεχνολογίες. Τέλος, γίνεται εύκολη η προσπέλαση σε πολλές και επιστημονικές πηγές με δυνατότητα πρόσβασης στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Έτσι όλοι οι μαθητές συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαιδευτική διαδικασία, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται η δημιουργικότητά τους δίνοντάς τους την ευκαιρία να εκφράζουν ελεύθερα σκέψεις και συναισθήματα.

2.9. Συμβατική και εξ αποστάσεως εκπαίδευση

«Στην εκπαίδευση διακρίνουμε δυο μορφές διδασκαλίας: την παραδοσιακή (μετωπική διδασκαλία) και τη βιομηχανοποιημένη διδασκαλία, η οποία βασίζεται σε μια μορφή αντικειμενικοποιημένης και ορθολογικοποιημένης αλληλεπίδραση που πραγματοποιείται με τη συμβολή της τεχνολογίας» (Keegan, 2001).

Ο όρος «συμβατική εκπαίδευση» αναφέρεται στην τυπική εκπαίδευση, στην αίθουσα διδασκαλίας στο πλαίσιο ενός σχολείου ή ενός πανεπιστημίου, όπου ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές συνυπάρχουν με τη φυσική τους παρουσία στον ίδιο τόπο και χρόνο (Keegan, 2001). Στον αντίποδα του συμβατικού συστήματος εκπαίδευσης βρίσκεται η Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως εκπαίδευση (Keegan, 2001).

Με βάση τα παραπάνω, όλες οι μαθησιακές δραστηριότητες της μικρο-μάθησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε συνδυασμό και με άλλες μορφές μάθησης, που απαιτούν περισσότερο χρόνο και περιέχουν πληροφορίες μεγαλύτερης έκτασης, όπως είναι τα μαθήματα εντός της τάξης ή τα ηλεκτρονικά μαθήματα που δημιουργούνται από τα συστήματα διαχείρισης της μάθησης (ΣΔΜ) και περιγράφονται με τον όρο μακρο-μάθηση (Buchem & Hamelmann, 2010).

Ο όρος εξ Αποστάσεως εκπαίδευση αναφέρεται σε διδακτικές και μαθησιακές καταστάσεις κατά τις οποίες ο καθηγητής και οι μαθητές είναι απομακρυσμένοι γεωγραφικά και η διδασκαλία του μαθήματος βασίζεται αποκλειστικά στα ηλεκτρονικά μέσα και το έντυπο υλικό (Keegan, 2001).

Οι Λιοναράκης &, Λυκουργιώτης (1998-1999) εξετάζοντας τα προγράμματα εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης, εστιάζουν στα εξής βασικά σημεία:

- Ίσες δυνατότητες εκπαιδευτικών ευκαιριών και διασφάλιση πρόσβασης σε όλους.
- Προσδιορισμός του τόπου, του χρόνου και του ρυθμού μελέτης από τον ίδιο τον εκπαιδευόμενο.
- Δικαίωμα του εκπαιδευομένου να διαμορφώνει ο ίδιος προοδευτικά τη μορφωτική του φυσιογνωμία.

Σύμφωνα με τον (Tait, 1999) είναι απαραίτητες τρεις λειτουργίες υποστήριξης του μαθητή στην από απόσταση εκπαίδευση: η γνωστική, η συναισθηματική και η συστημική.

- Η γνωστική αναφέρεται στην εξατομικευμένη προσπάθεια του μαθητή για την κατάκτηση του εκπαιδευτικού υλικού και των άλλων πηγών μάθησης.
- Η συναισθηματική αναφέρεται στη δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος που βοηθά το μαθητή μέσα από την ενίσχυση της αυτοεκτίμησής του και τη δημιουργία ομαδικού πνεύματος.
- Ενώ, η συστημική σχετίζεται με την αποτελεσματική, κατανοητή και φιλική πληροφόρηση του μαθητή από τις διοικητικές υπηρεσίες (Tait, 2000).

Οι (Garrison & Anderson, 2003) αναφέρουν ότι υπάρχουν δύο βασικές προσεγγίσεις για τη διαδικτυακή εξ αποστάσεως μάθηση:

- Η πρώτη είναι να παρέχει τα εργαλεία και τις τεχνικές στα άτομα ώστε να έχουν πρόσβαση και να οργανώνουν πληροφορίες για τη διατήρηση των υφιστάμενων πρακτικών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που μεγιστοποιούν την ανεξαρτησία των εκπαιδευομένων.
- Η δεύτερη είναι η χρήση όλων των δυνατοτήτων της διαδικτυακής εξ αποστάσεως μάθησης προκειμένου να δημιουργηθούν κοινότητες μάθησης με συγκεκριμένους σκοπούς, καθώς και η προώθηση της έρευνας που μετασχηματίζει το βίωμα της εκπαίδευσης – για την τριτοβάθμια

τουλάχιστον εκπαίδευση - και η οποία βασίζεται στις συλλογικές αρχές του εποικοδομητισμού.

Η εισαγωγή της Ανοιχτής κι εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη χώρα μας καθιερώθηκε με την ίδρυση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, το οποίο ήρθε να προστεθεί στο υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα ως ένα βήμα ανανέωσης και αλληλοσυμπλήρωσης,

Ξεκίνησε τα πρώτα του βήματα παράλληλα με την υπάρχουσα δομή του εκπαιδευτικού μας συστήματος, αλλά ως ένα εντελώς ακίνδυνο εγχείρημα για το Ελληνικό εκπαιδευτικό κατεστημένο. Πρόκειται για ένα θεσμό αρκετά νέο στον ελλαδικό χώρο, αφού η επίσημη θεσμοθέτηση και αναγνώρισή του χρονολογείται κατά το 1997(Λιοναράκης, 1999).

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο (Λιοναράκης, 1999) «η συνεισφορά του στην πολιτική ίσων ευκαιριών στη παιδεία είναι τεράστιας σημασίας, καθώς η νέα κατάσταση πραγμάτων το αναδεικνύουν ως ένα Α.Ε.Ι. που απευθύνεται και καλύπτει τις ανάγκες του παραγωγικά ενήλικου πληθυσμού της χώρας και όχι μόνο».

2.10. Λόγοι ύπαρξης προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Μία σειρά από διεθνείς εξελίξεις στον οικονομικό, κοινωνικό, τεχνολογικό και πολιτισμικό τομέα καθιστά απαραίτητη την απόκτηση νέων γνώσεων ή την επανεκπαίδευση μεγάλου μέρους του πληθυσμού, που θα ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες που συνεχώς προκύπτουν (Keegan, 2001, Race, 1999).

Ειδικά στο χώρο των επιχειρήσεων η εξειδικευμένη γνώση είναι ένα απαραίτητο εφόδιο για τους υποψήφιους εργαζομένους. Λόγω των αλληπάληλων αλλαγών στην τεχνολογία απαιτούνται συνεχώς νέες γνώσεις, με αποτέλεσμα οι εταιρείες να ζητούν εργαζόμενους που να ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες που προκύπτουν.

Σύμφωνα με τον (Κωτσιόπουλο, 1999) το άτομο θα αλλάξει 6-7 επαγγέλματα στην επαγγελματική του πορεία. Ακόμη, η επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη και ιδιαίτερα η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών, στα πλαίσια του διεθνούς οικονομικού ανταγωνισμού έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού της ανεργίας. Ωστόσο, η προσφορά και η ζήτηση των εκπαιδευτικών ευκαιριών δεν αφορά μόνο στους ανέργους, αλλά στους πτυχιούχους των πανεπιστημίων(Race, 2000).

Έχει υπολογιστεί ότι οι τεχνικές γνώσεις ενός αποφοίτου πανεπιστημίου θα είναι απαξιωμένες, κατά 80% μετά από 10 χρόνια (Κωτσιόπουλος, 1999). Για να

καταστεί ένας απόφοιτος πανεπιστημίου τεχνολογικά ενημερωμένος στο χώρο του και αποτελεσματικός στο επάγγελμά του θα χρειαστεί να ανανεώνει διαρκώς τις γνώσεις του, να παρακολουθεί διάφορα σεμινάρια επιμόρφωσης προκειμένου να ανταπεξέλθει με επιτυχία στις νέες προκλήσεις της αγοράς.

Όμως, η νέα γνώση δεν απευθύνεται μόνο σε ανθρώπους που αναγκάζονται να εφοδιαστούν με πιο σύγχρονες γνώσεις για την εργασία τους, αλλά και σε όσους επιθυμούν να πετύχουν την ισορροπία ανάμεσα στην επαγγελματική τους ζωή και στα προσωπικά τους ενδιαφέροντα.

Σύμφωνα με τον (Race, 1999) ολοένα και περισσότεροι πολίτες αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους (laser time) με δραστηριότητες μορφωτικού χαρακτήρα. Από αρχαιοτάτων χρόνων έγινε φανερό ότι μέσω της γνώσης ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται καλύτερα τον κόσμο γύρω του και αποκτά καλύτερη ποιότητα ζωής.

Παράλληλα με τις διαπιστωμένες ανάγκες για εκπαίδευση, παρατηρείται και η ανάγκη παροχής ίσων ευκαιριών και εναλλακτικών μορφών μάθησης. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ατόμων που για ποικίλους λόγους όπως έλλειψη χρόνου, οικογενειακές και εργασιακές υποχρεώσεις, φυσική απόσταση, αδυνατούν να συμμετάσχουν σε συμβατικά προγράμματα σπουδών, δεδομένου των περιορισμών που θέτει το συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης.

Οι ανάγκες οργάνωσης ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών με τη μεθοδολογία της εκπαίδευσης από απόσταση είναι πλέον απόλυτα σαφείς και ορατές για μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Κατά μία έννοια μία νέα «αγορά» σπουδαστών επιζητά μάθηση που μπορεί να επωφεληθεί από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με ταυτόχρονη ωφέλεια και για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Porter, 1997). Επομένως, αυτό που κρίνεται αναγκαίο είναι η δημιουργία προγραμμάτων σπουδών για τον σύγχρονο άνθρωπο που θα του δίνουν τη δυνατότητα να αποκτήσει γνώσεις ανεξάρτητα από τους παραπάνω περιοριστικούς παράγοντες.

Άλλωστε, στόχος της σύγχρονης παιδαγωγικής είναι να προετοιμάσει το άτομο σύμφωνα με τη νέα κοινωνική πραγματικότητα που συνεχώς μεταβάλλεται και ανανεώνεται, να προσαρμοστεί όχι σε αυτό που υπήρχε ή υπάρχει, αλλά σε αυτό που τείνει να πάρει μορφή (Φράγκος, 1984).

Παρ' όλο που η μέθοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης πληροί τις παραπάνω προϋποθέσεις, αποτελεί το βασικό εργαλείο του ανοιχτού συστήματος εκπαίδευσης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπορεί να αποκλειστεί από το συμβατικό σύστημα.

Ο (Λιοναράκης, 2001) θεωρεί ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει και να βελτιώσει την ποιότητα της συμβατικής εκπαίδευσης. Είναι γεγονός ότι στο διεθνή χώρο οι φορείς που παρέχουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση ξεπερνούν τα όρια των Ανοιχτών Πανεπιστημίων.

Ο (Keegan, 2001), ταξινομεί τους φορείς που παρέχουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως εξής:

- Ανοιχτά Πανεπιστήμια.
- Σειρές μαθημάτων από απόσταση παρεχόμενες από συμβατικά πανεπιστήμια.
- Κρατικοί φορείς εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
- Ιδιωτικοί οργανισμοί εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

2.11. Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Με τον όρο «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας» (ΤΠΕ) αναφερόμαστε σε όλα τα εκπαιδευτικά και πολιτιστικά προϊόντα, καθώς και στη συνδυαστική χρήση διάφορων μέσων (λογισμικών, κειμένου, βίντεο, ήχου), στις οποίες η πρόσβαση μπορεί να γίνει μέσω του Η/Υ ή της τηλεόρασης (Μακράκης, 2000).

Ήδη από τη δεκαετία του '80 πολλές εφαρμογές αναπτύχθηκαν και αξιοποιήθηκαν για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Π.χ. οι διάφοροι επεξεργαστές κειμένου (word Pad, Microsoft Word), τα υπολογιστικά φύλλα (Microsoft Excel) και βάσεις δεδομένων (Microsoft Access). Ενώ από την επόμενη δεκαετία, η χρήση του υπολογιστή στην εκπαίδευση αναπτύχθηκε ραγδαία. Το internet και το e-mail πρόσφεραν τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να οργανώσουν νέες μεθόδους διδασκαλίας.

Οι ΤΠΕ συνέβαλαν στη δημιουργία ενός καινούριου περιβάλλοντος μάθησης, με τη βοήθεια προγραμμάτων του υπολογιστή που συνδυάζουν κείμενο, εικόνα βίντεο και ήχο. Ο τεχνολογικός αλφαριθμητισμός αποτελεί σήμερα απαραίτητη προϋπόθεση των μαθητών για να είναι σε θέση να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις ΤΠΕ τόσο στο χώρο του σχολείου όσο και στην ελληνική πραγματικότητα (Κουστουράκης & Παναγιωτακόπουλος, 2008).

Οι ΤΠΕ βοηθούν τους μαθητές να προσεγγίσουν τη μάθηση μέσω της διερεύνησης (διερευνητική μάθηση)έτσι ώστε να επιτύχουν υψηλούς μαθησιακούς στόχους και μεταγνωστικές ικανότητες (δημιουργική ικανότητα, κριτική σκέψη, επιλογή, λήψη απόφασης), (Σιακοβέλη, 2009).

Η συνεχής εξέλιξη των ΤΠΕ δημιουργεί καινοτόμα και αποτελεσματικά περιβάλλοντα διδασκαλίας και μάθησης, επαναπροσδιορίζοντας και τοποθετώντας σε νέες βάσεις όλες τις εκπαιδευτικές διαδικασίες.

Η εφαρμογή νέων μορφών μάθησης όπως είναι η δια βίου μάθηση και η αυτομάθηση είναι μόνο μερικά από τα στοιχεία που συνθέτουν τη σημερινή «Κοινωνία της Πληροφορίας». Με την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση προσφέρονται πολλές ευκαιρίες για τον εμπλουτισμό, την αναθεώρηση αλλά και τη διάδοση της γνώσης (Καλογιαννάκης, Βασιλάκης & Ψαρρός, 2005).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση προσφέρει ένα καινούργιο διδακτικό και μαθησιακό περιβάλλον με την εισαγωγή και τη χρήση των ΤΠΕ, αλλάζοντας τη σχέση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου αλλά και γενικότερα την εκπαίδευση (Λιοναράκης, 2005).

Η εξ αποστάσεως λειτουργεί σύμφωνα με τις σύγχρονες παιδαγωγικές αρχές και μεθόδους και είναι μια πολύ-λειτουργική εργασία με στόχο τη μάθηση. Οι ΤΠΕ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη εξ αποστάσεως εκπαίδευση και συγκεκριμένα στην αποτελεσματικότητα της μάθησης. Βοηθούν στην αμεσότητα και στην ταχύτητα λήψης των πληροφοριών αλλά και στην ευκολία και την μείωση του χρόνου επικοινωνίας. Επιπλέον η χρήση τους εκμηδενίζει τις αποστάσεις, αυξάνει την διάθεση για μάθηση και βοηθά στην ανατροφοδότηση (feedback). Έτσι ο εκπαιδευόμενος συμμετέχοντας ενεργά, είναι το επίκεντρο της όλης μαθησιακής διαδικασίας.

Οι εφαρμογές των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, έχουν αλλάξει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο επικοινωνίας και διδασκαλίας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η αναγκαιότητα για την στροφή σε αποτελεσματικά συστήματα σύγχρονης ή ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης μειώνει τους περιορισμούς της διδασκαλίας, οδηγώντας τα άτομα στην αυτοπραγμάτωση. (Καλογιαννάκης, Βασιλάκης & Ψαρρός, 2005).

Συγχρόνως, είναι σαφές ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να έχουν τις κατάλληλες παιδαγωγικές, διδακτικές και τεχνολογικές ικανότητες ώστε να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες και τα νέα μέσα (Sofos , 2011). Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση διευκολύνει τις σπουδές και βοηθά τη διαδικασία της μάθησης

ενώ παράλληλα αποτελεί κομβικό σημείο για την ενεργή ένταξη των σπουδαστών στο νέο κοινωνικοοικονομικό καθεστώς (Αναστασιάδης, 2005).

Συγχρόνως, η ανάπτυξη των ΤΠΕ και του διαδικτύου (internet) έδωσε δυναμική στα προγράμματα της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, επιτρέποντας την πρόσβαση των ατόμων σε εκατοντάδες πηγές γνώσεων και πληροφοριών (Αντωνίου κ.α. , 2005).

Στην εξ αποστάσεως ή στη μεικτή εκπαίδευση η μάθηση και η εργασία σε ομάδες αναπτύσσεται τόσο κατά την διάρκεια των συναντήσεων δια ζώσης όσο και από απόσταση. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ΤΠΕ δίνουν τη δυνατότητα δημιουργίας ηλεκτρονικών ομάδων μέσω της πλατφόρμας επικοινωνίας (e-class, forum, chat) και ανάπτυξης κοινοτήτων μάθησης. Είναι κοινά αποδεκτό ότι οι σπουδαστές αρέσκονται στην υποστηρικτική ή συμπληρωματική παρουσία του διαδικτύου στην επικοινωνιακή πράξη (Gibson, 1997).

2.12. Παραδείγματα φορέων που παρέχουν προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη χώρα μας

Στη χώρα μας, ανοιχτά προγράμματα σπουδών προσέφερε πρώτο το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) το οποίο ανήκει στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και εφάρμοσε τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Σε όλους τους φοιτητές του (Ε.Α.Π.) δίνεται η δυνατότητα να παρακολουθήσουν προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, καθώς επίσης και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή μετεκπαίδευσης. Η πιστοποίηση των σπουδών πραγματοποιείται σε 5 διαφορετικά επίπεδα που καλύπτουν ένα εύρος από τη Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση έως την κατοχή διδακτορικού διπλώματος.

Ένα χαρακτηριστικό των αναγκών για ανοιχτή εκπαίδευση στην Ελλάδα αποτελούν οι αιτήσεις για εγγραφή σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα του ΕΑΠ όπου για το ακαδημαϊκό έτος 2009-1010 ήταν 74.301 ενώ για το έτος 2010-2011 οι αιτήσεις ήταν 76.478 (<http://www.eap.gr>).

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, δεν είναι το μοναδικό εκπαιδευτικό ίδρυμα της χώρας που παρέχει προγράμματα σπουδών με τη μέθοδο της εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης. Από το 1996 άρχισαν οι πρώτες προσπάθειες εκμετάλλευσης του διαδικτύου για εκπαιδευτικούς σκοπούς (Περσίδης, 1998).

Πολλά από τα Ελληνικά Πανεπιστήμια, έχουν προχωρήσει στην υλοποίηση δραστηριοτήτων τόσο για τη σύγχρονη εκπαίδευση από απόσταση όπου η επικοινωνία διδάσκοντα-διδασκομένων γίνεται σε πραγματικό τόπο και χρόνο, όσο και στην ασύγχρονη όπου η επικοινωνία πραγματοποιείται μέσω του διαδικτύου. Αρωγοί αυτής της προσπάθειας είναι: το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, η Ευρωπαϊκή Ένωση (Πρόγραμμα SOCRATES στο οποίο εντάσσεται το πρόγραμμα Minerva) και το ΥΠΑΙΘ.

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας» του ΥΠΑΙΘ δημιουργήθηκαν ειδικά διαμορφωμένοι και εξοπλισμένοι χώροι τηλεεκπαίδευσης σε όλα τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Ειδικά κέντρα τηλεεκπαίδευσης λειτουργούν σήμερα στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στο Πανεπιστήμιο Πατρών, στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και στο ΤΕΙ Πειραιά.

Η μέχρι τώρα αξιοποίηση της υποδομής τηλεεκπαίδευσης αφορά κυρίως στα μέλη Δ.Ε.Π. και στους σπουδαστές, καθώς και σε δραστηριότητες σχετικές με την κάλυψη πανελλήνιων συνεδρίων, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, διαλέξεις στα πλαίσια των τμημάτων των πανεπιστημίων, παρακολούθηση ημερίδων, ταυτόχρονη σύνδεση παρακολούθησης εργασιών ημερίδας ή συνεδρίων από ενδιαφερομένους που βρίσκονται σε απόσταση.

Η παροχή υπηρεσιών τηλεδιάσκεψης και τηλεεκπαίδευσης στα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας είναι μεγάλης σημασίας, διότι δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να ξεπεράσουν τα γεωγραφικά σύνορα και να αναπτύξουν προγράμματα συνεργασίας με αντίστοιχους φορείς στο εσωτερικό και το εξωτερικό. (<http://portal.gunet.gr/index.pl?iid=3654>).

Αξίζει να αναφερθεί το Διαπανεπιστημιακό δίκτυο ATM το οποίο παρέχει προγράμματα τηλεεκπαίδευσης και τηλεϊατρικής και έχει αναπτυχθεί υπό την αιγίδα του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και του ΕΚΠΑ. (<http://www.teleteaching.gr>; <http://atm.ntua.gr>). Ακόμη, μία σειρά από υπηρεσίες τηλεεκπαίδευσης είναι διαθέσιμες στα μέλη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου:

- Δράση του Κέντρου Υποστήριξης Εκπαίδευσης-ΚΥΠΕ του ΑΠΘ με σκοπό να υποστηρίξει τους διδάσκοντες του ιδρύματος σε θέματα χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση.
- Δράση ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Α.Π.Θ. μέσω του λογισμικού Black Board. διατίθενται ανοιχτά μαθήματα με υλικό που έχει τοποθετήσει το διδακτικό προσωπικό του ΑΠΘ.
- Υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης του Εθνικού Δικτύου Έρευνας και Τεχνολογίας μέσα από τις σελίδες των υπηρεσιών πραγματικού χρόνου. Συμμετοχή απομακρυσμένων ομάδων σε δράσεις τηλεκπαίδευσης με χρήση αιθουσών τηλεκπαίδευσης σε άλλα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας.
- Υπηρεσίες σύγχρονης και ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης από το Κέντρο Υποστήριξης Μάθησης και Παραγωγής Πολυμέσων του Ακαδημαϊκού διαδικτύου.

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες απευθύνονται και αφορούν στην ακαδημαϊκή κοινότητα της χώρας, δηλαδή, το διδακτικό, ερευνητικό και τεχνικό προσωπικό των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. (http://www.auth.gr/admin/services/teledu/index_el.html).

Στα πλαίσια της συμπληρωματικής εκπαίδευσης, λειτουργούν στο ΕΚΠΑ, προγράμματα εκπαίδευσης με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Τα προγράμματα αυτά έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα τη διασύνδεση της θεωρητικής με την πρακτική γνώση αναπτύσσοντας κυρίως την εφαρμοσμένη διάσταση των επιστημών στα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία. Αφορούν εκπαιδευτικά αντικείμενα στο χρηματοοικονομικό τομέα (Διοίκηση, Τραπεζική Διοίκηση, Χρηματιστηριακά Παράγωγα, Ανάλυση Δεδομένων και Λήψη Αποφάσεων, Κοστολόγηση), έχουν διάρκεια δύο έως και οκτώ μήνες και οδηγούν στη χορήγηση Πιστοποιητικού Εξειδίκευσης ή Επιμόρφωσης ανάλογα με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα επιλέξει ο ενδιαφερόμενος.

Απώτερος σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών και η παροχή των απαραίτητων εφοδίων σε άτομα που επιθυμούν να εξειδικεύσουν τις γνώσεις τους και να αναπτύξουν νέα προσόντα και επαγγελματικές δεξιότητες, βελτιώνοντας έτσι το γνωστικό τους επίπεδο και ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητά τους. Η παρακολούθηση του προγράμματος γίνεται από το διαδίκτυο χωρίς φυσική παρουσία και μέσω απλού εκπαιδευτικού λογισμικού.

Το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΕΚΠΑ, εφαρμόζει το μοντέλο της ανεξάρτητης μάθησης με ασύγχρονη επικοινωνία μέσω της αποκλειστικής χρήσης του διαδικτύου (Παπαθανασίου, 2003). Δικαίωμα συμμετοχής έχουν κυρίως οι απόφοιτοι των ΑΕΙ και ΤΕΙ αλλά και απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με σχετική προϋπηρεσία. Απαραίτητη προϋπόθεση για τους υποψηφίους είναι η δυνατότητα χρήσης Η/Υ και διαδικτύου, καθώς και η ύπαρξη προσωπικού e-mail. Το κόστος φοίτησης διαφέρει για κάθε εκπαιδευτικό αντικείμενο και κυμαίνεται από 550 έως 2200 Ευρώ (<http://elearn.elke.uoa.gr>).

Επιπλέον, Τα Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας με σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες των αποφοίτων τους για μετεκπαίδευση, συχνά οδηγούνται στη διοργάνωση μεταπτυχιακών κύκλων σπουδών σε συνεργασία με ξένα πανεπιστήμια.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τις ενέργειες του ΤΕΙ Αθήνας και του ΤΕΙ Πειραιά. Το Τμήμα Ηλεκτρονικής του ΤΕΙ Αθήνας στα πλαίσια της διευκόλυνσης των αποφοίτων για πραγματοποίηση μεταπτυχιακών σπουδών, πραγματοποίησε συμφωνία με το School of Engineering & Design του πανεπιστημίου Brunel της Μεγάλης Βρετανίας, με σκοπό τη διεξαγωγή μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών, που οδηγεί σε δίπλωμα Master of Science στο αντικείμενο: Data Communication Systems. (ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ με την υπ. αριθμό 41768/Ε5 Υπουργική Απόφαση, 6-5-2004, ΦΕΚ 738Β, 18 Μαΐου 2004) (<http://www.teiath.gr/activities/3postgr1.htm>).

Το ΤΕΙ Πειραιά σε συνεργασία με ξένα πανεπιστήμια παρέχει μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών που οδηγούν είτε σε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης είτε σε απόκτηση Πιστοποιητικών Προχωρημένων Σπουδών. Τα προγράμματα σπουδών που οδηγούν σε μεταπτυχιακό τίτλο διαρκούν δύο ως τέσσερα εξάμηνα και προσφέρονται σε συνεργασία με συγκεκριμένα ξένα πανεπιστήμια, όπως το Kingston, το Paisley, το University of Kentucky, το City University Of Washington State U.S.A. και το Herriot- Watt.

Τα προγράμματα σπουδών του ΤΕΙ Πειραιά σε συνεργασία με το Open University της Βρετανίας οδηγούν στην απονομή Πιστοποιητικού Προχωρημένων Σπουδών και διεξάγονται με το σύστημα της εκπαίδευσης από απόσταση. Πρόκειται δηλαδή για ένα συνδυασμό παραδοσιακής εκπαίδευσης και εκπαίδευσης από απόσταση. Το ΤΕΙ Πειραιά για το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 προσέφερε δύο κατευθύνσεις διάρκειας δύο εξαμήνων, τη Διοίκηση Βιομηχανικών Επιχειρήσεων και τη Διαχείριση Ενεργειακών Συστημάτων.

Το Πιστοποιητικό αυτό αναγνωρίστηκε από το Open University και παρέιχε τη δυνατότητα συνέχισης των σπουδών πάλι με το σύστημα της εκπαίδευσης από απόσταση, για την απόκτηση Master of Science από το Open University.

2.13. Η χρήση των ΤΠΕ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Η χρήση της τεχνολογίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να είναι κατάλληλα σχεδιασμένη, αφού αυτό που θα δώσει ώθηση στην εκπαίδευση δεν είναι οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, οι διαδραστικοί πίνακες και οι συνδέσεις με το διαδίκτυο από μόνα τους αλλά κυρίως το περιεχόμενο της εκπαίδευσης, το οποίο θα πρέπει να προσδιοριστεί σωστά, με βάση τις παιδαγωγικές αρχές (Λιοναράκης, 2011).

Ζητούμενο της χρήσης των ΤΠΕ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν είναι σε καμία περίπτωση ο Η/Υ να αντικαταστήσει τον εκπαιδευτικό ή τα βιβλία αλλά να βοηθήσει τους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση συνδέεται κατά κύριο λόγο με την αυτενέργεια των μαθητών να επεξεργάζονται τα γνωστικά αντικείμενα, προκειμένου να κατακτήσουν σταδιακά τη γνώση.

Συγχρόνως, οι διδάσκοντες πρέπει να έχουν εκτός από επιστημονικές γνώσεις και δεξιότητες που αφορούν στις ΤΠΕ ώστε να ενσωματώσουν αποτελεσματικά τις νέες τεχνολογίες στην μαθησιακή διαδικασία, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα λογισμικά και να συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη της συνεργατικής μάθησης.

Ο (Bullock, 2004) αναφέρει ότι η παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ προϋποθέτει γνώσεις και δεξιότητες από τον εκπαιδευτή αλλά και εμπειρία και ετοιμότητα για τη χρήση τους. Σημαντικό παράγοντα επίσης στη χρήση των ΤΠΕ αποτελούν και οι στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντί τους και απέναντι στο βαθμό ένταξής τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Θα πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι οι επιστήμες της αγωγής δεν μπόρεσαν να ελέγξουν την ανάπτυξη και αξιοποίηση της νέας τεχνολογίας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι τεχνολογίες δεν υπήρξαν ποτέ στο επίκεντρο των παιδαγωγικών αλλά και στο ότι οι παιδαγωγοί δεν έδειξαν το απαιτούμενο ενδιαφέρον απέναντι στη νέα τεχνολογία αφού δεν ήταν εξειδικευμένοι σε αυτή. Το αποτέλεσμα η απομάκρυνση των παιδαγωγών από κάθε τι τεχνολογικό (Λιοναράκης, 2011).

2.14. Ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού στην ανοιχτή εκπαίδευση

Ήδη, από την παραδοσιακή δια ζώσης εκπαίδευση μέχρι και την ανοικτή διαδικτυακή διδασκαλία, ο καθηγητής διαδραματίζει σημαντικό ρόλο όσο σημαντική είναι και η διαδικασία της μάθησης.

Τα εκπαιδευτικά μοντέλα μπορεί κατά καιρούς να αλλάζουν, δίνοντας διαφορετικό ρόλο στο διδάσκοντα, για όλα όμως αποτελεί κοινή παραδοχή το γεγονός ότι ο εκπαιδευτικός εκτός του ότι πρέπει να γνωρίζει επαρκώς το γνωστικό του αντικείμενο, επιπλέον πρέπει να διαθέτει παιδαγωγικές και διδακτικές ικανότητες ώστε να είναι σε θέση να φέρει εις πέρας το εκπαιδευτικό του έργο.

Σύμφωνα με τον (Παγγέ, 2009) ο εκπαιδευτικός σε θεωρητικό αλλά και σε πρακτικό επίπεδο, καλείται να λύσει προβλήματα που συνδέονται είτε άμεσα, είτε έμμεσα με το διδακτικό του έργο. Έτσι, οι ικανότητες ενός εκπαιδευτικού, αφορούν στη διαδικασία μετάδοσης της γνώσης, στη διαχείριση της τάξης, στην κινητοποίηση των μαθητών και στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους (Παγγέ, 2009). Στην ανοικτή εκπαίδευση, η οποία μέχρι στιγμής απευθύνεται κυρίως σε ενήλικες, ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι αρκετά διαφοροποιημένος από εκείνον του δασκάλου στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία (Παγγέ, 2006).

Η ανατροφοδότηση είναι πολύ σημαντικό βήμα στην διαδικασία της μάθησης και πρέπει να προέρχεται από όσο το δυνατό περισσότερες πηγές (Λιοναράκης, 2006, 2010).

Τέλος, η ανοιχτή εκπαίδευση ενισχύει την αυτονομία αλλά η αυτονομία δεν πρέπει να συγχέεται με την απομόνωση (Παγγέ, 2006, 2009).

Οι (Angelaki & Mavroidis, 2013) επισημαίνουν ότι η κοινωνική παρουσία εκπαιδευτικού και των μαθητών αποτελεί ένα πολύ σημαντικό στοιχείο της επικοινωνίας κατά την διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση αφού συμβάλει ιδιαίτερα στην ανάπτυξη θετικών συναισθημάτων (θετική ψυχολογία).

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού έχει περισσότερο υποστηρικτικό χαρακτήρα ενώ ταυτόχρονα καθιστά τους μαθητές υπεύθυνους και αυτόνομους καθόλη τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας.

2.15 Περίληψη και συμπεράσματα

Από την παραπάνω επισκόπηση στον ελλαδικό χώρο, διαπιστώνεται ότι το συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης έχει αρχίσει να προσφέρει προγράμματα σπουδών από

απόσταση, με στόχο την κατάρτιση και εξειδίκευση των ενδιαφερομένων και την παροχή συμπληρωματικής εκπαίδευσης. Παρ' όλο που δεν έχουν δημιουργηθεί ακόμη προγράμματα ανοιχτής εκπαίδευσης για όλους καθώς και ολοκληρωμένοι κύκλοι σπουδών που να οδηγούν στη λήψη πτυχίου, ωστόσο το σίγουρο είναι ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έπαψε να αποτελεί πλέον αποκλειστικό προνόμιο των Ανοιχτών Πανεπιστημίων.

Όπως αναφέραμε παραπάνω οι έρευνες δείχνουν ότι τα μαθησιακά αποτελέσματα στις διαδικτυακές τάξεις είναι τουλάχιστον ισοδύναμα ποιοτικώς με αυτά της παραδοσιακής εκπαίδευσης. Επιπλέον, οι έρευνες δεν διαπίστωσαν καμία διαφορά στην ποιότητα μάθησης σε σχέση με την παραδοσιακή εκπαίδευση. Εν αντιθέσει, υπάρχει ένας μικρός αριθμός εργασιών που υποστηρίζει ότι οι online φοιτητές έχουν χαμηλότερες επιδόσεις από αυτές των φοιτητών που παρακολουθούν τις παραδοσιακές τάξεις.

Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση πρέπει να σχεδιάζεται και να αναπτύσσεται με την κατάλληλη παιδαγωγική και διδακτική προσέγγιση, έτσι ώστε να μεγιστοποιούνται τα οφέλη για τους μαθητές (McPherson & Nunes, 2004). Έτσι, στο ερώτημα κατά πόσο με τη online μεθοδολογία εκπαίδευσης επιτυγχάνεται ικανοποιητική μάθηση, η απάντηση κλίνει προς το μέρος της θετικής απάντησης σύμφωνα με αυτά που μελετήθηκαν στην παρούσα εργασία.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι η έννοια των κοινωνικών δικτύων και οι μέθοδοι ανάλυσής τους έχουν προσελκύσει το ιδιαίτερο ενδιαφέρον και την περιέργεια πολλών ερευνητών στις κοινωνικές επιστήμες και τις επιστήμες της συμπεριφοράς τις τελευταίες δεκαετίες. Επίσης ότι αυξάνεται προοδευτικά η χρήση του όρου e-University για την εκπαίδευση αποκλειστικά μέσω διαδικτύου (Bacsich, 2004).

Ένα άλλο βασικό συμπέρασμα αποτέλεσε η ανάγκη ύπαρξης παιδαγωγικού πλαισίου όπως αυτή ορίστηκε μέσα από τις ανωτέρω έρευνες που αφορούν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Holmberg, 2002).

Με βάση αυτή την κατεύθυνση θα κινηθούμε στην παρούσα εργασία με σκοπό την εξέταση του ρόλου των κοινωνικών δικτύων στην ενίσχυση της πίστης των φοιτητών στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπ/σης και την εφαρμογή της στη δευτεροβάθμια εκπ/ση.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1. Εισαγωγή.

Ο Kaplan, (1973) υποστήριξε ότι ο σκοπός της μεθοδολογίας είναι να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε όχι τα παραγόμενα προϊόντα της επιστημονικής έρευνας, αλλά την ίδια την πορεία της.

Αρχικά κάναμε μια σύγκριση (SWOT ANALYSIS) της εξ αποστάσεως εκπ/σης στην Ελλάδα. Η ανάλυση SWOT είναι μια περιβαλλοντική ανάλυση και είναι σημαντική σε οποιαδήποτε οργανισμό ή επιχείρηση που θέλει να αναπτύξει στρατηγικό σχεδιασμό. Συνήθως, η ανάλυση SWOT χρησιμοποιείται για να εξετάσει το εσωτερικό αλλά και το εξωτερικό περιβάλλον του οργανισμού.

Ήταν σημαντικό λοιπόν να πραγματοποιηθεί μια ανάλυση SWOT, δεδομένου ότι η ανάλυση αυτή μας βοήθησε να αναγνωρίσουμε τα πλεονεκτήματά της εξ αποστάσεως εκπ/σης, ενώ ταυτόχρονα μας πρόβαλε και τις τυχόν αδυναμίες της.

Επιπλέον, η ανάλυση SWOT μας βοήθησε στον καθορισμό των πιθανών απειλών και ευκαιριών που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει η εξ αποστάσεως εκπ/ση στο μέλλον. Έτσι, τα ευρήματα από την SWOT ανάλυση μας βοήθησαν να χρησιμοποιήσουμε τη δύναμη της εξ αποστάσεως εκπ/σης ως προς την επίτευξη των μαθησιακών στόχων, ενώ ταυτόχρονα αξιοποιήσαμε στην πορεία ευκαιρίες για ανοιχτή μάθηση στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Κατά τον ίδιο τρόπο πραγματοποιήσαμε (PEST ANALYSIS) που αφορούσε στην εξ αποστάσεως (άτυπη) εκπ/ση στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια, κάναμε λόγο για την χρήση των ΤΠΕ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το ρόλο του σύγχρονου εκπαιδευτικού στην ανοιχτή εκπαίδευση και τέλος ακολούθησε η τεκμηρίωση της παρούσας ποσοτικής έρευνας.

3.2. SWOT ANALYSIS για την εξ αποστάσεως εκπ/ση, στα πλαίσια του Ελλαδικού χώρου

Η SWOT ANALYSIS απαιτεί να απαντήσουμε σε τέσσερα ερωτήματα α) Δυνατότητες (S) β) Αδυναμίες,(W) γ) Ευκαιρίες (O) και δ) Απειλές (Th).

3.2.1. Δυνατότητες (S)

- Εκπαίδευση ενηλίκων. Ο ενήλικας γνωρίζει ακριβώς το τι θέλει, έχει μια γενική εικόνα του περιεχομένου του μαθήματος που θα παρακολουθήσει και μια πιο σαφή αντίληψη των προσδοκιών του στην εκπαίδευση από απόσταση (Σουλιώτη & Παγγέ, 2005). Η ανοικτή ή ευέλικτη μάθηση είναι σίγουρα η καλύτερη πρακτική που μπορεί να εφαρμοστεί στην συνεχιζόμενη εκπαίδευση ή στην εκπαίδευση ενηλίκων (Λιοναράκης, 2001, Παγγέ, 2009, Moore et al., 2011).
- Τα άτομα που συμμετέχουν σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι κυρίως ενήλικες, ώριμοι ή εργαζόμενοι. Οι εκπαιδευόμενοι χαρακτηρίζονται από την τάση για αυτοκαθορισμό και ενεργητική συμμετοχή, από το πλήθος εμπειριών και γνώσεων που έχουν αποκτήσει και από τον αποκρυσταλλωμένο τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν (Κόκκος, 1999).
- Δεν απαιτείται η φυσική παρουσία του φοιτητή.
- Απευθύνεται σε πολύ μεγάλο φάσμα ενδιαφερομένων.
- Παρέχει περισσότερες εκπαιδευτικές ευκαιρίες.
- Ο φοιτητής επιλέγει το χρόνο και το ρυθμό μελέτης.
- Αξιοποιούνται οι νέες τεχνολογίες.
- Ευνοεί την προσωποποίηση, την αλληλεπίδραση, τη γεωγραφική και χρονική ανεξαρτησία και την ανεξαρτησία υπολογιστικής πλατφόρμας. (Λιοναράκης και Λυκουργιώτης, 1998-1999).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, το 2002, καθόρισε ως κυρίαρχους τους εξής στόχους:

- Βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.
- Άνοιγμα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στον κόσμο.
- Ψηφιακές βιβλιοθήκες και ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης (Digital libraries and digital learning environments).
- Ψηφιακά portfolios
- Πληροφοριακή παιδεία (Information literacy)
- Ενεργός ρόλος στο νέο μαθησιακό περιβάλλον, γεγονός που επισήμανε και ο (Rader et al., 1997) εξαιτίας της ικανότητας και της γνώσης που διαθέτει ένας

ενήλικας στο να συλλέγει, να αξιολογεί και να παρέχει πρόσβαση στην πληροφορία.

3.2.2 Αδυναμίες (W)

- Τα άτομα που συμμετέχουν σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχουν οικογενειακές και άλλες υποχρεώσεις.
- Δυσκολία επίλυσης εκπαιδευτικών προβλημάτων.
- Ύπαρξη εμποδίων που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας.
- Απειλή εμπορευματοποίησης της εκπαίδευσης.
- Αποξένωση εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων.
- Υποτίμηση των πτυχίων. Αυτό συμβαίνει με την άμβλυνση των εγγενών αδυναμιών που παρουσιάζει η από απόσταση μάθηση, όπως π.χ. η μεγάλη ευελιξία σπουδής που πολλές φορές έρχεται σε βάρος της ουσιαστικής επαφής και διαλόγου, η αποκομμένη και μοναχική διαδικασία μάθησης, η μη εμπεδωμένη πληροφορία, η έλλειψη κινήτρων και αίσθησης του ανήκειν σε μια πραγματική κοινότητα φοιτητών (Βεργίδης, 1998).

3.2.3. Ενκαιρίες (O)

- Η αυξανόμενη ζήτηση για εκπαίδευση από ανθρώπους κάθε ηλικίας και κοινωνικής τάξης σε συνδυασμό με τη μεγάλη ποσότητα γνώσης που παράγεται.
- Μειώνεται ο χρόνος, κυρίως των εργαζόμενων, που διαθέτουν για μάθηση.
- Η εξειδίκευση, η απαξίωση των επαγγελματικών γνώσεων, η ανεργία, οι νέες κοινωνικές συνθήκες με την παρουσία φαινομένων όπως η μετανάστευση και ο κοινωνικός και ψηφιακός αποκλεισμός.

3.2.4. Απειλές (T)

- Η ελλιπής καθοδήγηση και εφαρμογή πειθαρχίας με σκοπό την επίτευξη συγκεκριμένων εκπαιδευτικών στόχων.
- Η έλλειψη συστηματοποίησης και διαλειτουργικότητας από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας μας.

3.3. PEST ANALYSIS για την εξ αποστάσεως εκπ/ση, στα πλαίσια του Ελλαδικού χώρου.

Η **PEST ANALYSIS** απαιτεί να απαντήσουμε σε τέσσερα ερωτήματα α) Πολιτικό περιβάλλον (P), β) Οικονομικό Περιβάλλον (E), γ) Κοινωνικό Περιβάλλον (S), δ) Τεχνολογικό Περιβάλλον (T).

3.3.1 Πολιτικό περιβάλλον (P)

Όσον αφορά στο Πολιτικό Περιβάλλον (**Political**), η Ευρωπαϊκή Ένωση με τις δράσεις της, τα κείμενα και τα προγράμματά της επηρεάζει το πλαίσιο διαμόρφωσης εκπαιδευτικής πολιτικής τόσο σε επίπεδο εκπαιδευτικών συστημάτων όσο και σε επίπεδο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Επομένως, πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα εξαιτίας των διεθνών και ευρωπαϊκών αλλαγών επαναπροσδιορίζουν τους στόχους και τις πρακτικές τους ή ακόμα εφαρμόζουν μια πολιτική που να τους επιτρέπει την άμεση σύμπραξη σε διεθνή και ευρωπαϊκά δίκτυα (Αθανασούλα & Ρέππα, 1999).

Η εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας διακρίνεται σε ειδική και γενική, σε τυπική και άτυπη (Τσαούσης, 1996). Η γενική εκπαιδευτική πολιτική αφορά στο εκπαιδευτικό έργο και στις υπηρεσίες στο σύνολό τους, ενώ η ειδική εκπαιδευτική πολιτική αφορά ιδιαίτερες κατηγορίες πληθυσμού ή ενέργειες που αναφέρονται σε ειδικά θέματα.

Στην ειδική εκπαιδευτική πολιτική εντάσσεται και η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Η τυπική είναι η εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιδιώκει σαφείς στόχους και εφαρμόζεται μέσω των επίσημων εκπαιδευτικών φορέων κάθε χώρας μέλους. Τυπική είναι και η πολιτική που ασκείται μέσω των προγραμμάτων SOCRATES και LEONARDO DA VINCI.

Από την άλλη πλευρά η άτυπη εκπαιδευτική πολιτική αφορά στην παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης και κατάρτισης που δεν οδηγούν σε επίσημους τίτλους, αφορά κυρίως στην τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση και ασκείται από τα προγράμματα της κοινωνικής συνοχής και του Κοινωνικού Ταμείου. (Τσαούσης, 1996).

3.3.2. Οικονομικό Περιβάλλον (E)

Όσον αφορά στο Οικονομικό Περιβάλλον (Economic) μπορεί να υποστηριχτεί και από τις οικονομικά ασθενέστερες ομάδες μιας χώρας (ανέργους, εργαζόμενους με χαμηλό εισόδημα).

3.3.3. Κοινωνικό Περιβάλλον (S):

Όσον αφορά στο Κοινωνικό Περιβάλλον (Social) είναι έντονη η ανάγκη παροχής ευκαιριών και εναλλακτικών λύσεων σε άτομα που αδυνατούν να συμμετάσχουν σε συμβατικά προγράμματα σπουδών λόγω εργασιακών υποχρεώσεων ή και οικογενειακών υποχρεώσεων, λόγω φυσικής απόστασης, λόγω περιορισμένου διαθέσιμου χρόνου, καθώς και λόγω ειδικών αναγκών (ΑμεΑ).

Η ανοικτή εκπαίδευση ή η ανοικτή παιδεία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα ιδεώδες ή ως μια φιλοσοφία σύμφωνα την οποία η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων και θα πρέπει να την απολαμβάνουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους (Λιοναράκης, Λυκουργιώτης, 1999).

3.3.4. Τεχνολογικό Περιβάλλον (T)

Όσον αφορά στο Τεχνολογικό Περιβάλλον (Technological) αυτό διαθέτει σύγχρονα εκπαιδευτικά εργαλεία, προωθεί την καινοτομία και την έρευνα.

3.4. Μεθοδολογία της έρευνας.

Η εν λόγω έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ενός ερωτηματολογίου (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β) το οποίο δόθηκε χέρι- χέρι τόσο σε μεταπτυχιακούς φοιτητές του τμήματος ΤΟΔΑ, και σε φοιτητές της ΑΣΠΑΙΤΕ ΑΘΗΝΑΣ, της ΑΣΠΑΙΤΕ ΠΑΤΡΑΣ, του ΤΕΙ ΛΑΜΙΑΣ και σε Έλληνες εκπ/κους της δευτεροβάθμιας εκπ/σης.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείτο από 30 κλιμακούμενες ερωτήσεις κλειστού τύπου με σκοπό να διερευνηθεί εκτενέστερα το παρόν ερευνητικό πρόβλημα, ενώ οι απαντήσεις των ερωτήσεων διατυπώθηκαν με βάση την 5 βάθμια κλίμακα Likert από το 1 έως 5 (όπου, 1 = Διαφωνώ Απόλυτα και 5= Συμφωνώ Απόλυτα).

Ο πληθυσμός που αποτέλεσε το δείγμα αποτελείτο από 120 άτομα. Η επιλογή των ατόμων αυτών έγινε τυχαία ανάμεσα σε τέσσερα (4) ΑΝΩΤΕΡΑ και ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ της χώρας μας, στα οποία η ερευνήτρια είχε προσωπική πρόσβαση καθώς και σε συναδέλφους της, που εργάζονταν στη δευτεροβάθμια εκπ/ση κατά το σχολικό έτος 2013-14.

Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας ήταν σκόπιμο να ζητήσουμε την άποψη ανδρών και γυναικών ηλικίας από 18 έως και πάνω από 51 ετών που σχετίζονταν με τα κοινωνικά δίκτυα στα πλαίσια του προγράμματος των σπουδών τους στα ανωτέρω ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπ/σης αλλά και των εκπαιδευτικών που λόγω των αυξανόμενων αναγκών και απαιτήσεων της σημερινής εποχής για εξειδίκευση κατέφυγαν σε κάποιο πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπ/σης προκειμένου να επιμορφωθούν.

Πιο συγκεκριμένα το 26,7% του δείγματος αποτέλεσαν 32 εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 22,5% 27 φοιτητές του προγράμματος Π.Ε.ΣΥ.Π. της ΑΣΠΑΙΤΕ Αθήνας, το 19,2% 23 φοιτητές του προγράμματος Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. της ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας, το 18,3% 22 φοιτητές του ΠΜΣ του τμήματος ΤΟΔΑ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και το 13,3% 16 φοιτητές του Τμήματος Πληροφορικής του ΤΕΙ Λαμίας.

Κατά τη διαδικασία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου από τους στοιχειολήπτες για την τήρηση των κανόνων της δειγματοληψίας και την αποφυγή μεροληπτικών σφαλμάτων δώσαμε ιδιαίτερη προσοχή στις πιθανές απουσίες ερωτώμενων, στις αρνήσεις συμμετοχής στην έρευνα και στις αντικαταστάσεις των ερωτώμενων.

3.5. Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η στοιχειοληψία, έγινε από την ερευνήτρια και στη συνέχεια σε συνεργασία με τον επιβλέποντα καθηγητή, έγινε η αξιολόγηση των δεδομένων μας, εξαγωγή αποτελεσμάτων/ συμπερασμάτων και τέλος δόθηκαν ενδεικτικές προτάσεις για την χρήση και αξιοποίηση δεκατριών (13) λογισμικών πακέτων στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπ/σης.

Για την έρευνά μας, χρησιμοποιήθηκαν 2 ομάδες ερωτηθέντων μια ομάδα φοιτητών και μια ομάδα εκπ/κων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπου συμπλήρωσαν ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο ώστε να μπορέσει να αξιολογηθεί η επίδραση που έχει το φύλο και η απασχόληση (ανεξάρτητες μεταβλητές) στις αντίστοιχες εξαρτημένες μεταβλητές χρησιμότητα και χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Η στατιστική ανάλυση έγινε με τη βοήθεια του Στατιστικού Προγράμματος SPSS 20.0.

3.6. Δεοντολογικά ζητήματα

Καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας, ελείφθει μέριμνα για την προστασία των δικαιωμάτων και της ανωνυμίας των ομάδων μας, γι α το λόγο αυτό:

1. Το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμοι
2. Τηρήθηκε μια διαδικασία έγγραφης συγκατάθεσής τους.

3.7. Επεξεργασία δεδομένων

Μετά την συλλογή των δεδομένων άρχισε το στάδιο της επεξεργασίας τους. Η φάση της επεξεργασίας αποτελούνταν από τα εξής στάδια:

- Το στάδιο του Ελέγχου: Έλεγχος ασκήθηκε σε όλη τη διάρκεια της έρευνας, για κάθε δραστηριότητα π.χ. ο έλεγχος της σωστής διατύπωσης των στόχων της έρευνας στο ερωτηματολόγιο. Ο κυρίως όμως έλεγχος αφορούσε στην ορθή συμπλήρωση και την τήρηση των κανόνων της δειγματοληψίας.
- Το στάδιο της Κωδικογράφησης: Επειδή το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από 30 <<κλειστές>> ερωτήσεις, οι απαντήσεις μας ήταν προκωδικογραφημένες 100%. Έτσι η κωδικογράφηση τελείωσε σχεδόν ταυτόχρονα με τη συλλογή των στοιχείων μας.
- Για την περαιτέρω στατιστική επεξεργασία των δεδομένων μας χρησιμοποιήσαμε το εξειδικευμένο Στατιστικό Πρόγραμμα SPSS 20.0.
- Επιπλέον χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω στατιστικά τεστ:
- Correlation Test
- T test για
- ANOVAs Test για

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Αποτελέσματα Περιγραφικής Στατιστικής

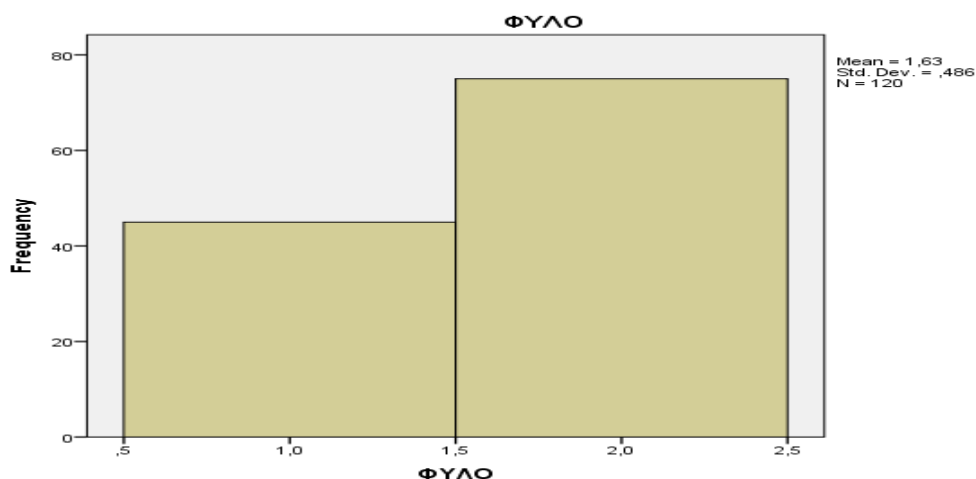
Σε αυτό το σημείο χρησιμοποιήσαμε μεθόδους για την οργάνωση, απλοποίηση και συνοπτική παρουσίαση των δεδομένων μας.

Πιο συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκαν οι κατανομές συχνότητας (frequency distributions) που αποτελούν μία από τις πιο γνωστές μεθόδους για την παρουσίαση ενός συνόλου δεδομένων.

Ύστερα από τη στατιστική ανάλυση των συγκεκριμένων δεδομένων προέκυψε ότι στο σύνολο των 120 ερωτηθέντων, το 37,5% αποτελούσαν οι 45 άντρες ενώ το 62,5% οι 75 γυναίκες. Στο σύνολο των συμμετεχόντων οι γυναίκες είναι περισσότερες από τους άνδρες. (Πίνακας 4.1, ιστόγραμμα, 4.1).

Πίνακας 4.1 Φύλο των ατόμων του δείγματος

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
Άνδρας	45	37,5	37,5
Γυναίκα	75	62,5	62,5
Σύνολο	120	100,0	100,0

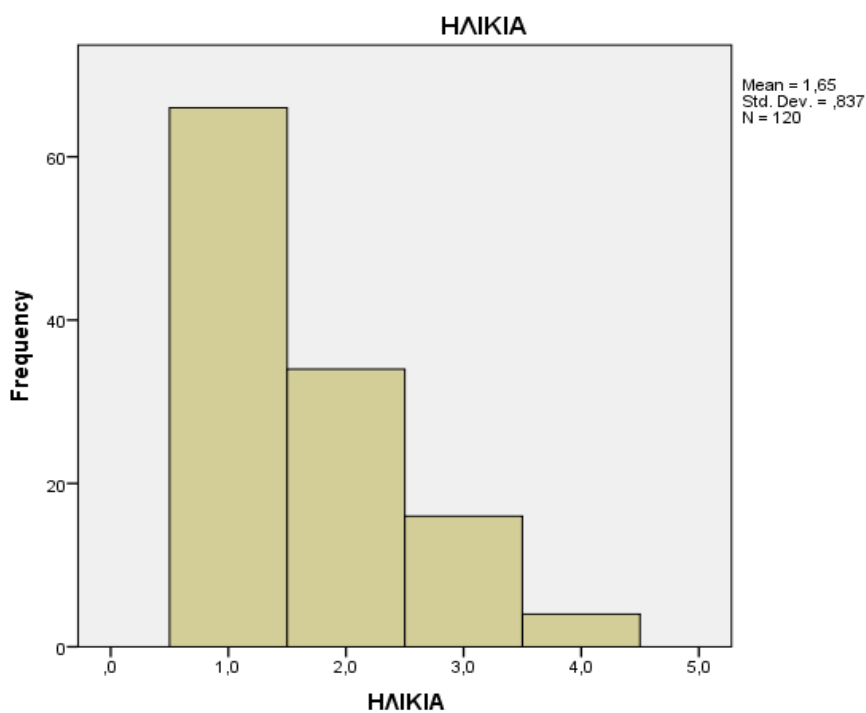

Ιστόγραμμα 4.1: Φύλο των ατόμων του δείγματος

Όσον αφορά την ηλικία των ερωτώμενων παρατηρείται ότι το 55% αποτέλεσαν 66 φοιτητές και εκπαιδευτικοί μεταξύ 18-30 ετών, το 28,3% 34 άτομα από 31 έως 40 ετών, το 13,3% 16 άτομα από 41 έως 50 ετών και το 3,3% ήταν 4 άτομα από 51 ετών και άνω. Διαπιστώνεται ότι τα άτομα από 51 ετών και άνω αποτέλεσαν το μικρότερο μέρος του δείγματος από τις υπόλοιπες τρεις ηλικιακές ομάδες. (Πίνακας 4.2, ιστόγραμμα, 4.2).

Πίνακας 4.2. Ηλικία των ατόμων του δείγματος

Ηλικία	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
18-30	66	55,0	55,0
31-40	34	28,3	28,3
41-50	16	13,3	13,3
>51	4	3,3	3,3
Σύνολο	120	100,0	100,0

Ιστόγραμμα 4.2. Ηλικία των ατόμων του δείγματος

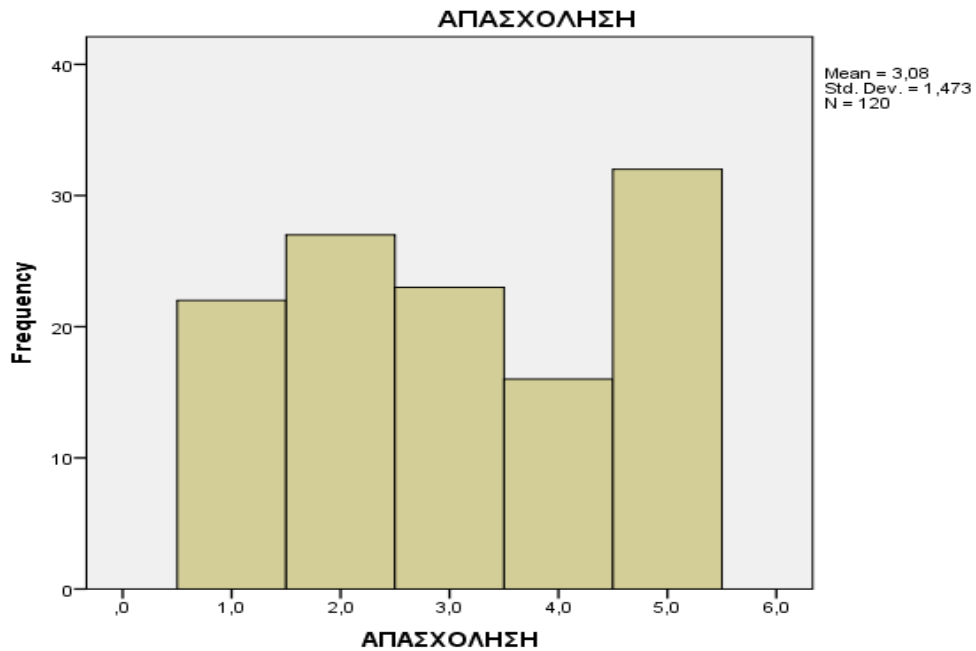
Σχετικά με την απασχόληση των ερωτηθέντων παρατηρήθηκε ότι το 26,7% αποτέλεσαν 32 εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 22,5% 27 φοιτητές του προγράμματος Π.Ε.ΣΥ.Π. της ΑΣΠΑΙΤΕ Αθήνας, το 19,2% 23 φοιτητές του προγράμματος Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. της ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας, το 18,3% 22 φοιτητές του ΠΜΣ του τμήματος ΤΟΔΑ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και το 13,3% 16 φοιτητές του Τμήματος Πληροφορικής του ΤΕΙ Λαμίας.

Διαπιστώθηκε ότι προπτυχιακοί φοιτητές του Τμήματος Πληροφορικής του ΤΕΙ Λαμίας αποτέλεσαν το μικρότερο μέρος του δείγματος από τις υπόλοιπες τέσσερις κατηγορίες. (Πίνακας 4.3, ιστόγραμμα, 4.3).

Πίνακας 4.3. Απασχόληση των μελών του δείγματος.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Σωρευτικό Ποσοστό
ΤΟΔΑ	22	18,3	18,3	18,3
ΑΣΠΑΙΤΕ ΑΘΗΝΑΣ	27	22,5	22,5	40,8
ΑΣΠΑΙΤΕ ΠΑΤΡΑΣ	23	19,2	19,2	60,0
ΤΕΙ ΛΑΜΙΑΣ	16	13,3	13,3	73,3
ΕΚΠ/ΚΟΣ	32	26,7	26,7	100,0
Σύνολο	120	100,0	100,0	

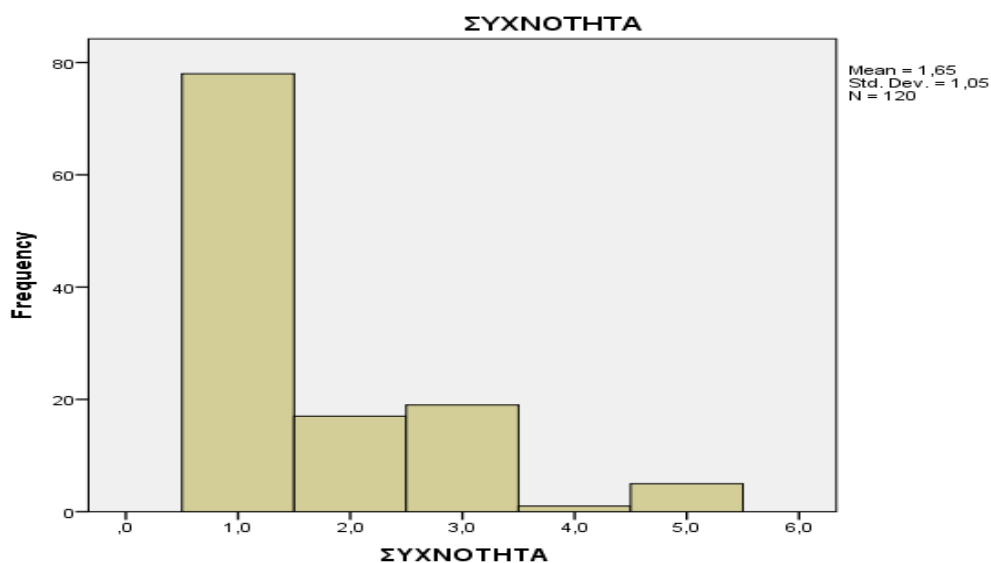
Ιστόγραμμα 4.3. Απασχόληση των μελών του δείγματος

Σχετικά με την ερώτηση: <<Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; >>. Το 65% ήτοι 78 ερωτηθέντες απάντησαν Καθημερινά, το 15,8% 19 άτομα συχνά, το 14,2% 17 άτομα 2 Φορές την βδομάδα, το 4,2% 5 άτομα σπάνια και το 0,8% 1 άτομο 1 φορά το μήνα.

Διαπιστώθηκε ότι μόλις το 0,8% έκανε χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης 1 φορά το μήνα αποτελώντας το μικρότερο μέρος του δείγματος (Πίνακας 4.4. Ιστόγραμμα 4.4.)

Πίνακας 4.4.: Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	78	65,0	65,0
2/ΕΒΔΟΜΑΔΑ	17	14,2	14,2
ΣΥΧΝΑ	19	15,8	15,8
1/ΜΗΝΑ	1	,8	,8
ΣΠΑΝΙΑ	5	4,2	4,2
Σύνολο	120	100,0	100,0

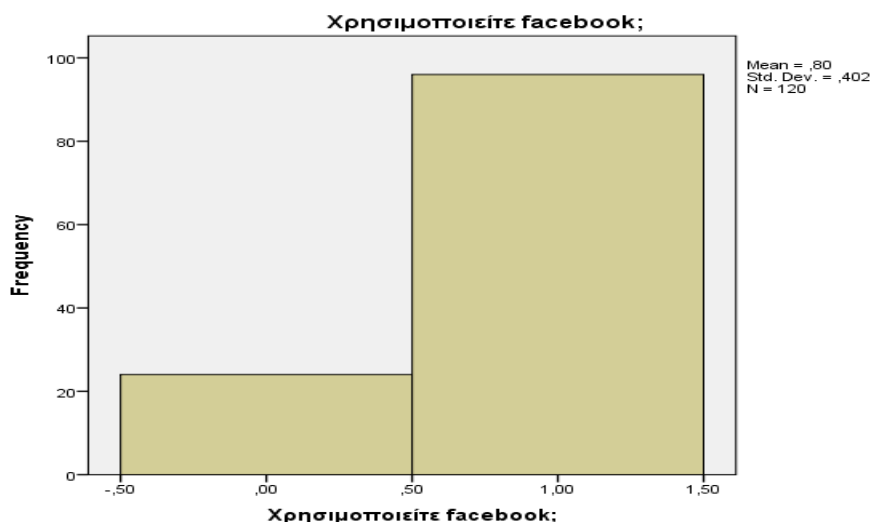

Ιστόγραμμα 4.4.: Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;>>.

Σχετικά με την ερώτηση: <<Χρησιμοποιείτε Face book;>>. Το 80% δηλαδή 96 ερωτηθέντες απάντησαν Ναι, ενώ το υπόλοιπο 20% 24 άτομα Όχι. Το 20% που δεν έκανε χρήση του Face book αποτελεί το μικρότερο μέρος του δείγματος (Πίνακας 4.5. Ιστόγραμμα 4.5).

Πίνακας 4.5. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε facebook;>>

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
OXI	24	20,0	20,0
NAI	96	80,0	80,0
Σύνολο	120	100,0	100,0

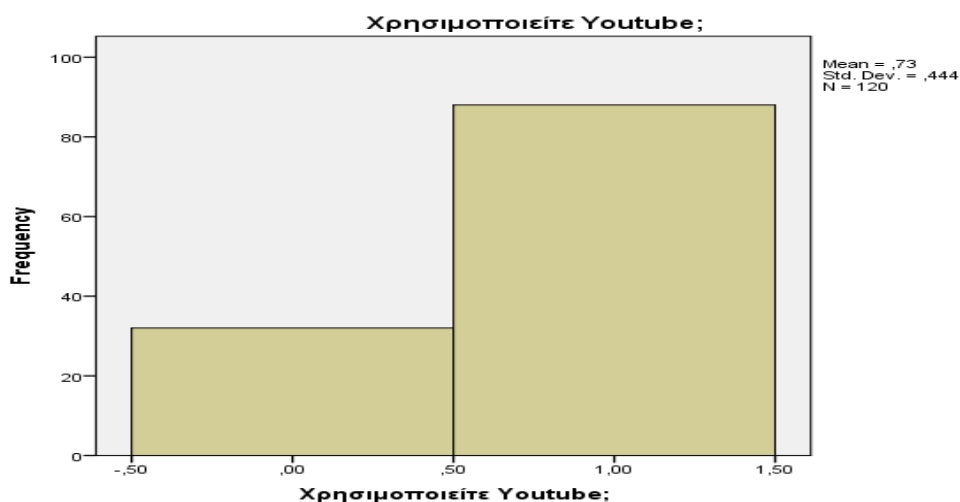

Ιστόγραμμα 4.5. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε facebook;>>

Σχετικά με την ερώτηση: <<Χρησιμοποιείτε YouTube; >>. Το 73,3% δηλαδή 88 ερωτηθέντες απάντησαν Ναι, ενώ το υπόλοιπο 26,7% 32 άτομα Όχι. Το 26,7% που δεν έκανε χρήση του YouTube και αντιστοιχούσε στο μικρότερο μέρος του δείγματος (Πίνακας 4.6 Ιστόγραμμα 4.6)

Πίνακας 4.6. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε YouTube;>>

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
OXI	32	26,7	26,7
NAI	88	73,3	73,3
Σύνολο	120	100,0	100,0

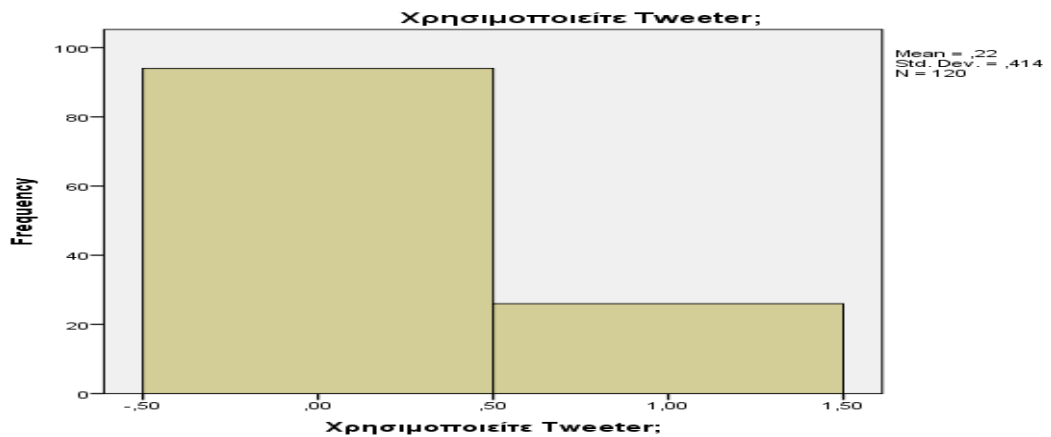
Ιστόγραμμα 4.6. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε YouTube;>>

Σχετικά με την ερώτηση: <<Χρησιμοποιείτε Tweeter; >>. Το 78,3% δηλαδή 94 ερωτηθέντες απάντησαν Όχι, ενώ το υπόλοιπο 21,7% 26 άτομα Ναι. (πίνακας 4.7, ιστόγραμμα 4.7)

Πίνακας 4.7. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε Tweeter;>>.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
OXI	94	78,3	78,3
NAI	26	21,7	21,7
Σύνολο	120	100,0	100,0

Σε αντίθεση με τις δύο προηγούμενες ερωτήσεις, διαπιστώθηκε ότι μόνο το 21,7% έκανε χρήση του Tweeter αποτελώντας το μικρότερο μέρος του δείγματος (πίνακας 4.7, ιστόγραμμα 4.7)

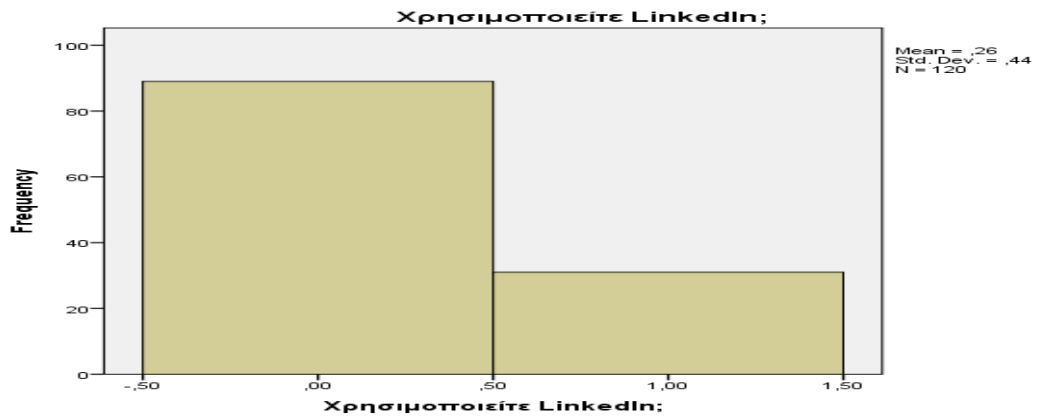

Ιστόγραμμα 4.7. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε Tweeter;>>

Σχετικά με την ερώτηση: <<Χρησιμοποιείτε LinkedIn; >>. Το 74,2% δηλαδή 89 ερωτηθέντες απάντησαν Όχι, ενώ το υπόλοιπο 25,8% 31 άτομα Ναι. Το 25,8% που έκανε χρήση του LinkedIn αποτελώντας το μικρότερο μέρος του δείγματος (Πίνακας 4.8, ιστόγραμμα 4.8).

Πίνακας 4.8. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε LinkedIn;>>.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
OXI	89	74,2	74,2
NAI	31	25,8	25,8
Σύνολο	120	100,0	100,0

Ιστόγραμμα 4.8. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε LinkedIn;>>

Σχετικά με την ερώτηση: <<Χρησιμοποιείτε άλλο; >>. Το 90,8% δηλαδή 89 ερωτηθέντες απάντησαν Όχι, το 2,5% 3 άτομα είπαν πως χρησιμοποιούν το Mail, το 1,7% 2 άτομα το Google Scholar, ενώ το 0,8% 1 άτομο δήλωσε πως έκανε χρήση του internet, 1 άτομο του Linstrom, 1 άτομο του 2, 1 άτομο του distress, 1 άτομο του blog και 1 άτομο της eclass.

Διαπιστώθηκε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων του δείγματος 90,8% δεν έκανε χρήση άλλου μέσου κοινωνικής δικτύωσης, σαφώς με πολύ μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες οκτώ κατηγορίες. (Πίνακας 4.9, ιστόγραμμα 4.9).

Πίνακας 4.9. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε Άλλο;>>

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
Όχι	109	90,8	90,8
Internet	1	,8	,8
Instagram	1	,8	,8
Yahoo	1	,8	,8
google scholar	2	1,7	1,7
Pinterest	1	,8	,8
Blog	1	,8	,8
Eclass	1	,8	,8
Mail	3	2,5	2,5
Σύνολο	120	100,0	100,0

Ιστόγραμμα 4.9. Κατανομή των απαντήσεων στο ερώτημα <<Χρησιμοποιείτε Άλλο;>>

4.2 Αποτελέσματα Επαγωγικής Στατιστικής

Στη συνέχεια έγινε κατηγοριοποίηση των 30 ερωτήσεων του ερωτηματολογίου δημιουργώντας τέσσερις (4) κλίμακες για να γίνουν συσχετίσεις ανάμεσα στις μεταβλητές του ερωτηματολογίου:

Η συσχέτιση (correlation) είναι μία στατιστική τεχνική που εξυπηρετήσε στην παρατήρηση δύο μεταβλητών, για να προσδιορίσουμε και να μετρήσουμε επακριβώς τη σχέση που τις συνδέει.

- Η πρώτη κλίμακα αφορούσε στη χρησιμότητα (UTILITY) και περιελάμβανε τις (Er_3,Er_8,Er_9,Er_12,Er_13,Er_14,Er_15,Er_16,Er_17,Er_18) του ερωτηματολογίου.
- Η δεύτερη κλίμακα αφορούσε στη χρήση (USE) και περιελάμβανε τις (Er_1,Er_4,Er_5,Er_11,Er_26,Er_27,Er_29,Er_30) του ερωτηματολογίου.
- Η τρίτη κλίμακα αφορούσε στην ικανοποίηση (SATISFACTION) και περιελάμβανε τις (Er_2,Er_10,Er_19,Er_20,Er_21,Er_22,Er_23,Er_24,Er_25,Er_28) του ερωτηματολογίου.
- Τέλος, η τέταρτη κλίμακα αφορούσε στην εμπιστοσύνη (TRUST) και περιελάμβανε τις (Er_6,Er_7) του ερωτηματολογίου.

Στον παρακάτω πίνακα 4.10 γίνεται συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές: φύλο και χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων.

Όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα, υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στο φύλο και στη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων (μέθοδος Spearman's rho). Τιμή του $r = ,180$, $t = 0,049$, $p < 0,05$. Άρα τα αποτελέσματα είναι στατιστικά σημαντικά.

Πίνακας 4.10. Συσχέτιση του φύλου με τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων.

		ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΦΥΛΟ
Spearman's rho	ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ		
	Correlation Coefficient	1,000	,180*
	Sig. (2-tailed)	.	,049
	N	120	120
ΦΥΛΟ	ΦΥΛΟ		
	Correlation Coefficient	,180*	1,000
	Sig. (2-tailed)	,049	.
	N	120	120

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

Πίνακας 4.11. Συσχέτιση της απασχόλησης με τη χρήση των κοινωνικών δικτύων.

		ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΧΡΗΣΗ
Spearman's rho	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ		
	Correlation Coefficient	1,000	,198*
	Sig. (2-tailed)	.	,030
	N	120	120
ΧΡΗΣΗ	ΧΡΗΣΗ		
	Correlation Coefficient	,198*	1,000
	Sig. (2-tailed)	,030	.
	N	120	120

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

Ομοίως, σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα 4.11 γίνεται συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές: απασχόληση και χρήση των κοινωνικών δικτύων.

Όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα, υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στην απασχόληση και στη χρήση των κοινωνικών δικτύων (μέθοδος Spearman's rho). Τιμή του $r = ,198$, $t = 0,030$, $p < 0,05$. Άρα τα αποτελέσματα είναι στατιστικά σημαντικά.

Πίνακας 4.12. ANOVA και Friedman's Test

	Sum of Squares	Df	Mean Square	Friedman's Chi-Square	Sig
Between People	749,866	119	6,301	357,117	,000
Between Items	250,341 ^a	29	8,632		
Within People Residual	2189,159	3451	,634		
Σύνολο	2439,500	3480	,701		
Σύνολο	3189,366	3599	,886		

Grand Mean = 3,4281

a. Kendall's coefficient of concordance W = ,078

Εδώ χρησιμοποιήσαμε την ανάλυση διακύμανσης (ANalysis Of VAriance-ANOVA) για να ελέγξουμε τις υποθέσεις που σχετίζονταν με τη μέση τιμή ενός πληθυσμού όταν η διακύμανση του αρχικού πληθυσμού ήταν άγνωστη. Σε αυτή τη στατιστική μέθοδο έγινε μία εκτίμηση της διακύμανσης του πληθυσμού με τη βοήθεια της διακύμανσης του δείγματος.

Οι μηδενικές μας υποθέσεις, δήλωναν και πάλι μία συγκεκριμένη τιμή για την μέση τιμή του άγνωστου πληθυσμού που προέκυψε από την αλλαγή της ανεξάρτητης μεταβλητής.

Για την εύρεση των κρίσιμων περιοχών επιλέξαμε ένα επίπεδο σημαντικότητας, υπολογίζοντας του βαθμούς ελευθερίας που δίνονται από τον τύπο $df = n - 1 = 119$, (όπου n το μέγεθος τους δείγματος), (Πίνακας 4.13.).

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, χρησιμοποιήσαμε τις στατιστικές μεθόδους ANOVA και Friedman's Test με βαθμό Kendall's coefficient of concordance $W = 0,078 < 0,05$. Άρα τα αποτελέσματα της έρευνάς μας ήταν στατιστικά σημαντικά.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Σκοπός της παρούσας έρευνας

Σκοπός της εν λόγω έρευνας ήταν να εξετάσει τις επιδράσεις ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων όσο και ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση τους.

Ο σκοπός αυτός εξειδικεύτηκε σε δυο μηδενικές υποθέσεις.

Οι μηδενικές υποθέσεις μας ήταν οι εξής:

- Μηδενική Υπόθεση (H₀): Δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων.
- Εναλλακτική υπόθεση 1^η: Υπάρχει σχέση μεταξύ του φύλου και της χρησιμότητας των κοινωνικών δικτύων.
- Μηδενική υπόθεση (H₀): Δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση των κοινωνικών δικτύων.
- Εναλλακτική υπόθεση 2^η: Υπάρχει σχέση μεταξύ της απασχόλησης και της χρήσης των κοινωνικών δικτύων .

Όσον αφορά στη πρώτη μηδενική υπόθεση (H₀): Δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας (Πίνακας 4.10: Σύγκριση φύλου και χρησιμότητας), υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στο φύλο και στη χρησιμότητα (μέθοδος Spearman's rho) και η τιμή του $t=0,049$, $p < 0,05$, άρα τα αποτελέσματα είναι στατιστικά σημαντικά και επειδή $p < 0,05$ η μηδενική υπόθεση απεδείχθη εσφαλμένη, οπότε ισχύει η εναλλακτική δηλαδή υπάρχει σχέση μεταξύ του φύλου και της χρησιμότητας των κοινωνικών δικτύων.

Τα αποτελέσματα είναι σύμφωνα με αυτά της έρευνας των (Σχορετσανίτου & Βεκύρη, 2010) που έδειξαν: ότι άνδρες και γυναίκες έχουν εξίσου θετικές στάσεις για τις ΤΠΕ.

Όσον αφορά στη δεύτερη μηδενική υπόθεση (H₀): Δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση των κοινωνικών δικτύων. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας (Πίνακας 4.11.: Σύγκριση απασχόλησης και χρήσης), υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στην απασχόληση και στη χρήση (μέθοδος Spearman's rho) και η τιμή $t=0,030$, $p < 0,05$, άρα τα αποτελέσματα είναι στατιστικά σημαντικά και η

μηδενική υπόθεση απεδείχθη εσφαλμένη, οπότε ισχύει η εναλλακτική δηλαδή υπάρχει σχέση μεταξύ της απασχόλησης και της χρήσης των κοινωνικών δικτύων.

Τα αποτελέσματα αυτά είναι αντίθετα με την έρευνας (Μπέση & Ζιώγου, 2012) όπου διαπιστώθηκε ότι από το σύνολο των 78 νηπιαγωγών του δείγματος: οι απόψεις των νηπιαγωγών για τα κοινωνικά δίκτυα δεν επηρεάζονται σημαντικά από τις σπουδές, και την επιμόρφωση.

5.2. Στόχοι της έρευνας

5.2.1. Συχνότητα χρήσης κοινωνικών δικτύων

Στο στόχο μας σχετικά με τη συχνότητα χρήσης των κοινωνικών δικτύων, το 65% ήτοι 78 ερωτηθέντες έκαναν Καθημερινή χρήση των κοινωνικών δικτύων, το 15,8% 19 άτομα Συχνά, το 14,2% 17 άτομα 2 Φορές την Εβδομάδα, το 4,2% 5 άτομα Σπάνια και το 0,8% 1 άτομο 1 Φορά το Μήνα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τόσο οι φοιτητές όσο και οι εκπαιδευτικοί κάνουν χρήση των κοινωνικών δικτύων τα οποία αποτελούν ένα γρήγορο και εύκολο τρόπο επικοινωνίας και λήψης πληροφοριών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με την έρευνα του (Πλαγερά, 2010) που προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί που πήραν μέρος στην έρευνα είναι θετικοί ως προς τη χρήση των ΤΠΕ, γεγονός που συμφωνεί και με την έρευνα του (Ropp, 1999). Επίσης, σύμφωνα με τους (Σχορετσανίτου & Βεκύρη, 2010), οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν στο σπίτι τους τον Η/Υ και το διαδίκτυο.

5.2.2. Προτίμηση κοινωνικών δικτύων

Στο στόχο μας σχετικά με το ποια κοινωνικά δίκτυα χρησιμοποιούν, το 80% δηλαδή 96 ερωτηθέντες απάντησαν πως χρησιμοποιούν το Face book, το 78,3% 94 ερωτηθέντες το Tweeter, το 73,3% 88 ερωτηθέντες το YouTube, το 25,8% 31 άτομα το LinkedIn, ενώ στο σύνολό τους (90,8% δηλαδή 89 ερωτηθέντες) απάντησαν πως δε χρησιμοποιούν άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Αυτό συμβαίνει διότι το face book είναι το πιο διαδεδομένο από τα υπόλοιπα κοινωνικά δίκτυα.

Τα αποτελέσματα αυτά είναι σύμφωνα με αυτά του (Lipsman, 2007) όπου αναφέρει ότι το Facebook είναι η πιο διάσημη ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης.

5.2.3. Θεωρούν και τα δύο φύλα εξίσου χρήσιμα τα κοινωνικά δίκτυα

Στο στόχο μας ότι και τα δύο φύλα θεωρούν εξίσου χρήσιμα τα κοινωνικά δίκτυα. Αυτό εξηγείται λόγω της ισότητας των δύο φύλων αλλά και των ίσων ευκαιριών τους

απέναντι στην εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα είναι σύμφωνα με αυτά της έρευνας των (Σχορετσανίτου & Βεκύρη, 2010) που έδειξαν ότι άνδρες και γυναίκες έχουν εξίσου θετικές στάσεις για τις ΤΠΕ

5.2.4. Χρήση του face book

Σχετικά με τον στόχο αν χρησιμοποιούν το Face book η απάντηση ήταν θετική αφού το 80% των ερωτηθέντων δηλαδή 96 ερωτηθέντες απάντησαν ναι. (Πίνακα 4.2.2.). Τα αποτελέσματα αυτά είναι σύμφωνα με αυτά του (Lipsman, 2007) όπου αναφέρει ότι το Facebook είναι η πιο διάσημη ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης.

5.2.5 Αξιοποίηση των συμπερασμάτων της βιβλιογραφικής ανασκόπησης σε προτάσεις που αφορούν εφαρμογές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Όσον αφορά το στόχο των συμπερασμάτων της βιβλιογραφικής ανασκόπησης διαπιστώσαμε ότι μεταξύ της ανοιχτής και της συμβατικής εκπαίδευσης στον ελληνικό χώρο έχει αρχίσει τα τελευταία χρόνια να διαφαίνεται μία σύγκλιση. Στη σύγκλιση αυτή οδηγήθηκε το εκπαιδευτικό μας σύστημα ύστερα από:

- Μία σειρά εξελίξεων στον κοινωνικοοικονομικό και πολιτισμικό τομέα.
- Την τεράστια επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη των τελευταίων ετών.
- Την επιθυμία του σύγχρονου ανθρώπου να διευρύνει τις γνώσεις του τόσο για Προσωπική ανάπτυξη όσο και για επαγγελματικούς λόγους.
- Την αδυναμία του συμβατικού συστήματος να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας.
- Τη βοήθεια που προσέφερε η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των χρηματοδοτήσεών της για τη δημιουργία ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών.

Το κοινό σημείο όπου συγκλίνουν τα δύο συστήματα εκπαίδευσης είναι η μέθοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η οποία υιοθετείται ολοένα και περισσότερο από το συμβατικό σύστημα, παρ' όλο που αρχικά αποτέλεσε το βασικό εργαλείο της ανοιχτής εκπαίδευσης. Αυτό έγινε στην προσπάθειά του συμβατικού συστήματος να «ανταγωνιστεί» το νέο θεσμό της ανοιχτής εκπαίδευσης, αλλά και να γίνει πιο ελκυστικό ώστε να προσελκύσει νέες κατηγορίες φοιτητών.

Συμπερασματικά, διαπιστώσαμε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρουσιάζει αρκετά πλεονεκτήματα σε σχέση με την παραδοσιακή εκπαίδευση.

Μέσα στις μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται και εφαρμόζονται στο πλαίσιο των Προτύπων Πειραματικών Σχολείων αλλά και του «Νέου Σχολείου» γενικότερα, μαθητές και εκπαιδευτικοί καλούνται να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα. Ο μαθητής μετατρέπεται από παθητικό δέκτη σε ενεργό υποκείμενο της μάθησης και ο εκπαιδευτικός έχει χάσει την αυθεντία του (Κοσσυβάκη, 2003).

Η συγκεκριμένη πρόταση αποτελεί έναν τρόπο διαμόρφωσης γνωστικών δεξιοτήτων και ταυτόχρονα στοχεύει και σε κοινωνικές, συναισθηματικές, και άλλες δεξιότητες, που προετοιμάζουν το μαθητή για μια ενεργητική αντιμετώπιση της μάθησης (Ματσαγούρας, 1999, 2002). Σε μια επιτυχή έκβασή της, δίνει τις δεξιότητες εκείνες στο μαθητή που θα του επιτρέψουν να ανταποκριθεί σε ένα κόσμο που συνεχώς αλλάζει.

Σεβόμενοι τη διαφορετικότητα των μαθητών σε συνάρτηση με τον ατομικό ρυθμό μάθησης και θεωρώντας ότι η διδασκαλία είναι ένα μοναδικό και ανεπανάληπτο γεγονός, τότε αυτή η πρόταση για εφαρμογή προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έρχεται να εξαλείψει τους χωροχρονικούς περιορισμούς από τη διαδικασία της μάθησης προτείνοντας ένα εκπαιδευτικό μοντέλο ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

5.2.5.1. Ολόπλευρη προσέγγιση της γνώσης μέσω τηλεδιάσκεψης

Σε αυτό το σημείο στοχεύαμε στην ολόπλευρη προσέγγιση της γνώσης των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Κατάλληλη μέθοδος για την ολόπλευρη προσέγγιση της γνώσης θεωρείται η μέθοδος της τηλεδιάσκεψης, γιατί παρακινεί τους μαθητές να σκέφτονται, να κρίνουν να συγκρίνουν, να ενεργούν υπεύθυνα, να αλλάζουν στάσεις και συμπεριφορές, να αξιοποιούν τα βιώματα και τις δεξιότητές τους και να οικοδομούν σταδιακά τις νέες γνώσεις τους. Αυτή η εναλλακτική μέθοδος διδασκαλίας δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους μαθητές να μαθαίνουν συμμετέχοντας και ερευνώντας και συμβάλει στη φιλομάθεια.

Με τον όρο τηλεδιάσκεψη (Videoconferencing) στην εκπαίδευση, αναφερόμαστε στην επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο (real time) μέσω του ήχου (audio), της κινουμένης εικόνας (live video) και των δεδομένων (Data) ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα απομακρυσμένα σημεία (Suthers, 2001, Alexander, Higginson, & Moge, 1999).

Ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία σε μια τηλεδιάσκεψη προσθέτει η ανταλλαγή δεδομένων (αρχεία, παρουσιάσεις, γραφικά κλπ) (Brown, 2001), (Andrews & Klease, 1998) αλλά και η δυνατότητα χρήσης κοινών εφαρμογών μεταξύ απομακρυσμένων χρηστών.

Η Τηλεδιάσκεψη - Videoconferencing (VC) επιτρέπει σε εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές που βρίσκονται σε δύο ή περισσότερα απομακρυσμένα σημεία, να επικοινωνούν ανταλλάσσοντας απόψεις ή να μοιράζονται δεδομένα μεταξύ τους, αλλά και να συμμετέχουν ενεργά σε ένα δυναμικό περιβάλλον αλληλεπίδρασης, κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα του οποίου αποτελεί η συνεργατική οικοδόμηση της γνώσης από απόσταση και σε πραγματικό χρόνο (real time). (Anastasiades, 2007).

Σημαντικός παράγοντας προκειμένου να υλοποιηθεί μια εφαρμογή τηλεεκπαίδευσης, είναι να υπάρχει μια πρωταρχική ανάγκη για εκπαίδευση η οποία είναι αδύνατο ή οικονομικά ασύμφορο να πραγματοποιηθεί βάσει των κλασικών μεθόδων εκπαίδευσης οι οποίες απαιτούν τη συνύπαρξη του εκπαιδευτή και των εκπαιδευομένων στον ίδιο χώρο.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αποτελούν:

- Η ανάγκη για εκπαίδευση μεγάλου αριθμού ατόμων, που όμως βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές.
- Η εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ).
- Η εκπαίδευση ατόμων δυσπρόσιτων περιοχών (π.χ. ορεινή και νησιωτική χώρα).
- Η διευκόλυνση συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία ειδημόνων (McCombs, Ufnar, & Shepherd, 2007) και συμβούλων που κατέχουν εξειδικευμένες γνώσεις σε διάφορους τομείς.

Για την επίτευξη μιας τηλεδιάσκεψης, απαραίτητες είναι τόσο οι παιδαγωγικές και διδακτικές όσο και οι τεχνολογικές προϋποθέσεις. Οι παιδαγωγικές και διδακτικές προϋποθέσεις αναφέρονται στο μεθοδολογικό πλαίσιο σχεδιασμού και οργάνωσης μιας διδασκαλίας από απόσταση σε πραγματικό χρόνο, στην διδακτική μεθοδολογία, στα διδακτικά σενάρια, στις δραστηριότητες κλπ.

Η διδακτική μεθοδολογία, θα πρέπει να δημιουργεί τις απαραίτητες συνθήκες για την ενεργό συμμετοχή του μαθητή σε μια διαδικασία ώστε να είναι σε θέση να επεξεργάζεται κριτικά την πληροφορία και να τη μετατρέπει σε γνώση (Ally, 2004).

Η διδακτική στρατηγική στο σύνολο της αλλά και οι επιμέρους δραστηριότητες θα πρέπει να υποστηρίζονται από τις τεχνολογικές δυνατότητες που προσφέρει η τηλεδιάσκεψη αλλά και από επιμέρους επικοινωνιακές υποδομές των απομακρυσμένων σημείων που λαμβάνουν μέρος (Anastasiades, 2006).

Παραδείγματος χάρη θα μπορούσε ένας εκπαιδευτικός της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια μιας ωριαίας διδασκαλίας του να κάνει χρήση του εργαστηρίου του σχολείου και αντί της παράδοσης ενός θεωρητικού μαθήματος να γίνει ανταλλαγή απόψεων επί του θέματος ανάμεσα στους μαθητές δύο σχολείων κ.τ.λ.

5.2.5.2. Δημιουργία ηλεκτρονικής τάξης (e-class)

Ο (Moore, 2004) τόνισε ότι η πρακτική της διδασκαλίας λανθασμένα επαφίεται στην απόλυτη προσήλωση στα εργαλεία και στην πεποίθηση ότι αυτά είναι που καθορίζουν την ποιότητα των παρεχόμενων σπουδών αλλά από μόνο του το μέσο δεν δίνει τη λύση.

Συνοψίζοντας, το συγκεκριμένο σύστημα διαχείρισης της μάθησης συνιστούμε, εφόσον υπάρχει η απαραίτητη υποδομή, τη δημιουργία ηλεκτρονικής τάξης (e-class) στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Όμως η ύπαρξη ενός τέτοιου συστήματος δε σημαίνει ότι το περιβάλλον αυτό θα προκαλεί αυτομάτως το ενδιαφέρον των μαθητών και θα συμβάλει στη μαθησιακή αποτελεσματικότητα.

Σκοπός είναι το συγκεκριμένο σύστημα διαχείρισης να μην είναι ένα αποθετήριο ψηφιακού υλικού αποκλειστικά για τις διαφάνειες των μαθημάτων, για την περιγραφή των εργασιών και για τη βαθμολογία. Αλλά, η αποτελεσματικότητα να εξαρτάται από τον άρτιο μαθησιακό σχεδιασμό (learning design), όπου ο μαθητής δε θα είναι παθητικός δέκτης του υλικού αλλά θα είναι ενεργός συμμετέχων στην όλη διαδικασία.

Έτσι θα συνεργάζεται, θα επιλύει προβλήματα, θα δημιουργεί, αξιοποιώντας τα διάφορα εργαλεία που προσφέρει ένα τέτοιο ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης της μάθησης.

5.2.5.3 Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) ως μέσω αποτελεσματικής επικοινωνίας μαθητών και εκπαιδευτικού

Επικοινωνία είναι η διαδικασία με την οποία ένας πομπός Α (άνθρωπος, ομάδα) μεταβιβάζει πληροφορίες, σκέψεις, ιδέες, συναισθήματα ακόμη και ενέργεια, σε ένα

δέκτη Β (άνθρωπος, ομάδα) με στόχο να ενεργήσει πάνω του με τρόπο ώστε να προκαλέσει σε αυτόν την εμφάνιση ιδεών, πράξεων, συναισθημάτων, ενέργειας και σε τελική ανάλυση να επηρεάσει την κατάστασή του αλλά και τη συμπεριφορά του (Μπουραντάς, 1992). Τα βασικά στοιχεία της διαδικασίας της επικοινωνίας είναι:

1. Η πηγή (πομπός) / source.
2. Ο κώδικας του πομπού-κωδικοποίηση / encoding: Είναι η διαδικασία με την οποία ο πομπός μετατρέπει αυτό που θέλει να μεταβιβάσει σε ένα νόημα με την μορφή του μηνύματος, δηλ. κατά βάση μια διανοητική διαδικασία.
3. Το μήνυμα / message: Είναι η φυσική έκφραση του νοήματος. Αποτελείται από γραπτές ή προφορικές λέξεις, κινήσεις ή στάσεις του σώματος, γραφικές παραστάσεις και σύμβολα που μπορεί να είναι αντικείμενα, χρώματα, ήχοι κ.λπ.
4. Τα κανάλια ή δίκτυα μεταβίβασης / transmission: Πρόκειται για τα μέσα με τα οποία το μήνυμα μεταφέρεται στο δέκτη, όπως τα αντικείμενα, τα μέσα τηλεπικοινωνιών κ.λπ.
5. Ο δέκτης / receiver/responder: Ο δέκτης μπορεί να είναι ένα άτομο, μια ομάδα, ένας οργανισμός ή ένα άτομο που δρα ως αντιπρόσωπος μιας ομάδας. Αυτός αποφασίζει πότε θα αποκωδικοποιήσει το μήνυμα, πότε θα κάνει προσπάθεια να το κατανοήσει και πότε θα ανταποκριθεί σε αυτό ή όχι (Moorhead & Griffin, 1995).
6. Αποκωδικοποίηση / decoding: Ο δέκτης με το δικό του κώδικα και τη διανοητική διεργασία αποκωδικοποιεί το μήνυμα, το μετατρέπει δηλαδή σε νόημα.
7. Κατανόηση του μηνύματος – αποτέλεσμα: Ο δέκτης μετά την αποκωδικοποίηση του μηνύματος, πληροφορείται, κατανοεί, αισθάνεται, αλλάζει ιδέες, γνωρίζει κ.λπ. γεγονότα που είναι βέβαια το αποτέλεσμα της επικοινωνίας.
8. Έλεγχος / feed-back: Τέλος, το αποτέλεσμα που έχει επιφέρει το μήνυμα στο δέκτη με την επανάληψη της διαδικασίας, μεταφέρεται στον πομπό, με τον μηχανισμό ελέγχου της ανατροφοδότησης και εδώ τελειώνει η διαδικασία (Μπουραντάς, 1992).

Με αυτόν τον τρόπο το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο θα αποτελέσει ένα μέσο Συλλογικής ή Μαζικής Επικοινωνίας ανάμεσα σε ένα πομπό (εκπαιδευτικό) και πολλούς δέκτες (μαθητές) ή ανάμεσα σε πολλούς πομπούς και δέκτες ταυτόχρονα.

Ο εκπαιδευτικός σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να αποφύγει κάποια πιθανά λάθη που θα σταθούν εμπόδιο στην επικοινωνία του με τους μαθητές όπως:

1. Πραγματοποίηση συγκρίσεων
2. Προσπάθεια ταυτοποίησης της ψυχοσύνθεσης του ομιλητή
3. Επιλεκτική ακρόαση και φιλτράρισμα μηνυμάτων
4. Αποδοχή ή άρνηση βασισμένη σε προκατάληψη
5. Απώλεια εστίασης προσοχής βασισμένη στο συναίσθημα
6. Άμεση προσπάθεια εύρεσης λύσης
7. Πλήρης άρνηση και απόρριψη
8. Ισχυρογνωμοσύνη και αμετάκλητη στάση
9. Προσπάθεια αποπροσανατολισμού του θέματος
10. Η έλλειψη αυτογνωσίας και αυτοκριτικής
11. Η γλωσσική και εννοιολογική σύγχυση η παρερμηνεία ή η παρεξήγηση είναι μια δυσκολία που δεν αφορά μόνο τη χρήση ξένων γλωσσών αλλά και της μητρικής ταυτόχρονη αποστολή πολλών μηνυμάτων από διαφορετικούς πομπούς στον ίδιο δέκτη.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει επίσης να γνωρίζει ότι είναι αυτός που θα καθορίσει τον Τόπο και το Χώρο Επικοινωνίας (το περιβάλλον και τις συνθήκες μέσα στις οποίες πραγματοποιείται αυτή η επαφή). Το πλαίσιο της επικοινωνίας (το περιβάλλον μέσα στο οποίο δρουν τα δύο μέρη, ο πομπός και ο δέκτης. Καθορίζεται από προσωπικούς λόγους, αιτίες και κοινωνικές συνθήκες), τη Διάρκεια και το Χρόνο Επικοινωνίας (παίζουν ρόλο στην επιτυχή μετάδοση του μηνύματος) και το Ύφος της Επικοινωνίας (προσδιορίζει το κλίμα και την ατμόσφαιρα που επιθυμεί να δημιουργήσει ο αποστολέας του μηνύματος).

Ας μην ξεχνάμε ότι το αναμενόμενο επακόλουθο και αποτέλεσμα της επικοινωνίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είναι η αλληλεπίδραση και η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών. Μια γαλλική παροιμία λέει ‘δεν ξέρω τι είπα, πριν ακούσω την απάντηση σε ό,τι έχω πει’.

Ο εκπαιδευτικός προκειμένου να επιτύχει μια Αποτελεσματική Επικοινωνία (επικοινωνία που γίνεται για κάποιο λόγο και αιτία, προερχόμενη από ορισμένες

ανάγκες που καταλήγουν σε συγκεκριμένους στόχους) πρέπει να ακολουθήσει συγκεκριμένες μεθόδους και Τεχνικές Επικοινωνίας όπως:

1. Η ευγένεια
2. Η προβολή επαρκών γνώσεων και ικανοτήτων που δημιουργούν ένα κλίμα εμπιστοσύνης ανάμεσα σε αυτόν και τους μαθητές
3. Ο σεβασμός της προσωπικότητας των μαθητών
4. Η φιλική διάθεση αλλά και η ευχάριστη ατμόσφαιρα που θα δημιουργήσει ο ίδιος
5. Η αισιόδοξη προοπτική της επικοινωνίας και η θετική του σκέψη
6. Η διακριτικότητα και η ευελιξία του
7. Η ενσυναίσθηση: η ικανότητα του ακροατή του μηνύματος να βρίσκεται συναισθηματικά κοντά στον αποστολέα, να βάζει τον εαυτό του στη θέση του. Εδώ ο αποστολέας καταλαβαίνει ότι ο ακροατής (εκπαιδευτικός) αντιλαμβάνεται όχι μόνο ό,τι ακούει αλλά και ό,τι αισθάνεται ο αποστολέας (μαθητής).

Όποια όμως κι αν είναι η αντίδραση, ο πομπός (εκπαιδευτικός) θα καταλάβει τι αποτελέσματα είχε η προσπάθειά του να επικοινωνήσει μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με τους μαθητές του και θα την αξιολογήσει. Και στην περίπτωση ακόμα που οι δέκτες (μαθητές) μείνουν παντελώς αδιάφοροι ή απόμακροι στο μήνυμα του πομπού και δεν απαντήσουν, πάλι υπάρχει ανατροφοδότηση καθώς η αντίδραση αυτή των δεκτών θα γίνει φανερή ή ορατή στον αποστολέα του ηλεκτρονικού μηνύματος.

5.2.5.4. Παροχή ηλεκτρονικής συμβουλευτικής μέσω face book σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Ένα βασικό χαρακτηριστικό των σημερινών Ελληνικών σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπ/σης είναι η ύπαρξη μειονοτικών ομάδων όπως π.χ. οι Τσιγγάνοι, οι Μουσουλμάνοι και οι Πομάκοι (κυρίως στις περιοχές της Θράκης και του Βοτανικού). Οι ομάδες αυτές αν εξαιρέσουμε την ελληνική τους υπηκοότητα διαφοροποιούνται ως προς την εθνότητα, τη θρησκεία, τη γλώσσα και την κουλτούρα από τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Επίσης τα τελευταία χρόνια έχει εισέλθει στα σχολεία της χώρα μας ένας μεγάλος αριθμός από Γιουγκοσλάβους, Πολωνούς, Ρουμάνους, Βούλγαρους,

Αλβανούς, Ουκρανούς, Κούρδους, Ιρανούς, Αφρικανούς και Ασιάτες μετανάστες (νόμιμους και παράνομους).

Σήμερα ζουν περισσότεροι από 1.000.000 μετανάστες παλιννοστούντες και πρόσφυγες από τις βαλκανικές χώρες, την Ανατολική Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική οι οποίοι τα επόμενα χρόνια υπολογίζεται να πολλαπλασιαστούν. Ακόμα και οι παλιννοστούντες με βάση σχετικές μελέτες (Παπαστυλιανού, 2003, Ζαϊμάκης και Καλλινικάκη, 2004), δεν έχουν πρόσβαση στις Κοινωνικές Υπηρεσίες γιατί για πολιτισμικούς λόγους δε συνηθίζουν να ζητούν βοήθεια. Άλλες μειονοτικές ομάδες αποτελούν τα άτομα με σωματικές ή νοητικές δυσλειτουργίες.

Όλες αυτές οι μειονοτικές ομάδες που αποτελούν το πολυπολιτισμικό χαλί της χώρας μας για διαφορετικούς λόγους η κάθε μια, αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα και δυσκολίες προκειμένου να ενταχθούν και να προσαρμοστούν ομαλά στο χώρο του σχολείου.

Είναι γνωστό ότι οι περισσότεροι από αυτούς τους ανθρώπους ως μαθητές έχουν βιώσει τον ρατσισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό με διάφορους τρόπους εξαιτίας της ιδιαιτερότητάς τους και σε αυτό το σημείο φαίνεται να είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος της ηλεκτρονικής συμβουλευτικής μέσω κοινωνικών δικτύων.

Σε αυτό το πλαίσιο λάβαμε υπόψη μας:

1. Το δημοκρατικό μοντέλο ηγεσίας
2. Τον κανονισμό των ΕΠΑ.Λ
3. Το νομικό πλαίσιο περί παραβατικότητας ανηλίκων
4. Τη διαφορετικότητα κάθε μαθητή
5. Ότι μια διαπολιτισμική συμβουλευτική προσέγγιση από τον εκπ/κό-σύμβουλο καθίσταται αναγκαία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ιδιαίτερων προβλημάτων των ατόμων. (Γιωτσίδη & Στάλικας, 2004)
6. Τη σημασία της πολυεπιστημονικής προσέγγισης
7. Την αγάπη των μαθητών για τα κοινωνικά δίκτυα και ιδιαίτερα για το face book

Ο Carl Rogers, (1942, 1949) που θεωρείται πατέρας της συμβουλευτικής ορίζει ότι: Η επιτυχημένη συμβουλευτική αποτελείται από μια σαφώς οργανωμένη και επιτρεπτική σχέση που επιτρέπει στον πελάτη- μαθητή να αποκτήσει αυτογνωσία σε βαθμό που να μπορεί να κάνει θετικά βήματα προς την κατεύθυνση που του έχει υποδείξει ο νέος του προσανατολισμός.

Σύμφωνα με τον (Tyler, 1961), είναι μια βοηθητική διαδικασία που στοχεύει, όχι στο να αλλάξει το μαθητή αλλά να τον βοηθήσει να χρησιμοποιήσει τα προσόντα που διαθέτει για να αντιμετωπίσει με επιτυχία τη ζωή.

Ο Steffler, (1969), τόνιζε ότι η συμβουλευτική είναι μια διαδικασία μάθησης-διδασκαλίας γιατί ο μαθητής μαθαίνει για το ζωτικό του χώρο.

Η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (American Psychological Association, 1956) όρισε τη συμβουλευτική ψυχολογία ως την ειδικότητα σύμφωνα με την οποία ο σύμβουλος βοηθά το συμβουλευόμενο μαθητή να βελτιώσει την προσωπική του κατάσταση, να ανακουφιστεί από τη λύπη και τη στενοχώρια, να επιλύσει τις κρίσιμες καταστάσεις που αντιμετωπίζει, να αναπτύξει την ικανότητα επίλυσης των προβλημάτων του και να μπορεί να παίρνει μόνος του αποφάσεις.

Έτσι οι ατομικές και κοινωνικές ανάγκες και τα προβλήματα που ξεκινούν από τις εξελικτικές και μερικές φορές επαναστατικές αλλαγές που έχουν επέλθει στο θεσμό της οικογένειας, την ηθική, της αξίες και τις στάσεις στα επαγγελματικά και την εργασιακή ζωή, στην οικονομία, την πολιτική και τις απαιτήσεις και πιέσεις των εκπ/κων συστημάτων, δημιουργούν έντονη την ανάγκη της ηλεκτρονικής συμβουλευτικής μέσω face book, ώστε να βοηθηθούν οι μαθητές να τα αντιμετωπίσουν. (Μαλικιώση – Λοϊζου, 1993)

Ενώ με τον όρο Διαπολιτισμική Συμβουλευτική οι (Das & Batory, 1993, 1994 και 1995) γράφουν ότι αφορά κάθε συμβουλευτική σχέση όπου ο σύμβουλος - εκπ/κος και ο μαθητής ανήκουν σε διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες και έχουν διαφορετικές αντιλήψεις για την κοινωνική πραγματικότητα.

5.2.5.5 Χρήση και αξιοποίηση δεκατριών (13) Λογισμικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στα πλαίσια της φοίτησής μου στο Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. της ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας και κατά την πραγματοποίηση μικροδιδασκαλιών σε απογευματινή ΕΠΑ.Σ. της περιοχής έκανα χρήση των παρακάτω προγραμμάτων, τα οποία οι μαθητές τα βρήκαν πολύ ενδιαφέροντα. Προτείνουμε λοιπόν την χρήση των παρακάτω:

1. Το Microsoft Power Point (Δημιουργία παρουσιάσεων)
2. Το Microsoft Word (Επεξεργασία Κειμένου)
3. Το Microsoft Paint (Δυνατότητα για ζωγραφική)
4. Το Microsoft Movie maker (Δημιουργία videos)
5. Το Scratch(Δημιουργία κόμικς)
6. Το Photostory 3(Δημιουργία φωτοιστορίας)

7. Το Modellus (Δημιουργία Γραφικών Παραστάσεων)
8. Το Inspiration 9 IE (Δημιουργία Εννοιολογικών Χαρτών)
9. Το Google site (Δημιουργία Ιστοσελίδων)
10. Το Google Docs (Δημιουργία Ηλεκτρονικού Ερωτηματολογίου)
11. Το Microsoft Excel (Επεξεργασία Λογιστικών Φύλλων)
12. Το Στατιστικό Πρόγραμμα SPSS 20.0 (Επεξεργασία Στατιστικών Δεδομένων)
13. Το Drop box 2.10.3 (Πρόγραμμα γρήγορης ηλεκτρονικής μεταφοράς αρχείων και φακέλων).

Με την χρήση των παραπάνω πακέτων οι εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα αποκτήσουν εμπειρία στη βιωματική προσέγγιση των μαθητών τους. Με τη χρήση της νέας εκπαιδευτικής τεχνολογίας στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης η απόκτηση γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων θα επιτρέπει στους μαθητές να λειτουργούν σε εξ αποστάσεως μαθησιακά περιβάλλοντα τόσο στο σχολείο όσο και στη δια βίου μάθηση. Οι μαθητές θα έχουν επίσης και τα παρακάτω οφέλη

1. Απόκτηση της δεξιότητας να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν
2. Απόκτηση της ικανότητας για αυτομάθηση
3. Απόκτηση της ικανότητας για αυτοέλεγχο μέσα από μια διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με την επιλογή διαφορετικών εκπαιδευτικών εργαλείων.
4. Εκτίμηση των πολλαπλών δυνατοτήτων που παρέχουν οι εξ αποστάσεως εκπαιδευτικές εφαρμογές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για την απόκτηση μεταγνωστικών αλλά και κοινωνικών δεξιοτήτων.

5.3.2.5.6 Προϋποθέσεις για την υλοποίηση της συγκεκριμένης καινοτόμου πρότασης

Για να εφαρμοστεί με επιτυχία η παραπάνω πρόταση, κρίνεται απαραίτητη:

- Η συνεργασία μαθητών και εκπαιδευτικό τόσο δια ζώσης όσο και εξ αποστάσεως. Είναι η σημαντικότερη συνθήκη για να ολοκληρωθεί η όποια δράση αλλά και να δημιουργηθεί αυτό που ονομάζουμε <<καλό ψυχολογικό κλίμα>>.
- Η συνεχής εξερεύνηση, συλλογή και οργάνωση πληροφοριών και περιεχομένου.
- Η εφαρμογή σύγχρονων θεωριών μάθησης, όπως ο εποικοδομητισμός και ο κονεκτιβισμός, με μια μαθητοκεντρική και ομαδοσυνεργατική προσέγγιση.

- Η συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ και στις σύγχρονες μεθόδους. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να είναι παιδαγωγικά, διδακτικά αλλά και τεχνολογικά καταρτισμένος, ώστε να αξιοποιήσει όλες τις ΤΠΕ προς όφελος του μαθητή.
- Απαιτείται στα σχολεία ο απαραίτητος τεχνολογικός εξοπλισμός (ηλεκτρονικοί υπολογιστές και σύνδεση στο διαδίκτυο).
- Η αξιοποίηση των προτεινόμενων λογισμικών, έπειτα από έρευνα και αξιολόγηση εκπαιδευτικών και μαθητών .
- Η συνεχής εμπλοκή των μαθητών σε τέτοιου είδους διαδικασίες .
- Απαιτείται ένα ολοκληρωμένο σύστημα υποστήριξης των μαθητών.

5.3 Επίλογος

Με βάση τα παραπάνω αποτελέσματα, μια μελλοντική κατεύθυνση της εν λόγω έρευνας, θα μπορούσε να είναι μια διδακτορική διατριβή που να εξετάζει τις απόψεις ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος φοιτητών από όλα τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας καθώς και μιας πλειάδας εκπαιδευτικών και σχολικών συμβούλων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τα αποτελέσματα της οποίας θα είναι μόνο η αφορμή για την αναδιαμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, προωθώντας ένα εκπαιδευτικό μοντέλο ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και εξαλείφοντας τα όποια μειονεκτήματα αυτής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασούλα – Ρέππα, Α. (2001). Ο ρόλος της συναισθηματικής νοημοσύνης στην αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ Διδάσκοντος – Διδασκομένου στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΑεξΑΕ). *1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και την εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (Πάτρα 25-27 Μαΐου 2001). *Πρακτικά εισηγήσεων*. [Ανακτήθηκε 11-11-2013 από: http://www.eap.gr/news/EXAGGELIA_SYNEDRIOY/synedrio/html/sect1/9.htm].
- Alexander, W., Higginson, C., & Moge, N. (Eds.). (1999). *Videoconferencing in teaching and learning: Case studies*. LTDI and TALISMAN, Institute of Computer- Based Learning. Heriot-Watt University Edinburgh, SCT. Retrieved June, 4, 2004, from www.icbl.hw.ac.uk.ltdi.
- Ally, M. (2004). Foundations of educational theory for online learning. In T. Anderson & F. Elloumi (Eds.), *Theory and practice of online learning*. Athabasca, Canada: Creative Commons: Athabasca University.
- American Psychological Association (1956). Division of Counseling Psychology, Committee on Definition. Counseling psychology as a specialty. *American Psychologist*, 11, 282-285.
- Αναστασιάδης, Π. (2000). *Στον αιώνα της πληροφορίας: προσεγγίζοντας τη νέα ψηφιακή εποχή*. Αθήνα: Νέα Σύνορα.
- Αναστασιάδης, Π. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: «Οργουελικό περιβάλλον και εκπαιδευτικές ψηφιακές οντότητες υβριδικού τύπου». *1ο Πανελλήνιο Συνέδριο εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Πάτρα.
- Αναστασιάδης, Π. (2007). *Η Τηλεδιάσκεψη στην Υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης και της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης: Παιδαγωγικές Εφαρμογές Συνεργατικής Μάθησης από Απόσταση*, σελ. 46. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Anastasiades, P. (2006), Interactive Videoconferencing in K-9 Education: “ODYSSEAS 2000-2004” a case study in elementary schools in Greece and Cyprus. Proceedings of the Diverse 2006, 6th International Conference on Video and Videoconferencing in Education. 5-7 July, 2006, Scotland, Glasgow: Caledonian University.
- Anderson, T., & Dron, J. (2011). Three generations of distance education pedagogy. *International Review of Research on Distance and Open Learning*, 12(3), 80-97.

- Angelaki, C., & Mavroidis, I. (2013). Communication and Social Presence: The impact on adult Learners' emotions in distance learning. *European Journal of Open, Distance and e-Learning*, 16(1), 78-93.
- Bacsich, P. (2004). "Introduction to Virtual Universities and e-Universities", στο: *The e-University Compendium*, vol. 1. The Higher Education Academy. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.heacademy.ac.uk/957.htm>
- Baker, R.S.J.d. (2007). Modeling and Understanding Students' Off-Task Behavior in Intelligent Tutoring Systems. *Proceedings of ACM CHI 2007: Computer-Human Interaction*, 1059-1068.
- Βαλής, Χ., κ.ά. (2003). «Πνευματικά δικαιώματα στην διαδικτυακή εξ αποστάσεως εκπαίδευση». *Πρακτικά 12^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Σέρρες, 12-14 Νοεμβρίου, σσ. 219-229.
- Bass, B. M. (1960) *Leadership, psychology, and organizational behaviour*, New York: Harper.
- Ben-Ari, M. (2001). Constructivism in Computer Science Education. *Journal of Computers in Mathematics and Science Teaching*, 20(1), 45 – 73.
- Βεργίδης, 2., (1998). 'Σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ελλάδα και Ανοικτή Εκπαίδευση'. Στο Α. Κόκκος, Α. Λιοναράκης, & Χ. Ματραλής, (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Θεσμοί και λειτουργίες*. Τόμος Α' (σελ. 95-124). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Brown, F. B., and Brown, Y. (1994). Distance Education Around the World. In B. Willis (Ed.), *Distance Education: Strategies and tools* (p. 3-39). Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Buchem, I. & Hamelmann, H. (2010). Micro learning: a strategy for ongoing professional development. September issue "Innovation in Life Long Learning", *E-Learning Papers*, 21. πρόβλημα
- Bullock, D. (2004). Moving from theory to practice: an examination of the factors that preserve teachers encounter as they attempt to gain experience teaching with technology during field placement experiences. *Journal of Technology and Teacher Education*, 12(2), 211-237.
- Γιωτσίδα, Β., & Στάλικας, Α. (2004). Η διαπολιτισμική συμβουλευτική και η ψυχοθεραπεία σε πρόσφυγες: Ψυχοκοινωνικές ανάγκες και πολιτισμικές διαφορές. *Ψυχολογία: Το Περιοδικό της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας*, 11, 34-52.

- Castells, M., & Αστερίου, Ε. (2005). *Ο γαλαξίας του διαδικτύου: στοχασμοί για το διαδίκτυο, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Chen C. A. (2003). Constructivist Approach to Teaching: Implications in Teaching Computer Networking. Technology. *Learning and Performance Journal*, 21(2), 17-27.
- [Dawley, L. \(2009\). Social network knowledge construction: Emerging virtual world pedagogy. *On The Horizon*, 17\(2\), 109-121.](#)
- Das Dinesh and Batory Don. (1993). Prairie: An algebraic framework for rule specification in query optimizers. In *Proceedings of the Workshop on Database Query Optimizer Generators and Rule-Based Optimizers*, pp. 139–154, Dallas.
- Das Dinesh and Batory Don. (1994). *Prairie: A rule specification framework for query optimizers*. Technical Report TR 94–16, The University of Texas at Austin.
- Dinesh Das and Don Batory. Prairie: A rule specification framework for query optimizers. In *Proceedings 11th International Conference on Data Engineering*, pages 201–210, Taipei, March 1995.
- ECAR Respondent Summary (2003). *Evolving Campus Support Models for E-Learning Courses*, p. 2. Πόλη: εκδοτικός οίκος.
- Elearnspace, μικρό όνομα (2004). *Categories of eLearning*. Ανασύρθηκε 15-5-2014 από: <http://www.elearnspace.org/Articles/elearningcategories.htm>
- Engelsma, J. & Dulimarta, H. (2011). *8 Reasons Why You Should Use Mobile Platforms in Your CS Courses*. ITNG '11 Proceedings of the 2011 Eighth International Conference on Information Technology: New Generations (pp. 245-250). doi: 10.1109/ITNG.2011.50.
- EUROPA (2003). *Η Δικτυακή πόλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://europa.eu.int>
- Garrison, D.R., & Anderson, T. (2003). *e-learning in the 21st century: A framework for research and practice*. New York, Routledge.
- Gibson, J. J. (1977). The Theory of Affordances. In R. Shaw & J. Bransford (Eds.), *Perceiving, Acting, and Knowing: Toward an Ecological Psychology* (pp. 67-82). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

- Hanley, S. (1994). *On Constructivism*. Retrieved 20-4-2014 from: <http://www.inform.umd.edu/UMS+State/UMD-Projects/MCTP/Essays/Constructivism.txt>.
- Heller-Ross, H. (1998). *Library support for distance learning programs: a distributed model*. *JLSDE*, 2, 1, σελίδες. Retrieved 20-4-2014 from: www.westga.edu/library/jlsde/vol2/1/HHeller-Ross.html
- Holmberg, K. (1982). Recent research into distance education. *ERIC Document 235 781, 1-108*.
- Holmberg, B. (1985). *Status and Trends of distance education*. Lund, Sweden: Hector Publishing.
- Holmberg, B. (1986). *Growth and structure of distance education*. London: Croom Helm.
- Holmberg, B. (1989). *Theory and practice in distance education*. London: Routledge.
- Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ Αποστάσεως. Θεωρία και Πράξη*. Μετάφραση επιμέλεια Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.
- Jonassen, D. (2000). Toward a Design Theory of Problem Solving. *Educational Technology Design and Development*, 48(4), σελίδες .
- Καλογιαννάκης, Μ., Βασιλάκης, Κ., & Ψαρρός, Μ. (2005). ΤΠΕ και παιδαγωγικό πλαίσιο στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.) *Πρακτικά του 3ου διεθνούς συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές, (τόμος Α')*, σελ. 481-496. 11-13 Νοεμβρίου 2005.
- Keegan, D. (1983). On defining distance education. In Sewart, D., Keegan, D, & Holmberg, B. (eds.) *Distance education: International perspectives* (pp. 6- 18). London: Croom Helm.
- Keegan, D. (1986). *The foundations of distance education*. London: Croom Helm.
- Keegan, D. (1988). Theories of distance education: Introduction. In D. Sewart, D. Keegan & B. Holmberg (Eds.), *Distance Education: International Perspectives*, 63-67. Πόλη: Εκδοτικός οίκος.
- Keegan, D. (1993). *Theoretical principles of distance education*. London: Routledge.
- Keegan (1995) *Distance education technology for the new millennium: Compressed*.
- Keegan, D. (1996). *Foundations of distance education* (3rd ed.). London: Routledge.

- Keegan, D. (1998). On defining distance education in D. Sewart, D. Keegan of B. Holmberg (Eds), *Distance Education: International perspectives* (pp 6 – 33) N. York: Routledge.
- Keegan, D. (2000). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*, (Μτφρ) Αλ. Μελίστα. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Keegan, D. (2001). Η ευρωπαϊκή πανεπιστημιακή εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην αυγή της τρίτης χιλιετίας, στο D. Keegan (επιμ.) *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. σ. 15-31. Αθήνα: Προπομπός.
- Κόκκος, Α. (1999). Εκπαίδευση Ενηλίκων : Το πεδίο, οι αρχές μάθησης , οι συντελεστές. Πάτρα : Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κοσσυβάκη, Φ. (2003). *Ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού στο Μετανεωτερικό Σχολείο: Προσδοκίες, Προοπτικές, Όρια - Στάσεις και Αντιλήψεις των Εκπαιδευτικών ως προς τη Διδακτική τους Ετοιμότητα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κοτίνη Ι. και Τζελέπη Σ. (2013). *Θεωρητικό Μαθητοκεντρικό Μοντέλο Παιχνιδοποίησης για Ενεργή Συμμετοχή Μαθητών σε Δραστηριότητες Ανάπτυξης Υπολογιστικής Σκέψης*. Πρακτικά 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου Πληροφορικής, Θεσσαλονίκη.
- Κουστουράκης, Γ., & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2008). *Οι ΤΠΕ στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: επιδράσεις και προβλήματα από την προσπάθεια της εφαρμογής τους στην παιδαγωγική πράξη*. Ανακτήθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2009, από http://www.etpe.gr/files/proceedings/21/1223454831_DIDINFO08_425_434.pdf.
- Κούτρα, Χ., κ.ά. (2001). «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Ευρώπη: Μια θεματική επισκόπηση των πιλοτικών έργων του ευρωπαϊκού προγράμματος SOCRATES ODL/MINERVA». *1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Πάτρα.
- Κωτσιόπουλος, Τ. (1999). Ο.Ε.Ε.Κ. και νέες τεχνολογίες Στο Κ. Τσολακίδης, *Νέες παράμετρος στην Εκπαίδευση: Εκπαίδευση από απόσταση και διά βίου εκπαίδευση*, (σ. 124-127), *Υπό την Αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου* Ρόδος, 21 & 22 Νοεμβρίου 1999: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Lambropoulos, N. & Vivitsou, M. (2011). Distributed Leadership and Online Communities. Special Issue for the *Journal of Human Technology*, τεύχος, σελίδες Retrieved 20-4-2014 from: <http://www.humantechnology.jyu.fi/>.
- Λιοναράκης, Α. (1999). 'Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις;' στο βιβλίο "*Distance Learning at the dawn of the*

- third millennium*”. Πόλη: έκδοση CNED – (Centre National d’ Enseignement a Distance), Poitiers.
- Λιοναράκης, Α. (2000). «Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις», στο: Συγγραφείς. *Παράλληλα Κείμενα, Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. Αθήνα: Προπομπός.
- Λιοναράκης, Α. (2005). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης, όπως αναφέρεται στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση – Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Στοιχεία θεωρίας και πράξης* (σ. 11-41). Αθήνα: Προπομπός.
- Λιοναράκης Α.ν. (2011). ‘Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας και εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση’. *Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου, Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία*, Πάτρα, 28-30 Απριλίου 2011.
- Λιοναράκης, Α. & Λυκουργιώτης, Α. (1998-1999). Ανοικτή και Παραδοσιακή Εκπαίδευση. Στο Βεργίδης Δ., Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης Α., Μακράκης Β. & Ματραλής Χ., *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. ΤΟΜΟΣ Α: Θεσμοί και λειτουργίες*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Lipsman, A. (2007). *Social networking goes global*. Retrieved May 3, 214, from <http://www.comscore.com/press/release.asp?press=1555>.
- Luo D. (2005). *Using Constructivism as a teaching model for computer science*. The China Papers, 36 – 40.
- Μακράκης, Β. (2000). *Υπερμέσα στην εκπαίδευση. Μια κοινωνικο-εποικοδομιστική προσέγγιση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μαλικιώση – Λοΐζου Μ. (1993). *Συμβουλευτική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Μάρκελλος, Κ., κ.ά. (2001). «Εκπαίδευση από Απόσταση εναντίον Παραδοσιακής Εκπαίδευσης. Υπάρχει νικητής;». *1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Πάτρα.
- Ματραλής, Χ. (1999). «Εκπαίδευση από απόσταση», στο: Δ. Βεργίδης, κ.ά., *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τ. Α', Θεσμοί και λειτουργίες*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Ματσαγγούρας, Η. (1999). Αντικείμενο της επιστημονικής διδακτικής. Στο: Η. Ματσαγγούρας, (Επιμ.), *Η εξέλιξη της διδακτικής. Επιστημολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η. (2002). *Διεπιστημονικότητα, Διαθεματικότητα και Ενιαιοποίηση στα νέα Προγράμματα Σπουδών: Τρόποι οργάνωσης της σχολικής γνώσης. Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 7, 19-36.
- McCombs, G. B., Ufnar, J.A., & Shepherd, V.L. (2007). The virtual scientist: Connecting university scientists to the K-12 classroom through videoconferencing. *American Journal of Physiology- Advances in Physiology Education*, 31(1), 62-66. Retrieved June 25, 2014, from Scopus database.
- McPherson, M., Nunes, M. B. (2004). *Developing Innovation in Online Learning: an Action Research Framework*. London, UK: Routledge.
- Μητακίδης, Γ. (2009). Τα κοινωνικά δίκτυα στο επίκεντρο της εξέλιξης του Ιστού. *Η Καθημερινή*, (February, 10), <http://www.kathimerini.gr/>.
- Moore, T. (2004). The critical thinking debate: How general are general thinking skills? *Higher Education: Research and Development*, 23(1), 3-18.
- Moorhead, G and Griffin, R (1995). *Organizational behavior: managing people and organizations*. Boston, Toronto: Houghton Mifflin company.
- Μπέση, Μ. & Ζιώγου, Ζ. (2012). Αντιλήψεις Νηπιαγωγών για τη Χρήση του Η/Υ ως Εργαλείου Ενίσχυσης της Μάθησης στο Νηπιαγωγείο. *Πρακτικά του Πανελλήνιου Συνεδρίου στις ΕΤΠΕ «Διδακτική της Πληροφορικής»*. Απρίλιος. Φλώρινα (στα Πρακτικά του Συνεδρίου, Ανασύρθηκε 10-6-2014 από <http://www.etpe.eu/new/confs>).
- Μπουραντάς, Δ. (1992). *Μάνατζμεντ: οργανωτική θεωρία και συμπεριφορά*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Νεοφώτιστος, Γ., Γιαμάς, Θ. (2001). «Συμπράξεις πανεπιστημίων και εταιριών ως φορείς παροχής online εκπαίδευσης: διαρθρωτικές δομές και επενδυτικά πλαίσια». *1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Πάτρα.

- Nicholson, S. (2012). *A User-Centered Theoretical Framework for Meaningful Gamification*. Paper Presented at Games+Learning+Society 8.0, Madison, WI.
- Παγγέ, Τ. (2006). Υπηρεσίες του Internet και η διδακτική αξιοποίησή τους από εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας, *Επετηρίδα Π.Τ.Ν.* (σ. 71-80), Ιωάννινα.
- Παγγέ, Τ. (2009). *Εκπαιδευτική Τεχνολογία*. Ιωάννινα. Εκδόσεις Θεοδωρίδη.
- Παναγιωτακόπουλος, Χ. (1998), «Ο Η/Υ και το Εκπαιδευτικό Λογισμικό» στο Κόκκος, Α. κ.ά., *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση* (τ. Γ), Πάτρα: Ε.Α.Π.
- Παντάνο - Ρόκου, Φ. Μ. (2001). «Παιδαγωγικά μοντέλα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με χρήση των νέων τεχνολογιών», στο: *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*, σ. 189-225. Αθήνα: Προπομπός.
- Παπαδάκης, Σ., & Φραγκούλης, Ι. (2005α). Διερεύνηση επιμορφωτικών αναγκών και στάσεων εκπαιδευτικών για την παροχή εξ αποστάσεως επιμόρφωσης σε περιβάλλον ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning). Στο Γ. Μπαγάκης (επιμ.), *Πρακτικά 6ου Συνεδρίου Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών με διεθνή συμμετοχή. Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. σελ. 276-285. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Παπαδάκης, Σ., & Φραγκούλης, Ι. (2005β). Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Διερεύνηση στάσεων εκπαιδευτικών για αξιοποίηση ΑεξΑΕ και ΤΠΕ στην επιμόρφωσή τους. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, 6, 16-21.
- Παπαηλιού, Ν. (2007). *Κοινωνικά δίκτυα & Ανάλυση Κοινωνικών Δικτύων* (Social networking & social network analysis.http://imu.ntua.gr/projects/dern/files/Papailiou%20Niki_dern_final.pdf).
- Παπαθανασίου, Α. (2003). *Συγκριτική παρουσίαση και θεώρηση συστημάτων τριτοβάθμιας, μη συμβατικής αλλά εξ αποστάσεως, εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η περίπτωση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.) και του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Διπλωματική εργασία*, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Παπαστυλιανού, Ντ. (2003). *Διαπολιτισμική Συμβουλευτική και Δεοντολογία*. Στο Διαπολιτισμική Συμβουλευτική, (σ. 30-37). Αθήνα: Ε.Κ.Ε.Π.

- Papert, S. (1991). *Νοητικές Θύελλες, παιδιά, ηλεκτρονικοί υπολογιστές και δυναμικές ιδέες*. Μετάφραση, επιμέλεια πόλη. Εκδόσεις Οδυσσέας.
- Perraton, H. (1988). A theory for distance education. In D. Sewart, D. Keegan & B. Holmberg (Eds.), *Distance Education: International Perspectives*, 9 (5-113). New York: Routledge.
- Περσίδης, Σ. (1998). *Το Πανεπιστήμιο του Μέλλοντος, ΕΣΠΙ*, Αθήνα: Εκδοτικός οίκος.
- Πλαγεράς, Α. (2010). Διδασκαλία Μαθημάτων Τεχνικών Ειδικοτήτων με τη Χρήση Η/Υ. *Πρακτικά 5ου Συνεδρίου στις ΕΤΠΕ «Διδακτική της Πληροφορικής»*. Αθήνα (Πρακτικά του Συνεδρίου, Ανασύρθηκαν 10 Ιουλίου 2014 από <http://www.etpe.eu/new/confs>).
- Porter, L. R. (1997). *Creating the Virtual Classroom: Distance Learning with the Internet*. New York: John Wiley & Sons.**
- Proulx V. K., Rasala R. and Fell H. (1996). Foundations of computer science: what are they and how do we teach them?, *In Proceedings of the conference on Integrating Technology into Computer Science Education (ITiCSE)*, Barcelona, Spain, pp. 42 – 48.
- Race, P. (1999). *Το εγχειρίδιο της Ανοιχτής Εκπαίδευσης, Κόκκος Α. (επιστ. επιμ.)*, Μεταίχμιο.
- Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2002). *Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας*. Ολική προσέγγιση. Αθήνα. Εκδοτικός οίκος.
- Ράπτη, Α., & Ράπτη, Α. (2004). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας*. Αθήνα: Αριστοτέλης Ράπτης.
- Riggs, D. E. (1998). *Library services for distance education*. Retrieved 25-4-2014 from: <http://www.lib.pku.edu.cn/98conf/paper/e/DonaldRiggs.htm>
- Rogers, C. R. (1942). *Counseling and psychotherapy*. Boston: Houghton Mifflin.
- Rogers, C.R. (1949) The attitude and orientation of the counselor in client-centered therapy. *Journal of Consulting Psychology*, 13. 82-94.
- Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων. Μετάφραση επιμέλεια, Αθήνα: Μεταίχμιο*.
- Ropp, M. M. (1999). Exploring individual characteristics associated with learning to use computers in preservice teacher preparation. *Journal of Research on Computing in Education*, 31(4), 402-423.

- Rossmann, A.J. (1992). Introductory Statistics: The 'Workshop' Approach," in *Proceedings of the Section on Statistical Education*, pp. 352-357 American Statistical Association.
- Σεμερτζάκη, Ε. (επιμ.), (2004). *Κατευθυντήριες Οδηγίες για Βιβλιοθήκες, Αρχεία και Μουσεία*. Βέροια: Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας.
- Sfard, A. (1998). One-two metaphors for learning and the dangers of choosing just one. *Educational Researcher*, 27(2), 4-13.
- [Siemens, G. \(2006\). Connectivism: Learning and knowledge today. Global Summit 20.](#) Τι είναι αυτό
- [Siemens, G. \(2010\). Connectivism in the Enterprise, Keynote.](#) Τι είναι αυτό
- Siemens, G., & Downes, S. (2009). Connectivism & Connective Knowledge. *Connectivism & Connective Knowledge*. Online Course, Retrieved 10-4-2014 from: <http://ltc.umanitoba.ca/connectivism/>
- Sofos, A. (2011). Digital Literacy as a Category of Media competence and Literacy – an Analytical Approach of Concepts and Presuppositions for Supporting Media Competence at School. In: L. Stergioulas, (Eds.), *Pursuing Digital Literacy in the School*, New Literacy's series. New York: Peter Lang Publishing Group.
- Σουλιώτη Ε., Παγγέ Τ. (2005). Διαθεματικές προεκτάσεις στη διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας: Πρακτικές εφαρμογές με τη χρήση της μεθόδου project και των νέων τεχνολογιών. *Τα Εκπαιδευτικά*, 75-76, 8-19.
- Steffler, B. (1969). *Counseling theory*. In *Encyclopedia of Educational Research*, 4th Edition. Πόλη: Εκδοτικός οίκος.
- Σχορετσανίτου, Π. & Βεκύρη, Ι. (2010). Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση: Παράγοντες Πρόβλεψης της Εκπαιδευτικής Χρήσης. Στο Α. Τζιμογιάννης (επιμ.), *Πρακτικά Εργασιών 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»* (σ. 617-624), (Κόρινθος Πρακτικά του Συνεδρίου, ανασύρθηκαν 15-6-2014 από <http://www.etpe.eu/new/confs>).
- Suthers, D. (2001). Collaborative representations: Supporting face to face and online knowledge-building discourse. *Proceedings of the 34th Hawaii: Institute of Electrical and Electronics Engineers*.
- Tait, A. (1999). Face to face and at a distance: the mediation of guidance and counseling through the new technologies. *British Journal of Guidance and Counseling*, 27(1), 113-122.

- Thramboulidis K. (2005). Teaching Advanced Computing Concepts in Java: A Constructivism-based Approach. *Journal of Informatics Education and Research*, 7, 3. Σελίδες
- Τσαμασφύρος, Γ. (1998). Η Τηλεκπαίδευση στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο, στο: Γ. Τσαμασφύρος, (επιμ.), *Τηλεκπαίδευση: η σημερινή πραγματικότητα στην Ελλάδα*, Πρακτικά επιστημονικής ημερίδας. Αθήνα.
- Tsimpoglou, F., Papatheodorou, C. (2000). Incorporating Library services in educational processing. Objective factors, subjective presuppositions and implementation fields. *Proceedings of the 9th Greek Conference of Academic Libraries*, Athens (in Greek).
- Tyler, L. E. (1961). Research Explorations in the Realm of Choice. *Journal of Counseling Psychology*, 8(3) 195-201.
- Φράγκος, Χ. (1984). *Ψυχοπαιδαγωγική, θέματα παιδαγωγικής, ψυχολογίας, παιδείας, διδακτικής και μάθησης*, Αθήνα: Gutenberg.
- Χρήστου, Ε., Πρινιανάκη, Ε. (2001). «Εξ Αποστάσεως Τριτοβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση: Πανευρωπαϊκές εξελίξεις». *1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Πάτρα.
- Χτούρης, Σ. (2004). *Ορθολογικά Συμβολικά Δίκτυα*. Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος.
- Vygotsky, L. S. (1997). *Educational Psychology* (R. Silverman, Trans.). (Orig. 1926) Boca Raton: St. Lucie Press.
- Willis, J. (1995). *A recursive, reflective model based on constructivist interpretivist theory*. *Educational Technology*, 33(10), 15-20.
- Wing, J. M. (2006). Computational thinking. *Communications of the ACM*. 49, no 3, 33-35.
- Ζαϊμάκης, Γ. & Καλλινικάκη, Θ., (2004). *Τοπικός χώρος και πολυπολιτισμικότητα. Σάπες, Θράκη*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ζέρη, Π. (2006). *Ψηφιακά δίκτυα, γνώση και δημόσια πολιτική: τυπικές και άτυπες μορφές διακυβέρνησης του δικτύου των δικτύων*. Αθήνα: Σιδέρης.

Διαθέσιμα Links

<http://portal.gunet.gr/index.pl?iid=3654>.

<http://www.teleteaching.gr>; <http://atm.ntua.gr>

<http://www.eap.gr>

www.cti.gr

http://www.auth.gr/admin/services/teledu/index_el.html

<http://elearn.elke.uoa.gr>

<http://www.teiath.gr/activities/3postgr1.htm>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α': Συνοδευτική Επιστολή

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

**ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ**

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

**«ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: (Γ) ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΠΕΠΠΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

**Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία με θέμα:
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΣΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ
ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΑΙ Η
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ**

Αγαπητέ συνάδελφε

Η παρούσα έρευνα έχει ως σκοπό να προσδιορίσει τη σχέση τόσο ανάμεσα στο φύλο και τη χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων όσο ανάμεσα στην απασχόληση και τη χρήση τους στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και να προτείνει τρόπους εφαρμογής της, στη δευτεροβάθμια εκπ/ση.

Για το λόγο αυτό, ζητάμε από εσάς να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο που σας δίνεται.

Για κάθε ερώτηση, τσεκάρετε την απάντηση που θεωρείτε εσείς σωστή.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων

Πέππα Αικατερίνη

ΥΓ: Είναι πολύ σημαντικό για την έρευνα, να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Το ερωτηματολόγιο

Ο ρόλος των κοινωνικών δικτύων στην ενίσχυση της πίστης των φοιτητών στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπ/σης και η εφαρμογή της στη Δευτεροβάθμια Εκπ/ση.

Παρακαλώ αξιολογήστε τις παρακάτω δηλώσεις:

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1. Οι σελίδες του Εκπ/κου μου Ιδρύματος στα κοινωνικά δίκτυα είναι εύκολα αναγνωρίσιμες	☒	☐	☐	☐	☐
2. Με ενθουσιάζει η ιδέα του ότι μπορώ να επικοινωνήσω με το Εκπ/κο μου Ίδρυμα μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης	☐	☐	☐	☐	☐
3. Μέσω των κοινωνικών δικτύων ενισχύω την σχέση με το Εκπ/κο μου Ίδρυμα	☐	☐	☐	☐	☐

<p>4. Νοιώθω άνετα με την χρήση των κοινωνικών σελίδων του Εκπ/κου μου Ιδρύματος</p>	☐	☐	☐	☐	☐
<p>5. Δεν ανησυχώ για τα προσωπικά μου δεδομένα όταν χρησιμοποιώ τις σελίδες του Εκπ/κου μου Ιδρύματος μου</p>	☐	☐	☐	☐	☐
<p>6. Εμπιστεύομαι τις πληροφορίες που μου παρέχει το Εκπ/κο μου Ίδρυμα μέσω των κοινωνικών δικτύων του</p>	☐	☐	☐	☐	☐
<p>7. Η εμπιστοσύνη που έχω στα κοινωνικά δίκτυα του Εκπ/κου μου Ιδρύματος μου προκαλεί μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην ηλεκτρονική μου επικοινωνία (e-class)</p>	☐	☐	☐	☐	☐
<p>8. Πιστεύω ότι κάθε Εκπ/κο Ίδρυμα παρέχει πολύ καλές πληροφορίες μέσω των κοινωνικών του δικτύων</p>	☐	☐	☐	☐	☐
<p>9. Τα κοινωνικά δίκτυα του Εκπ/κου μου Ιδρύματος με βοηθούν να προσδιορίσω το επίπεδο των εκπ/κων υπηρεσιών</p>	☐	☐	☐	☐	☐
<p>10. Νοιώθω ότι οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης Εκπ/κου μου Ιδρύματος είναι προσαρμοσμένες ώστε να ικανοποιούν και τις δικές μου ανάγκες</p>	☐	☐	☐	☐	☐
<p>11. Χρησιμοποιώ συχνά τις συμβουλές που μου παρέχονται από τα κοινωνικά δίκτυα του Εκπ/κου μου Ιδρύματος</p>	☐	☐	☐	☐	☐

12. Οι πληροφορίες που έχουν τα κοινωνικά δίκτυα των Εκπ/κων Ιδρυμάτων με βοηθούν να πάρω καλύτερες επαγγελματικές αποφάσεις.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Τα κοινωνικά δίκτυα μου παρέχουν συνεχείς πληροφορίες	☐	☐	☐	☐	☐
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
14. Από τα κοινωνικά δίκτυα λαμβάνω πληροφορίες που δεν μπορώ να έχω από τη γραμματεία των Εκπ/κων Ιδρυμάτων	☐	☐	☐	☐	☐
15. Από τα κοινωνικά δίκτυα μπορώ να έχω καλύτερες προσφορές για τα εκπ/κα προγράμματα	☐	☐	☐	☐	☐
16. Οι υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω των κοινωνικών δικτύων είναι ανώτερες από αυτές που παρέχονται στη γραμματεία των Εκπ/κων Ιδρυμάτων	☐	☐	☐	☐	☐
17. Λαμβάνω πιο γρήγορα απαντήσεις στα αιτήματα μου από τα κοινωνικά δίκτυα σε σχέση με το παραδοσιακό Εκπ/κο σύστημα	☐	☐	☐	☐	☐

18. Με την χρήση των κοινωνικών δικτύων γλυτώνω χρόνο	☐	☐	☐	☐	☐
19. Βρίσκω την χρήση των κοινωνικών δικτύων του Εκπ/κου μου Ιδρύματος ενδιαφέρουσα	☐	☐	☐	☐	☐
20. Βρίσκω την χρήση των κοινωνικών δικτύων του Εκπ/κου μου Ιδρύματος ευχάριστη	☐	☐	☐	☐	☐
21. Νοιώθω ευχαριστημένος όταν κάνω χρήση των κοινωνικών δικτύων του Εκπ/κου μου Ιδρύματος	☐	☐	☐	☐	☐
22. Οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης του Εκπ/κού μου Ιδρύματος είναι πολύ καλές	☐	☐	☐	☐	☐
23. Βασιζόμενος στην ως τώρα εμπειρία μου, είμαι πολύ ικανοποιημένος από τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης του Εκπ/κου μου Ιδρύματος	☐	☐	☐	☐	☐
24. Οι εμπειρίες μου από τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης του Εκπ/κου μου Ιδρύματος ήταν ευχάριστες	☐	☐	☐	☐	☐
25. Οι σελίδες κοινωνικής	☐	☐	☐	☐	☐

δικτύωσης του
Εκπ/κου μου
Ιδρύματος
ξεπέρασαν τις
προσδοκίες που
είχα προτού τις
χρησιμοποιήσω

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
26. Χρησιμοποιώ συχνά τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης του Εκπ/κου μου Ιδρύματος	☐	☐	☐	☐	☐
27. Σχεδιάζω να τις χρησιμοποιώ όλο και πιο συχνά	☐	☐	☐	☐	☐
28. Νοιώθω ότι έχω δημιουργήσει μια σχέση δέσμευσης με το Εκπ/κο μου Ίδρυμα λόγω των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης	☐	☐	☐	☐	☐
29. Συχνά συστήνω τις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης σε φίλους μου		☐	☐	☐	☐
30. Σχεδιάζω να προτείνω τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης του Εκπ/κου μου Ιδρύματος και σε άλλους	☐	☐	☐	☐	☐

Ποια από τα παρακάτω μέσα χρησιμοποιείτε;

- Facebook
- Youtube
- LinkedIn

Tweeter
 Other:

Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ;

Καθημερινά
 1-2 φορές την εβδομάδα
 Συχνά
 1 φορά το μήνα
 Σπάνια
 Ποτέ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

*Παρακαλείστε να σημειώσετε το γράμμα **X** δίπλα στο κουτάκι που σας αντιπροσωπεύει, για τις παρακάτω ερωτήσεις*

ΦΥΛΟ

ΑΝΔΡΑΣ
 ΓΥΝΑΙΚΑ

ΗΛΙΚΙΑ

18-30
 31-40
 41-50
 >51

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΤΟΔΑ
 ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΑΣΠΑΙΤΕ ΑΘΗΝΑΣ
 ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΑΣΠΑΙΤΕ ΠΑΤΡΑΣ
 ΦΟΙΤΗΤΗΣ Τ.Ε.Ι. ΛΑΜΙΑΣ
 ΕΚΠ/ΚΟΣ   Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!!!